

Praktický průvodce pro uplatňování

nařízení Brusel IIa

Obsah

1. Obecný úvod	4
1.1. Zeměpisná působnost – čl. 2 bod 3	5
1.2. Ustanovení o vstupu v platnost – článek 72	5
1.3. Přejícná pravidla – článek 64	5
2. Manželské věci	8
2.1. Úvod	9
2.2. Věcná oblast působnosti ve věcech manželských	9
2.3. Které soudy jsou příslušné ve věcech manželských?	9
2.4. Překážka litispence – neboli co se stane, je-li řízení zahájeno ve dvou členských státech? – čl. 19 odst. 1	15
2.5. Uznávání a výkon rozhodnutí ve věcech manželských	15
3. Rodičovská zodpovědnost	18
3.1. Věcná působnost	19
3.2. Soudy kterého členského státu jsou příslušné ve věcech rodičovské zodpovědnosti?	23
3.3. Postoupení věci k projednání vhodněji umístěnému soudu – článek 15	34
3.4. Co se stane, je-li řízení zahájeno ve dvou členských státech?	38
3.5. Uznávání a výkon rozhodnutí – obecné informace	40
3.6. Pravidla týkající se práva na styk s dítětem – uznávání a výkon rozhodnutí – články 40 a 41	43
4. Pravidla týkající se mezinárodních únosů dětí v rámci EU	48
4.1. Obecný úvod – články 10, 11, 40, 42, 55 a 62	49
4.2. Otázky příslušnosti v případech únosů dětí	51
4.3. Pravidla, která mají zajistit bezodkladné navrácení dítěte – čl. 11 odst. 1 až 5	53
4.4. Co se stane v případě, že soud rozhodne o nenavrácení dítěte? – čl. 11 odst. 6 a 7	58

5. Výkon rozhodnutí	68
5.1. Význam výkonu rozhodnutí – obecné poznámky	69
5.2. Rozhodnutí má být vykonáno za stejných podmínek, jako kdyby bylo vydáno v členském státě výkonu – čl. 47 odst. 2	70
5.3. Judikatura Evropského soudu pro lidská práva (dále jen „ESLP“)	71
6. Výslech dítěte – články 23, 41 a 42	76
6.1. Děti musí mít příležitost vyjádřit svůj názor	77
6.2. Výjimka z povinnosti zohlednit názory dítěte	77
6.3. Postup za účelem zohlednění názorů dítěte	77
6.4. Jak získat názory dítěte	77
6.5. Odborná příprava týkající se získání názorů dítěte	78
6.6. Účel zohlednění názorů dítěte	78
6.7. Úmluva OSN o právech dítěte	80
7. Spolupráce mezi ústředními orgány a mezi soudy – články 53–58	82
7.1. Evropská soudní síť pro občanské a obchodní věci – článek 54	83
7.2. Povinnosti ústředních orgánů – článek 55	83
7.3. Usnadnění uzavírání dohod – čl. 55 písm. e)	83
7.4. Umístění dítěte do péče v jiném členském státě – článek 56	83
7.5. Zdroje ústředních orgánů	85
7.6. Spolupráce soudů	85
7.7. Styční soudci	86
8. Vztah mezi nařízením a Haagskou úmluvou z roku 1996 o ochraně dětí – články 61 a 62	88
8.1. Oblast působnosti obou nástrojů	89
8.2. Ratifikace členskými státy EU	89
8.3. Na které případy se vztahuje nařízení a na které úmluva z roku 1996? – články 61 a 62	89
Seznam tabulek a postupových diagramů uvedených v tomto průvodci	92
Seznam případů, na něž v tomto průvodci odkazuje	92

1. Obecný úvod

1.1. Zeměpisná působnost – čl. 2 bod 3

Nařízení (hovorově nazývané Brusel IIa)⁽¹⁾ se používá ve všech členských státech Evropské unie s výjimkou Dánska. Nařízení je přímo použitelné v členských státech, které jsou jím vázány, a jako takové má přednost před vnitrostátním právem.

1.2. Ustanovení o vstupu v platnost – článek 72

Nařízení se s ohledem na dvacet čtyři tehdejších členských států používá od 1. března 2005 a posléze vždy ode dne přistoupení nových členských států k Unii⁽²⁾. Nařízení je závazné v celém rozsahu, pokud jde o:

- příslušná zahájená soudní řízení,
- přijaté veřejné listiny a
- dohody uzavřené mezi stranami – po dni jeho použitelnosti stanoveném v článku 72 (čl. 64 odst. 1).

(1) Nařízení Rady (ES) č. 2201/2003 ze dne 27. listopadu 2003 o příslušnosti a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské zodpovědnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1347/2000.

(2) Od 1. ledna 2007 s ohledem na Bulharsko a Rumunsko a od 1. července 2013 s ohledem na Chorvatsko.

1.3. Přejídná pravidla – článek 64

Pravidla týkající se uznávání a výkonu stanovená v nařízení se s ohledem na soudní řízení zahájená přede dnem 1. března 2005 vztahují na tři kategorie rozhodnutí:

- (a) rozhodnutí vydaná po dni 1. března 2005 v řízeních zahájených před tímto dnem, ale po vstupu nařízení Brusel II v platnost (čl. 64 odst. 2)⁽³⁾;
- (b) rozhodnutí vydaná přede dnem 1. března 2005 v řízeních zahájených po vstupu nařízení Brusel II v platnost v případech spadajících do oblasti působnosti nařízení Brusel II (čl. 64 odst. 3) a
- (c) rozhodnutí vydaná přede dnem 1. března 2005, ale po dni vstupu nařízení Brusel II v platnost, v řízeních zahájených přede dnem vstupu nařízení Brusel II v platnost (čl. 64 odst. 4).

Rozhodnutí spadající do těchto kategorií jsou uznávána a vykonávána v souladu s kapitolou III nařízení za určitých podmínek, a to takto:

- v případě rozhodnutí uvedeného v písmenech a) a c): jestliže byla příslušnost soudu určena na základě pravidel, která jsou v souladu s pravidly uvedenými v nařízení, nařízení Brusel II, nebo ve smlouvě uzavřené mezi členským státem původu a dožadáným členským státem, která byla platná v době zahájení řízení, a

(3) Nařízení Rady (ES) č. 1347/2000; viz Úř. věst. L 160, 30.6.2000, s. 19; nařízení Brusel II vstoupilo v platnost dne 1. března 2001.

- v případě rozhodnutí uvedeného v písmenech b) a c): jestliže se týká rozvodu, rozluky nebo prohlášení manželství za neplatné nebo pokud se jedná o rozhodnutí ve věci rodičovské zodpovědnosti obou manželů k dětem vydaného při příležitosti některého z těchto řízení ve věcech manželských.

Je třeba uvést, že se kapitola III nařízení o uznávání a výkonu vztahuje na tato rozhodnutí v celém rozsahu, včetně pravidel v oddíle 4 této kapitoly, který se zabývá řízením o vykonatelnosti některých druhů rozhodnutí (viz kapitola 3 bod 3.6 a kapitola 4).

2. Manželské věci

2.1. Úvod

Ustanovení nařízení týkající se manželských věcí byla prakticky beze změn převzata z nařízení Brusel II⁽⁴⁾. Zmíněné nařízení zase převzalo ustanovení úmluvy ze dne 28. května 1998⁽⁵⁾ zabývající se stejnou věcí, která nikdy nevstoupila v platnost. Co se týká manželských věcí, literatura věnovaná úmluvě a nařízení může proto sloužit jako vodítko rovněž v případě tohoto nařízení. V tomto kontextu může být užitečná například vysvětlující zpráva k úmluvě⁽⁶⁾.

2.2. Věcná oblast působnosti ve věcech manželských

Nařízení obsahuje pravidla týkající se příslušnosti, uznávání a výkonu rozhodnutí v občanskoprávních věcech týkajících se rozvodu, rozluky nebo prohlášení manželství za neplatné (dále jen „manželské věci“). Nezabývá se důvody rozvodu ani rozhodným právem v případě rozvodu⁽⁷⁾ či vedlejšími

záležitostmi, jako jsou vyživovací povinnosti⁽⁸⁾, majetkové důsledky manželství⁽⁹⁾ a dědictví⁽¹⁰⁾.

2.3. Které soudy jsou příslušné ve věcech manželských?

2.3.1. Pravidla pro určení příslušnosti – úvod

Pravidla pro určení příslušnosti obsažená v článku 3 stanoví, ve kterém členském státě jsou soudy příslušné, nikoli však příslušný soud v rámci tohoto členského státu. Otázka, který soud je příslušný ve věcech manželských, je ponechána na vnitrostátnímu právu každého členského státu.

(4) Viz pozn. pod čarou č. 3 výše.

(5) Úř. věst. C 221, 16.7.1998, s. 1.

(6) Úř. věst. C 221, 16.7.1998, s. 27.

(7) Viz nařízení Rady (EU) č. 1259/2010 ze dne 20. prosince 2010; Úř. věst. L 343, 29.12.2010, s. 10, které se nepoužívá ve všech členských státech.

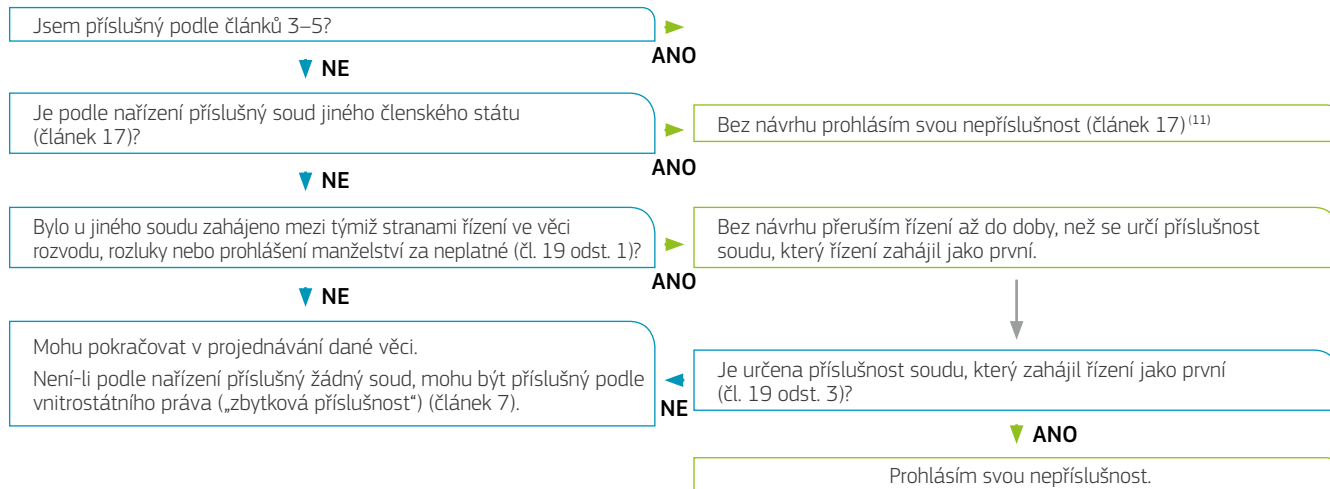
(8) Viz nařízení Rady (ES) č. 4/2009 ze dne 18. prosince 2008; Úř. věst. L 7, 10.1.2009, s. 1.

(9) Návrh nařízení Rady o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech majetkových poměrů v manželství, KOM(2011) 126, 16.3.2011.

(10) Viz nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 650/2012 ze dne 4. července 2012; Úř. věst. L 201, 27.7.2012, s. 107, které se nepoužívá ve všech členských státech.

2.3.2. Pravidla pro určení příslušnosti – právní posouzení

Soudce, u jehož soudu byl podán návrh na rozvod, provede toto posouzení:

(11) Viz bod 2.3.5.

2.3.3. Řada důvodů příslušnosti ve věcech manželských – článek 3

Ve věcech manželských neexistuje žádné pravidlo týkající se obecné příslušnosti. Článek 3 místo toho obsahuje výčet sedmi důvodů příslušnosti. Manželé mohou podat návrh na rozvod soudům členského státu, na jehož území:

- a. mají obvyklé bydliště, nebo
- b. měli poslední společné obvyklé bydliště, pokud zde jeden z nich ještě bydlí, nebo
- c. má bydliště některý z manželů v případě společného návrhu, nebo
- d. má bydliště odpůrce, nebo
- e. má bydliště navrhovatel, pokud v něm bydlel nejméně jeden rok před podáním návrhu na zahájení řízení, nebo
- f. má bydliště navrhovatel, pokud v něm bydlel nejméně šest měsíců před podáním návrhu na zahájení řízení a zároveň je státním příslušníkem tohoto členského státu, nebo
- g. v případě Spojeného království a Irska se jedná o zemi „domicilu“ obou manželů.

2.3.4. Alternativní povaha důvodů příslušnosti

Důvody příslušnosti ve věcech manželských jsou alternativní, což znamená, že mezi nimi neexistuje žádná hierarchie, ani žádné pořadí přednosti. V rozsudku Soudního dvora EU ve věci *Hadadi*⁽¹²⁾ musel Soudní dvůr rozhodnout o otázce, zda takováto hierarchie existuje, jelikož v daném

(12) Viz rozsudek Soudního dvora EU ve věci *Hadadi v. Hadadi*, C-168/08, Sb. rozh. 2009, s. I-6871, rozsudek vynesený dne 16. července 2009.

případě byli oba manželé státními příslušníky dvou stejných členských států; podstata rozsudku Soudního dvora je uvedena v rámečku.

Manželé žili společně a měli své obvyklé bydliště v členském státě A. Oba manželé byli státními příslušníky tohoto členského státu a zároveň i členského státu B. Po rozvodu podala žena i muž žalobu o rozvod manželství, a to žena ve státě A a o čtyři dny později muž ve státě B, přičemž oba nadále žili ve státě A. Soud ve státě B manželství rozvedl; rozhodnutí o rozvodu bylo proto v zásadě uznatelné a vykonatelné.

Mezitím soud prvního stupně ve státě A odmítl přijmout návrh na rozvod, který podala žena. Poté, co se žena odvolala, odvolací soud ve státě A toto rozhodnutí zrušil a rovněž rozhodl, že rozhodnutí soudu ve státě B nemůže být ve státě A uznáno. Proti tomuto rozhodnutí podal opravný prostředek muž a věc byla postoupena Soudnímu dvoru EU.

Soudnímu dvoru byly položeny tři otázky:

- má být čl. 3 odst. 1 písm. b) nařízení vykládán tak, že je třeba dát na jeho základě v případech, kdy mají manželé státní příslušnost státu soudu, u kterého byl podán návrh na rozvod, a současně státní příslušnost jiného členského státu Evropské unie, přednost státní příslušnosti státu soudu, u kterého byl podán návrh na rozvod?
- je-li odpověď na předchozí otázku záporná, je tedy třeba tento předpis vykládat tak, že určuje pro případ, že mají oba manželé dvojí státní příslušnost těchto členských států, tu z obou státních příslušností, která nejpřesněji odpovídá skutečnosti? – a

- je-li odpověď na druhou otázku záporná, je tedy třeba mít za to, že uvedený předpis poskytuje manželům další možnost, spočívající v tom, že se mohou dle své volby obrátit na kterýkoliv ze soudů obou členských států, jejichž státní příslušnost oba mají?

Soudní dvůr odpověděl takto:

- V případě, kdy soud dožádaného členského státu – v tomto případě státu A – musí zkoumat, zda by byl soud členského státu původu soudního rozhodnutí – v tomto případě státu B – příslušný podle čl. 3 odst. 1 písm. b) nařízení, brání posledně uvedené ustanovení tomu, aby soud státu A považoval manžele, kteří jsou oba státními příslušníky státu A i B, výlučně za státní příslušníky státu A. Soud ve státě A musí naopak přihlídnout k tomu, že manželé jsou rovněž státními příslušníky státu B, a že tamní soudy by proto mohly být příslušné k projednání věci.
- Systém určování příslušnosti zavedený nařízením se ve věcech rušení manželských svazků nezakládá na myšlence vyloučení možnosti několika soudních příslušností. Nařízení naopak výslovně vychází z několika soudních příslušností postavených si na roveň.
- Zatímco kritéria příslušnosti uvedená v čl. 3 odst. 1 písm. a) tohoto nařízení vycházejí s různými obměnami z obvyklého bydliště manželů, kritérium uvedené v tomtéž odstavci pod písmenem b) vychází ze „státní příslušnosti obou manželů, nebo, v případě Spojeného království a Irska, ze země „domicilu“ obou manželů“. Kromě případu těchto dvou členských států jsou tedy ve věcech rušení manželských svazků příslušné soudy členských států, jejichž jsou manželé státními příslušníky.

- V souladu s tím je třeba na druhou a třetí otázku odpovědět tak, že jsou-li oba manželé státními příslušníky dvou stejných členských států, brání čl. 3 odst. 1 písm. b) nařízení tomu, aby byla příslušnost soudů jednoho z těchto členských států vyloučena z důvodu, že navrhovatele k tomuto členskému státu neváže žádné další pouto. Soudy členských států, s nimiž manžele pojí státní příslušnost, jsou naopak na základě tohoto ustanovení příslušné k projednání věci, takže si manželé mohou podle svého uvážení zvolit soud členského státu, jemuž bude spor předložen.

2.3.5. Přezkoumání příslušnosti – článek 17

Pokud je soudu některého členského státu předložen návrh ve věcech manželských, k němuž není podle pravidel stanovených v nařízení příslušný a k němuž je příslušný soud jiného členského státu, prohlásí tento soud bez návrhu svou nepřislušnost. Ve věci A⁽¹³⁾ poskytl Evropský soudní dvůr následující vodítko, pokud jde o to, co by měl soud v této situaci učinit:

(13) Věc A, C-523/07, Sb. rozh. 2009, s. I-2805; rozsudek vynesený dne 2. dubna 2009.

„Pokud soud jednoho členského státu není příslušný, prohlásí tento soud bez návrhu svou nepříslušnost, aniž by byl povinen postoupit věc jinému soudu. Pokud to však vyžaduje ochrana nejlepšího zájmu dítěte, je vnitrostátní soud, který bez návrhu prohlásil svou nepříslušnost, povinen informovat o tom, přímo nebo prostřednictvím ústředního orgánu určeného podle článku 53 nařízení č. 2201/2003, příslušný soud jiného členského státu.“

2.3.6. Příklady použití pravidel pro určení příslušnosti

Příklad č. 1: Oba manželé mají obvyklé bydliště v témže členském státě

Muž, který je státním příslušníkem členského státu A, uzavře sňatek se ženou, která je státní příslušnicí členského státu B. Manželé mají obvyklé bydliště v členském státě C. Po několika letech se jejich manželství pokazí a žena se chce rozvést. Podle článku 3 může kterýkoli z manželů podat návrh na rozvod pouze u soudů členského státu C, a to na základě skutečnosti, že v tomto státě mají své obvyklé bydliště. Žena se nemůže obrátit na soudy členského státu B na základě skutečnosti, že je jeho státní příslušnicí, jelikož ustanovení čl. 3 odst. 1 písm. b) vyžaduje státní příslušnost obou manželů.

Příklad č. 2: Manželé mají obvyklé bydliště v různých členských státech

Manželé, kteří měli dříve společné obvyklé bydliště v členském státě A, se rozejdou. Muž, státní příslušník tohoto členského státu, zde zůstane, zatímco žena se odstěhuje do členského státu B, jehož je státní příslušnicí. Manželé mají tyto možnosti: Muž i žena mohou podat návrh na zahájení řízení soudům státu A, a to z toho důvodu, že v tomto státě měli manželé poslední společné obvyklé bydliště a muž zde ještě bydlí; muž může podat návrh rovněž soudům v členském státě B, má-li žena v tomto státě své obvyklé bydliště. Žena může podat návrh na zahájení řízení rovněž soudům ve státě A, a to z toho důvodu, že muž tam má obvyklé bydliště, a ve státě B, jehož je státní příslušnicí a v němž má obvyklé bydliště, pokud v něm bydlela nejméně šest měsíců bezprostředně před podáním návrhu na zahájení řízení.

Příklad č. 3: Oba manželé jsou státními příslušníky jednoho členského státu

Oba manželé jsou státními příslušníky členského státu P, žili však ve státě A; po rozchodu se pak oba ze státu A odstěhovali. Muž se odstěhoval do členského státu B a žena do státu C. Kterýkoli z manželů může podat ihned návrh na zahájení řízení soudům státu P na základě společné státní příslušnosti; alternativně tak může každý z nich učinit u soudů ve státě svého nového obvyklého bydliště, pokud v tomto státě bydlí nejméně jeden rok.

Příklad č. 4: Manželé jsou státními příslušníky různých členských států

Manželé, kteří jsou státními příslušníky členských států G a H, žijí v členském státě S. Po rozluce se žena vrátí do státu G, zatímco muž se odstěhuje do jiného členského státu – N. V tomto případě existují tyto možnosti: Žena může podat návrh na rozvod soudům ve státě N, jakmile zde muž získá obvyklé bydliště; žena může podat návrh na rozvod ve státě G, což je členský stát, jehož je státní příslušnicí, jakmile zde získala obvyklé bydliště a bydlí v něm po dobu šesti měsíců. Muž může rovněž podat návrh na rozvod ve státě G, jakmile zde žena získá obvyklé bydliště; muž může podat návrh na rozvod ve státě N, jakmile v něm bydlí jeden rok a získá tam obvyklé bydliště.

Příklad č. 5: Jeden z manželů není státním příslušníkem některého z členských států EU

Před rozlukou žili manželé společně a měli společné obvyklé bydliště v členském státě A. Žena je státní příslušnicí členského státu B, muž je státním příslušníkem třetího státu C. Po rozchodu manželů zůstane žena v členském státě A a muž se vrátí do státu C. Oba mohou podat návrh na zahájení řízení u soudů ve státě A z toho důvodu, že zde měli manželé poslední společné obvyklé bydliště a žena zde ještě bydlí. Pokud by se žena ze státu A odstěhovala a žila ve státě B, jehož je státní příslušnicí, mohla by podat návrh na zahájení řízení, jakmile zde získá obvyklé bydliště, pokud v něm bydlela nejméně šest měsíců před podáním návrhu na zahájení řízení.

Různými aspekty této situace se zabýval rozsudek Soudního dvora EU⁽¹⁴⁾ ve věci, kdy žena tvrdila, že podle nařízení neexistoval důvod příslušnosti, jelikož manžel neměl obvyklé bydliště v členském státě Evropské unie, ani nebyl státním příslušníkem žádného členského státu EU. Žena tvrdila, že podle vnitrostátního práva státu B jsou na základě článků 6 a 7 příslušné soudy členského státu, jehož je státní příslušnicí.

Soudní dvůr EU rozhodl, že pokud je soud v některém členském státě příslušný podle nařízení, musí jiný soud, u něhož bylo zahájeno řízení, podle článku 17 prohlásit bez návrhu svou nepříslušnost, a že články 6 a 7 nelze využít k tomu, aby bylo možno určení příslušnosti soudu zakládat na pravidlech pro určení příslušnosti podle vnitrostátního práva některého členského státu.

(14) Viz věc *Sundelind Lopez v. Lopez Lizazo*, C-68/07, Sb. rozh. 2007, s. I-10403, rozsudek vynesený dne 29. listopadu 2007.

2.3.7. Výlučná povaha příslušnosti – článek 6

Důvody jsou výlučné v tom smyslu, že manžel, který má obvyklé bydliště na území některého členského státu nebo je státním příslušníkem některého členského státu (nebo, v případě Spojeného království a Irska, má v některém z těchto států „domicil“), může být v jiném členském státě žalován pouze podle článků 3 až 5 nařízení.

2.3.8. Důvody zbytkové příslušnosti – článek 7

Pokud pravidla stanovená v člancích 3 až 5 nevedou k určení příslušnosti soudu některého členského státu, lze v každém členském státě k určení příslušnosti soudu členského státu použít vnitrostátní pravidla pro určení

příslušnosti. Vzhledem k výlučné povaze pravidel stanovených v těchto člancích se (jak je uvedeno v článku 6) toto pravidlo v čl. 7 odst. 1 použije pouze ve vztahu k odpůrci, který nemá obvyklé bydliště na území některého členského státu a není ani státním příslušníkem některého členského státu nebo (v případě Spojeného království a Irska) nemá na území některého z těchto členských států „domicil“. Proti takovému odpůrci může kterýkoli státní příslušník tohoto členského státu stejně jako státní příslušník jiného členského státu, který má obvyklé bydliště na území tohoto státu, využít pravidla pro určení příslušnosti platná v tomto státě⁽¹⁵⁾.

2.3.9. Pokračování příslušnosti rozvodového soudu ve věcech rodičovské zodpovědnosti

V článku 12 je obsaženo pravidlo týkající se pokračování příslušnosti, které stanoví, že soud, u něhož je podle nařízení zahájeno rozvodové řízení, je příslušný rovněž k rozhodování ve věcech týkajících se rodičovské zodpovědnosti spojených s rozvodem, jsou-li splněny určité podmínky⁽¹⁶⁾.

2.4. Překážka litispendence – neboli co se stane, je-li řízení zahájeno ve dvou členských státech? – čl. 19 odst. 1

Jakmile bylo u některého soudu zahájeno řízení podle článku 3 nařízení a tento soud se prohlásil za příslušný, nejsou již soudy ostatních členských států příslušné a případný následný návrh musí zamítnout. Pravidlo týkající se „překážky litispendence“ má zajistit právní jistotu, zamezit souběžným řízením a vyloučit možnost vynesení neslučitelných rozhodnutí.

(15) Viz příklad č. 5 v bodě 2.3.6 a předchozí poznámka pod čarou.

(16) Viz bod 3.2.6.

Ustanovení čl. 19 odst. 1 se vztahuje na dvě situace:

- řízení týkající se stejné věci, přičemž žaloby jsou podány soudům v různých členských státech, a
- řízení nesouvisející se stejnou věcí, jedná se však o „závislé žaloby“ podané soudům různých členských států.

Rozdíl mezi písmeny a) a b) lze vysvětlit následovně: pokud manželé zahájí ve dvou různých členských státech řízení ve věci rozvodu, pak se použije pravidlo uvedené v písmenu a), jelikož se jedná o řízení ve stejné věci. Jestliže jeden z manželů zahájí v jednom členském státě řízení ve věci rozvodu a druhý z manželů zahájí v jiném členském státě řízení o prohlášení manželství za neplatné, použije se pravidlo uvedené v písmenu b), jelikož se sice nejedná o řízení ve stejné věci, žaloby však spolu souvisejí nebo jsou vzájemně závislé.

2.5. Uznávání a výkon rozhodnutí ve věcech manželských

2.5.1. Pro uznání rozhodnutí se nevyžaduje zvláštní řízení – čl. 21 odst. 2

Za účelem uznání rozhodnutí vydaného v jednom členském státě EU v jiném členském státě není v zásadě nutné využít zvláštní řízení. Žádné zvláštní řízení se nevyžaduje zejména v případě aktualizace záznamu o osobním stavu v jednom členském státě na základě rozhodnutí, která byla vydána v jiném členském státě a proti kterým nebyl v tomto státě podán opravný prostředek, nebo opravný prostředek podat nelze. To je důležité, jelikož prakticky to znamená, že chce-li určitá osoba po rozvodu uzavřít manželství

s někým jiným, je nutné předložit orgánům v členském státě, ve kterém má být uzavřeno nové manželství, pouze samotné rozhodnutí k doložení osobního stavu osoby, která se rozvedla, a může tudíž uzavřít nový sňatek.

2.5.2. Postup uznávání a výkonu rozhodnutí – článek 21 a články 23–39

Kterákoli zúčastněná strana může požádat, aby rozhodnutí ve věcech manželských, které vydal soud členského státu, bylo či nebylo uznáno a bylo prohlášeno za vykonatelné v jiném členském státě. Postup pro prohlášení rozhodnutí zahraničního soudu za vykonatelné se někdy nazývá „řízení o vykonatelnosti“. Návrh na prohlášení vykonatelnosti je nutno podat příslušnému soudu v členském státě, v němž se o uznání a výkon rozhodnutí žádá. Soudy, které členské státy určily za tímto účelem, jsou uvedeny v seznamu č. 1⁽¹⁷⁾. Tento soud neprodleně prohlásí, že rozsudek je v tomto členském státě vykonatelný. Osoba, vůči níž je výkon navrhován, ani dítě nejsou v tomto stadiu řízení oprávněny podat k návrhu jakékoli připomínky.

Strany mohou proti rozhodnutí podat opravný prostředek. Opravný prostředek se podává u soudů určených členskými státy za tímto účelem, které jsou uvedeny v seznamu č. 2. V tomto stadiu řízení mohou obě strany podat připomínky.

2.5.3. Důvody pro neuznání rozhodnutí – článek 22

Existují omezené důvody, na jejichž základě lze uznání zamítnout. Jedná se o tyto důvody:

- uznání by bylo zjevně v rozporu s veřejným pořádkem členského státu výkonu⁽¹⁸⁾
- jestliže se odpůrce nedostaví, jelikož nebyl včas písemně vyrozuměn o zahájení řízení, aby se mohl připravit na jednání před soudem, pokud není zjištěno, že odpůrce rozhodnutí jednoznačným způsobem přijal;
- jestliže je rozhodnutí neslučitelné s rozhodnutím vydaným v řízení mezi stejnými stranami v členském státě, v němž se o uznání rozhodnutí žádá, nebo
- jestliže je neslučitelné s dřívějším rozhodnutím, které bylo vydáno v řízení mezi stejnými stranami v jiném členském státě, za předpokladu, že toto dřívější rozhodnutí může být uznáno v členském státě, v němž se o uznání žádá.

(17) Úř. věst. C 85, 23.3.2013, s. 6.

(18) Viz však článek 25 nařízení a bod 2.5.4.

2.5.4. Omezení týkající se přezkoumání soudem ve státě, v němž se o uznání žádá

Soud ve státě, v němž se o uznání žádá, nesmí

- přezkoumávat základ příslušnosti soudu členského státu původu, který rozhodnutí vydal – článek 24;
- uplatnit hledisko veřejného pořádku na pravidla pro určení příslušnosti stanovená v článcích 3 až 7 nařízení – článek 24;
- neuznat rozhodnutí z toho důvodu, že právo členského státu, v němž se o uznání žádá, nepřipouští rozhodnutí ve věcech manželských na základě týchž skutečností – článek 25, nebo
- v žádném případě přezkoumávat rozhodnutí ve věci samé – článek 26.

2.5.5. Veřejné listiny – článek 46

Veřejné listiny přijaté a vykonatelné v jednom členském státě nebo dohody stran vykonatelné v členském státě původu jsou uznávány a prohlašovány za vykonatelné v jiném členském státě za stejných podmínek jako rozhodnutí⁽¹⁹⁾.

---

(19) Pokud jde o obecné informace o pojmu „veřejná listina“, které popisují povahu a účinek této listiny, viz rozsudek Soudního dvora EU ze dne 17. června 1999 ve věci Unibank A/S v. Flemming G. Christensen, C-290/97, Recueil 1999, s. I-3715; v tomto rozsudku je uvedena i definice, která je nyní obsažena v čl. 2 bodu 3 nařízení o vyživovací povinnosti – odkaz v pozn. pod čarou č. 8.

2.5.6. Legalizace – článek 52

Písemnosti související s uznáním nebo výkonem rozhodnutí ve věcech manželských včetně rozhodnutí nebo osvědčení nevyžadují legalizaci.

3. Rodičovská zodpovědnost

3.1. Věcná působnost

Nařízení se zabývá příslušností, uznáváním a výkonem rozhodnutí

3.1.1. Záležitosti, na něž se nařízení vztahuje

Nařízení stanoví pravidla pro určení příslušnosti (kapitola II), uznávání a výkon rozhodnutí (kapitola III) a spolupráci mezi ústředními orgány ve věcech rodičovské zodpovědnosti (kapitola IV). Nařízení obsahuje zvláštní pravidla týkající se únosů dětí a práva na styk s dítětem.

Nařízení se vztahuje na všechny občanskoprávní věci týkající se „přiznání, výkonu, převedení a úplného nebo částečného odnětí rodičovské zodpovědnosti“

3.1.1.1. Na které děti se nařízení vztahuje?

Na rozdíl od Haagské úmluvy o ochraně dětí z roku 1996 (viz kapitola 8), která se vztahuje na děti mladší osmnácti let, nestanoví nařízení maximální věk dětí, na něž se vztahuje, nýbrž tuto otázku ponechává na vnitrostátním právu. Je třeba uvést, že se Haagská úmluva o únosech dětí vztahuje na děti mladší šestnácti let. Ačkoli se rozhodnutí o rodičovské zodpovědnosti ve většině případů týkají nezletilých dětí mladších osmnácti let, podle vnitrostátního práva mohou zletilosti dosáhnout osoby mladší osmnácti let, zejména v případě, chtějí-li uzavřít manželství. Rozhodnutí vydaná s ohledem na tyto osoby se v zásadě nepovažují za záležitosti týkající se „rodičovské zodpovědnosti“, a nespádají tudíž do oblasti působnosti nařízení.

3.1.1.2. Význam pojmu „rodičovská zodpovědnost“ – čl. 1 odst. 1 písm. b), čl. 1 odst. 2 a čl. 2 bod 7

Pojem „rodičovská zodpovědnost“ je v čl. 1 odst. 2 definován široce a zahrnuje veškerá práva a povinnosti nositele rodičovské zodpovědnosti týkající se dítěte nebo jmění dítěte. Tato práva a povinnosti mohou být svěřeny rozhodnutím, právními předpisy nebo dohodou. Seznam záležitostí spadajících do pojmu „rodičovská zodpovědnost“ podle nařízení není úplný, nýbrž pouze orientační.

Rodičovská zodpovědnost zahrnuje:

- právo péče o dítě a právo na styk s dítětem;
- poručnictví, opatrovnictví a podobné instituty;
- určení osoby odpovědné za dítě či jeho jmění nebo pověřené zastupováním dítěte či napomáháním dítěti a stanovení jejích úkolů;
- opatření k ochraně dítěte spojená se správou, zachováním a nakládáním se jměním dítěte;
- umístění dítěte do pěstounské rodiny nebo ústavní péče.

Nositelům rodičovské zodpovědnosti může být fyzická nebo právnická osoba.

Nařízení se vztahuje na „občanskoprávní věci“

3.1.1.3. Význam pojmu „občanskoprávní věc“ – čl. 1 odst. 1 a 2 a 7. bod odůvodnění

Nařízení se vztahuje na „občanskoprávní věci“. Pojem „občanskoprávní věci“ je pro účely nařízení vymezen široce a zahrnuje všechny záležitosti uvedené

v čl. 1 odst. 2. Je-li podle vnitrostátního práva určitá záležitost týkající se rodičovské zodpovědnosti „veřejnoprávním“ opatřením, jako je například umístění dítěte do pěstounské rodiny nebo do ústavní péče, použijte se nařízení. Příklad takovéto situace je uveden v následujícím rámečku.

Otázkou, zda pro účely nařízení představuje umístění dítěte do pěstounské rodiny občanskoprávní věc, se Soudní dvůr EU zabýval ve věcech C⁽²⁰⁾ a A⁽²¹⁾. V obou těchto případech musel Soudní dvůr rozhodnout, zda může toto umístění do pěstounské rodiny podle veřejného práva spadat do oblasti působnosti nařízení. Oba tyto případy souvisely se situací, kdy byly děti svěřeny do péče a umístěny do pěstounských rodin.

Ve věci C se na dvě děti vztahovalo rozhodnutí švédských orgánů péče o dítě. Krátce po vydání rozhodnutí se matka spolu s dětmi přestěhovala do Finska a snažila se zmařit výkon rozhodnutí podáním opravného prostředku k Nejvyššímu soudu ve Finsku, a to z řady důvodů, včetně skutečnosti, že rozhodnutí nespadá do oblasti působnosti nařízení, jelikož se nejedná o občanskoprávní věc, nýbrž o veřejnoprávní opatření. Soudní dvůr EU rozhodl, že rozhodnutí spadá do oblasti působnosti nařízení jakožto občanskoprávní věc, a to jak s ohledem na část týkající se převzetí dětí do péče, tak i s ohledem na umístění dětí do pěstounské rodiny.

(20) Věc C, C-435/06, Sb. rozh. 2007, s. I-10141; rozsudek vynesený dne 27. listopadu 2007.

(21) Věc A, C-523/07, Sb. rozh. 2009, s. I-2805; rozsudek vynesený dne 2. dubna 2009.

Ve věci A žily tři děti se svou matkou a nevlastním otcem ve Švédsku. Na léto se přestěhovali do Finska a finské orgány péče o dítě později nařídily převzetí péče o děti a jejich umístění do pěstounské rodiny, jelikož je jejich matka a nevlastní otec opustili. Matka podala proti tomuto rozhodnutí opravný prostředek finskému Nejvyššímu soudu, přičemž mimo jiné tvrdila, že toto rozhodnutí nespadá do definice občanskoprávní věci pro účely nařízení. Soud postoupil tuto věc Evropskému soudnímu dvoru za účelem výkladu nařízení a Soudní dvůr rozhodl, že rozhodnutí, které nařizuje převzetí péče o dítě, jakož i jeho umístění mimo vlastní rodinu do pěstounské rodiny, spadá pod pojem „občanskoprávní věci“ ve smyslu tohoto ustanovení, pokud bylo přijato v rámci pravidel veřejného práva na ochranu dítěte.

Nařízení se vztahuje na ochranná opatření týkající se jmění dítěte

3.1.1.4. Opatření týkající se jmění dítěte – čl. 1 odst. 2 písm. c) a e) a 9. bod odůvodnění

Má-li dítě nějaké jmění, může být nezbytné přijmout určitá opatření, jako je určení osoby, orgánu nebo jiného subjektu za účelem zastupování dítěte a napomáhání dítěti, pokud jde o jeho jmění. Nařízení se tudíž vztahuje na opatření, která mohou být nezbytná ke správě nebo prodeji jmění v případech, kdy jsou například rodiče ve sporu ohledně správy jmění dítěte nebo kdy dítě osiřl.

Opatření týkající se jmění dítěte, která nesouvisí s rodičovskou zodpovědností, naopak do oblasti působnosti tohoto nařízení nespadají, nýbrž se na ně vztahuje nařízení Rady č. 44/2001 ze dne 22. prosince

2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech („nařízení Brusel I“)⁽²²⁾. Je na soudci, aby v daném případě posoudil, zda opatření týkající se jmění dítěte souvisí s rodičovskou zodpovědností, či nikoli.

3.1.2. Záležitosti vyňaté z oblasti působnosti nařízení

3.1.2.1. Záležitosti, na něž se nařízení nevztahuje – čl. 1 odst. 3 a 10. bod odůvodnění

V čl. 1 odst. 3 jsou uvedeny záležitosti, které jsou z oblasti rodičovské zodpovědnosti ve smyslu nařízení vyňaty, ačkoli s ní mohou úzce souviset (např. určení nebo popření otcovství, osvojení, dosažení plnoletosti a přijetí jména dítěte). Ačkoli se nařízení vztahuje na opatření k ochraně dětí, nepoužije se na takováto opatření přijatá v důsledku trestných činů spáchaných dětmi (viz čl. 1 odst. 3 písm. g) a 10. bod odůvodnění).

Nařízení se nevztahuje na vyživovací povinnosti

3.1.2.2. Vyživovací povinnosti – 11. bod odůvodnění

Vyživovací povinnosti a rodičovská zodpovědnost jsou často předmětem stejných jednání nebo soudních řízení mezi rodiči. Na vyživovací povinnosti se však nařízení nevztahuje, jelikož se jimi již zabývá nařízení o vyživovací povinnosti⁽²³⁾. Soud, který je příslušný podle nařízení, však bude obvykle

(22) Je třeba uvést, že bylo přijato přepracované znění nařízení „Brusel I“, které se bude používat ode dne 10. ledna 2015; viz nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1215/2012 ze dne 12. prosince 2012; Úř. věst. L 351, 20.12.2012, s. 1.

(23) Viz pozn. pod čarou č. 8 výše.

příslušný rovněž k rozhodování o záležitostech týkajících se vyživovacích povinností, a to na základě čl. 3 písm. d) nařízení o vyživovací povinnosti. Toto ustanovení umožňuje soudu, který je příslušný k projednání otázky rodičovské zodpovědnosti, rozhodnout rovněž o vyživovací povinnosti, je-li tato otázka vedlejší ve vztahu k otázce rodičovské zodpovědnosti.

Ačkoli jsou obě záležitosti projednány v rámci téhož řízení, výsledné rozhodnutí bude uznáno a vykonáno podle odlišných pravidel. Část rozhodnutí týkající se vyživovacích povinností bude uznána a vykonána v jiném členském státě podle pravidel stanovených v nařízení o vyživovací povinnosti, zatímco část rozhodnutí týkající se rodičovské zodpovědnosti bude uznána a vykonána podle pravidel nařízení Brusel IIa.

Nařízení se vztahuje na všechna rozhodnutí o rodičovské zodpovědnosti

3.1.3. Na která rozhodnutí se nařízení vztahuje? – čl. 1 odst. 1 písm. b) a 5. bod odůvodnění

Na rozdíl od předchozího nařízení Brusel II se toto nařízení vztahuje na všechna rozhodnutí vydaná soudem některého členského státu ve věcech rodičovské zodpovědnosti bez ohledu na to, zda rodiče jsou nebo byli manželé a zda obě strany řízení jsou či nejsou biologickými rodiči dotyčného dítěte.

Nařízení není omezeno na soudní rozhodnutí

3.1.3.1. Význam rozhodnutí – čl. 2 body 1 a 4

Nařízení se vztahuje na soudní rozhodnutí bez ohledu na to, jak je rozhodnutí označeno (včetně výrazů „rozhodnutí“, „rozsudek“, „usnesení“ nebo „nařízení“). Není však omezeno na rozhodnutí vydaná soudy, nýbrž se vztahuje na jakékoli rozhodnutí vynesené orgánem příslušným k rozhodování ve věcech spadajících do oblasti působnosti nařízení, jako jsou orgány sociální péče a orgány péče o dítě.

Nařízení se vztahuje na „veřejné listiny“

3.1.3.2. Veřejné listiny – článek 46

Nařízení se mimoto vztahuje na veřejné listiny přijaté a vykonatelné v členském státě, v němž byly vyhotoveny nebo zaregistrovány. Tyto listiny, které mají být uznány a prohlášeny za vykonatelné v jiných členských státech za stejných podmínek jako rozhodnutí, zahrnují například písemnosti vyhotovené notáři nebo před notáři a rovněž písemnosti zaregistrované ve veřejných rejstřících⁽²⁴⁾.

Nařízení se vztahuje na dohody stran

3.1.3.3. Dohody – článek 46 a čl. 55 písm. e)

Dalším důležitým znakem nařízení je skutečnost, že se vztahuje i na dohody uzavřené mezi stranami, pokud jsou vykonatelné v členském státě, v němž byly uzavřeny. Cílem tohoto ustanovení je podpořit zásadu, že v zájmu dětí je vhodné vybízet strany k tomu, aby ve věcech rodičovské zodpovědnosti dospěly k dohodě jednáním, pokud možno mimosoudně.

Dohoda bude proto v ostatních členských státech uznána a je vykonatelná za stejných podmínek jako rozhodnutí, je-li vykonatelná v členském státě, v němž je uzavřena, a to bez ohledu na to, zda se jedná o soukromou dohodu stran, nebo dohodu uzavřenou před orgánem. To je rovněž v souladu s ustanoveními čl. 55 písm. e), podle nichž by měly ústřední orgány usnadňovat uzavírání dohod mezi nositeli rodičovské zodpovědnosti uchýlením se ke zprostředkování či jiným prostředkům a usnadňovat přeshraniční spolupráci v této věci.

Nařízení soudům nebrání učinit v naléhavých případech předběžná opatření, včetně ochranných

(24) Viz rovněž pozn. pod čarou č. 19.

3.1.3.4. Předběžná a zajišťovací opatření – článek 20

Článek 20 objasňuje, že ustanovení nařízení nebrání soudu přijmout v souladu s vnitrostátním právem předběžná a zajišťovací opatření, pokud jde o dítě nacházející se na jeho území, a to i v případě, je-li podle nařízení k rozhodování ve věci samé příslušný soud jiného členského státu.

Proto se navrhuje, aby soud jako osvědčený postup a v zájmu jednoznačného objasnění důvodů příslušnosti, na jejichž základě přijme opatření podle článku 20, v případě, že tak učiní, v úvodní části rozhodnutí, kterým jsou opatření přijata, uvedl, zda je podle nařízení příslušný k rozhodování ve věci samé, či nikoli⁽²⁵⁾.

Tato opatření může přijmout soud nebo orgán příslušný k rozhodování ve věcech spadajících do oblasti působnosti nařízení (čl. 2 bod 1). Podle vnitrostátního práva může být k přijetí předběžných opatření příslušný například orgán sociální péče, orgán péče o dítě nebo orgán péče o mládež.

Článek 20 nepředstavuje pravidlo, které přiznává příslušnost. Předběžná opatření proto pozbývají účinku, jakmile příslušný soud nařídí opatření, která považuje za vhodná.

Příklad:

Rodina cestuje automobilem z členského státu A do členského státu B na letní dovolenou. Po příjezdu do členského státu B dojde k dopravní nehodě, při níž jsou všichni zraněni. Dítě je zraněno pouze lehce, oba rodiče jsou však do nemocnice převezeni v kómatu. Orgány členského státu B musí bezodkladně přijmout určitá předběžná opatření k ochraně dítěte, které nemá v členském státě B žádné příbuzné. Skutečnost, že podle nařízení jsou příslušné k rozhodnutí ve věci soudy členského státu A, nebrání soudům nebo příslušným orgánům v členském státě B v tom, aby předběžně rozhodly o přijetí opatření k ochraně dítěte. Tato opatření pozbývají účinku, jakmile soudy členského státu A přijmou opatření, která pokládají za vhodná.

3.2. Soudy kterého členského státu jsou příslušné ve věcech rodičovské zodpovědnosti?

3.2.1. Systém pravidel pro určení příslušnosti ve věcech rodičovské zodpovědnosti

Ustanovení článků 8 až 10 a 12 a 13 stanoví systém pravidel pro určení příslušnosti za účelem vymezení důvodů, na jejichž základě jsou soudy určitého členského státu příslušné ve věcech rodičovské zodpovědnosti. Tato pravidla neurčují soudy, které jsou příslušné v rámci členských států, jelikož o tom se rozhoduje podle příslušného vnitrostátního práva. Více informací o této záležitosti je k dispozici na internetových stránkách Evropské soudní sítě⁽²⁶⁾.

(25) Pokud jde o připomínky k potřebě objasnit základ příslušnosti, podle něhož soud přijme předběžná a zajišťovací opatření, viz věc Bianca Purucker v. Guillermo Vallés Pérez, C-256/09, Sb. rozh. 2010, s. I-7353, zejména body 70 až 76.

(26) <https://e-justice.europa.eu/home.do>

3.2.2. Posouzení soudem příslušným ve věcech rodičovské zodpovědnosti

Je-li u soudu zahájeno řízení ve věci rodičovské zodpovědnosti, musí soud provést toto posouzení:

Je soud, u něhož bylo zahájeno řízení, příslušný podle obecného pravidla stanoveného v článku 8?

▼ ANO

Jsou podle článků 9, 10 nebo 12 příslušné soudy v jiném členském státě?

▼ ANO

Soud, u něhož bylo řízení zahájeno, musí podle článku 17 prohlásit svou nepřislušnost.

▼ NE

Je tento soud příslušný podle článků 9, 10, 12 nebo 13?

▼ NE

Je podle článku 17 nařízení příslušný soud jiného členského státu?

▼ ANO

Podle článku 17 musí soud, u něhož je zahájeno řízení, bez návrhu prohlásit svou nepřislušnost.

▼ NE

Podle článku 14 může soud v případě, není-li žádný soud některého členského státu příslušný na základě článků 8 až 10 a 12 nebo 13, vykonávat příslušnost, která mu byla přiznána podle vnitrostátního práva („zbytková příslušnost“).

Navrhuje se, aby soudy jako osvědčený postup ve svých rozhodnutích vždy jednoznačně objasnily základ příslušnosti ve věcech rodičovské zodpovědnosti⁽²⁷⁾.

3.2.3. Pravidlo týkající se obecné příslušnosti – článek 8 a 12. bod odůvodnění

3.2.3.1. Stát obvyklého bydliště dítěte

Základní zásadou pravidel pro určení příslušnosti ve věcech rodičovské zodpovědnosti stanovených v nařízení je to, že nejvhodnějším soudem je soud členského státu, v němž má dítě obvyklé bydliště. Pojem „obvyklé bydliště“ se v posledních letech v rostoucí míře používá jako kritérium pro určení příslušnosti v mezinárodních nástrojích, zejména v oblasti rodinného práva.

Obvyklé bydliště není v nařízení definováno. Význam tohoto pojmu je třeba vykládat v souladu s cíli a účelem nařízení.

Je třeba zdůraznit, že výklad pojmu „obvyklé bydliště“ není určen odkazem na pojem obvyklého bydliště podle určitého vnitrostátního práva, nýbrž by měl být v souladu s „autonomním“ významem na základě a pro účely práva Evropské unie. O tom, zda v daném případě dítě má či nemá obvyklé bydliště v určitém členském státě, musí rozhodnout soud na základě skutečností týkajících se situace dotyčného dítěte.

(27) Viz věc Bianca Purrucker v. Guillermo Vallés Pérez, C-256/09, citováno v pozn. pod čarou č. 25.

3.2.3.2. Judikatura Soudního dvora EU týkající se výkladu pojmu „obvyklé bydliště“

Někdy může být obtížné určit, kde má dítě obvyklé bydliště, zejména v případech častého stěhování z jednoho členského státu do druhého nebo v případě poměrně nedávného přestěhování do jiného státu. Soudní dvůr Evropské unie vydal určité pokyny, pokud jde o faktory, které je třeba vzít v úvahu při určování obvyklého bydliště dítěte pro účely nařízení.

A — věc C-523/07

Ve svém rozsudku vyneseném dne 2. dubna 2009 ve věci A, C-523/07⁽²⁸⁾, Soudní dvůr uvedl, že „obvyklé bydliště“ dítěte ve smyslu čl. 8 odst. 1 nařízení musí být stanoveno na základě všech konkrétních skutkových okolností v každém jednotlivém případě. V daném případě přemístili rodiče dotyčné děti z jednoho členského státu do druhého a krátce po přestěhování byly děti převzaty do péče. Vyvstala otázka, zda došlo rovněž k přemístění jejich obvyklého bydliště, třebaže od přestěhování uplynula poměrně krátká doba – několik málo týdnů.

(28) Věc A, C-523/07, Sb. rozh. 2009, s. I-2805; rozsudek vynesený dne 2. dubna 2009.

Soudní dvůr přezkoumal okolnosti daného případu a uvedl, že pouhá fyzická přítomnost nemůže postačovat k určení obvyklého bydliště pro účely článku 8 nařízení. Kromě fyzické přítomnosti dítěte v členském státě je nutno zohlednit další skutečnosti, které mohou nasvědčovat tomu, že tato přítomnost nemá pouze dočasnou či příležitostnou povahu a že pobyt dítěte vykazuje jistou integraci v rámci sociálního a rodinného prostředí. Za tímto účelem musí být přihlédnuto k trvání, pravidelnosti, podmínkám a důvodům pobytu na území členského státu a přestěhování rodiny do tohoto státu, ke státní příslušnosti dítěte, k místu a podmínkám školní docházky, k jazykovým znalostem, jakož i k rodinným a sociálním vazbám dítěte v uvedeném státu.

Záměr rodičů usadit se s dítětem v jiném členském státě vyjádřený pomocí určitých hmatatelných opatření, jako je koupě či nájem bytu v hostitelském členském státě, může být indicií pro přemístění obvyklého bydliště. Další indicií může být podání žádosti o sociální bydlení u dotčených orgánů uvedeného státu.

Soudní dvůr na závěr uvedl, že vnitrostátnímu soudu přísluší určit místo obvyklého bydliště dítěte s přihlédnutím ke všem konkrétním skutkovým okolnostem v každém jednotlivém případě.

Mercredi – věc C-497/10

Ve svém rozsudku vyneseném dne 22. prosince 2010 ve věci *Mercredi*⁽²⁹⁾ Soudní dvůr potvrdil svůj výrok v rozsudku ve věci „A“ a uvedl, že pojem „obvyklé bydliště“ podle článků 8 a 10 nařízení odpovídá místu, které vykazuje určitou míru integrace dítěte v rámci sociálního a rodinného prostředí.

Tento případ se týkal dívky ve věku dvou měsíců, kterou její matka přemístila z Anglie do Francie. Po přibližně dvou týdnech od zahájení řízení v Londýně zahájila matka zvláštní řízení ve Francii. Anglický soud postoupil věc Soudnímu dvoru EU, který ve svém rozsudku v úvodu konstatoval, že se příslušnost soudu členského státu ve věci rodičovské zodpovědnosti k dítěti, které se zákonným způsobem odebere do jiného členského státu, určuje na základě kritéria obvyklého bydliště tohoto dítěte v době zahájení řízení u uvedeného soudu.

Soudní dvůr dále uvedl, že vzhledem k tomu, že články nařízení zmiňující pojem „obvyklé bydliště“ neobsahují výslovný odkaz na právo členských států za účelem určení smyslu a dosahu uvedeného pojmu, musí být toto určení provedeno s ohledem na souvislosti ustanovení a cíl nařízení, zejména cíl vyplývající z dvanáctého bodu jeho odůvodnění, podle něhož jsou pravidla pro určení příslušnosti, která stanoví, formulována s ohledem na nejlepší zájem dítěte, a zejména na blízkost.

(29) Věc C-497/10 PPU, Sb. rozh. 2010, s. I-0000; rozsudek vynesený dne 22. prosince 2010.

Soudní dvůr dodal, že zvláštní význam může mít věk dítěte. Prostředím dítěte nízkého věku je zpravidla především rodinné prostředí tvořené osobou či osobami, s nimiž dítě žije, které jej skutečně opatrují a pečují o něj.

Prostředí, které je zásadní pro určení místa jeho obvyklého bydliště, je tvořeno různými faktory, které se liší v závislosti na věku dítěte, takže skutečnosti, které je třeba vzít v úvahu v případě dítěte školního věku, se proto liší od skutečností, ke kterým je třeba přihlížet v případě staršího nebo mladšího dítěte.

Soudní dvůr dodal, že je třeba – pokud jde o situaci kojence, který se svou matkou pobývá pouze několik dní v jiném členském státě, než je členský stát jeho obvyklého bydliště, do něhož byl přemístěn – přihlídnout zejména k trvání, pravidelnosti, podmínkám a důvodům pobytu na území tohoto členského státu a přestěhování se matky do tohoto státu, a dále – zejména z důvodu věku dítěte – k zeměpisnému a rodinnému původu matky, jakož i k rodinným a sociálním vazbám, které matka a dítě udržují v tomtéž členském státě.

Stejně jako v rozsudku ve věci „A“ Soudní dvůr konstatoval, že vnitrostátnímu soudu přísluší určit obvyklé bydliště dítěte s přihlédnutím ke všem konkrétním skutkovým okolnostem v každém jednotlivém případě.

3.2.3.3. Získání nového obvyklého bydliště

V případě, že se dítě přestěhuje z jednoho členského státu do jiného, nedojde-li k tomu v důsledku neoprávněného odebrání nebo zadržení dítěte⁽³⁰⁾, mělo by se získání obvyklého bydliště v „novém“ členském státě v zásadě časově shodovat se „ztrátou“ obvyklého bydliště v předchozím členském státě. Uvážení skutkové podstaty každého jednotlivého případu soudem povede k rozhodnutí, zda dotyčné dítě získalo obvyklé bydliště v „novém“ členském státě, a pokud ano, k jakému okamžiku k tomu mohlo dojít.

Ačkoli použití přídavného jména „obvyklé“ naznačuje, že je nezbytná určitá délka pobytu, než je možné bydliště označit za „obvyklé“, nelze vyloučit, že dítě může získat obvyklé bydliště v určitém členském státě ke dni přemístění do tohoto státu, nebo krátce poté.

O otázce příslušnosti se rozhoduje v době zahájení řízení u soudu. Jakmile bylo zahájeno řízení u příslušného soudu, ponechává si tento v zásadě příslušnost i v případě, že dítě získá v průběhu řízení obvyklé bydliště v jiném členském státě (podle zásady „*perpetuatio fori*“). Změna obvyklého bydliště dítěte během probíhajícího řízení proto sama o sobě neznamená změnu příslušnosti v projednávané věci.

Je-li to v zájmu dítěte, umožňuje článek 15 soudu příslušnému rozhodnout ve věci samé postoupit danou věc nebo její část s výhradou určitých podmínek soudu členského státu, do něhož se dítě přestěhovalo⁽³¹⁾.

(30) Viz kapitola 4.

(31) Viz bod 3.3.

3.2.4. Výjimky z obecného pravidla

V člancích 9, 10, 12 a 13 jsou stanoveny výjimky z obecného pravidla a je v nich uvedeno, kdy mohou být příslušné soudy jiného členského státu, než je stát, ve kterém má dítě obvyklé bydliště.

3.2.4.1. Zachování příslušnosti podle předchozího obvyklého bydliště dítěte – článek 9

V případě, že se dítě přestěhuje z jednoho členského státu do jiného, je často nutné přezkoumat právo na styk s dítětem či jinou úpravu styku s cílem přizpůsobit je novým okolnostem. Článek 9 obsahuje pravidlo, jež je založeno na tom, že se nositelé rodičovské zodpovědnosti vyběží, aby se před přestěhováním dohodli na potřebné úpravě předchozího rozhodnutí o právu na styk s dítětem, a pokud se ukáže, že to není možné, aby se obrátili na soud v zemi předchozího obvyklého bydliště dítěte, aby spor vyřešil.

Toto pravidlo osobám nijak nebrání ve stěhování v rámci Evropské unie, poskytuje však záruku, že se osoba, která již nemůže vykonávat své právo na styk s dítětem stejně jako dříve, nemusí obrátit na soudy nového členského státu, nýbrž může ve lhůtě tří měsíců po přestěhování požádat o příslušnou úpravu práva na styk s dítětem soud, který o styku s dítětem rozhodl. V této lhůtě nejsou k rozhodování ve věcech týkajících se práva na styk s dítětem příslušné soudy nového členského státu.

3.2.4.2. Na článek 9 se vztahují tyto podmínky:

3.2.4.2.1. *Právo na styk s dítětem, které má být upraveno, musí být přiznáno v rozhodnutí.*

Článek 9 se vztahuje pouze na situaci, kdy se požaduje úprava předchozího rozhodnutí o právu na styk s dítětem vydaného soudy v členském státě před tím, než se dítě přestěhovalo. Nebylo-li právo na styk s dítětem přiznáno v rozhodnutí, článek 9 se nepoužije, nýbrž platí jiná pravidla pro určení příslušnosti. Soudy „nového“ členského státu jsou proto podle článku 8 příslušné k rozhodování ve věcech týkajících se práva na styk s dítětem až poté, co dítě získalo v tomto státě obvyklé bydliště.

3.2.4.2.2. *Vztahuje se pouze na případy přestěhování dítěte z jednoho členského státu do jiného „zákonným způsobem“.*

To, co představuje přestěhování „zákonným způsobem“, musí být určeno podle soudního rozhodnutí nebo práva platného v členském státě původu (včetně jeho pravidel týkajících se mezinárodního práva soukromého). K takovému přestěhování může dojít, může-li se nositel rodičovské zodpovědnosti přestěhovat společně s dítětem do jiného členského státu bez souhlasu druhého nositele rodičovské zodpovědnosti, nebo je-li takovito souhlas udělen. Je-li dítě přemístěno v důsledku neoprávněného odebrání, případně na základě jednostranného rozhodnutí nositele rodičovské zodpovědnosti, článek 9 se nepoužije, nýbrž ke slovu přichází článek 10⁽³²⁾. Vyplyvá-li na druhou stranu změna obvyklého bydliště dítěte ze zákonného

(32) Viz bod 4.2.

přestěhování dítěte do jiného členského státu, článek 9 se použije, jsou-li splněny další podmínky uvedené níže.

3.2.4.2.3. Použije se pouze během tříměsíční lhůty po přestěhování dítěte.

Tříměsíční lhůta se vypočítává ode dne, k němuž bylo dítě fyzicky přemístěno z členského státu původu do „nového“ členského státu. Datum přestěhování nelze zaměňovat s datem, k němuž dítě získá v „novém“ členském státě obvyklé bydliště. Je-li řízení u soudu členského státu původu zahájeno po uplynutí tříměsíční lhůty ode dne přestěhování, není tento soud podle článku 9 již příslušný.

3.2.4.2.4. Dítě musí získat během tříměsíční lhůty obvyklé bydliště v „novém“ členském státě.

Článek 9 se použije pouze tehdy, získalo-li dítě během tříměsíční lhůty obvyklé bydliště v „novém“ členském státě. Jestliže dítě v této lhůtě obvyklé bydliště nezíská, ponechávají si příslušnost podle článku 8 v zásadě soudy členského státu původu. Je nutno uvést, že pokud dítě, které se přestěhovalo ze „starého“ členského státu a přestalo tam mít své obvyklé bydliště, nezíská obvyklé bydliště v „novém“ členském státě, nejenže se nepoužije článek 9, nýbrž se příslušnost nemůže zakládat ani na článku 8. V případě takového scénáře lze za účelem přiznání příslušnosti soudů členského státu, v němž se dítě nachází, využít ustanovení článku 13.

3.2.4.2.5. Nositel práva na styk s dítětem musí mít i nadále obvyklé bydliště v členském státě původu.

Jestliže nositel práva na styk s dítětem již nemá obvyklé bydliště v členském státě původu, článek 9 se nepoužije, nýbrž příslušnými se stávají soudy nového členského státu, jakmile tam dítě získá obvyklé bydliště.

3.2.4.2.6. Nositel práva na styk s dítětem nemusí se změnou příslušnosti souhlasit.

Jelikož cílem tohoto ustanovení je zaručit, aby se nositel práva na styk s dítětem mohl po dobu tří měsíců po přestěhování dítěte do „nového“ členského státu obrátit na soudy členského státu, ve kterém má obvyklé bydliště, článek 9 se nepoužije, je-li ochoten přijmout příslušnost, kterou získaly soudy „nového“ členského státu.

Pokud se tudíž nositel práva na styk s dítětem zúčastní řízení u soudu v „novém“ členském státě, aniž by zpochybnil příslušnost tohoto soudu, článek 9 se nepoužije a soud nového členského státu má příslušnost podle článku 8. Z toho vyplývá, že článek 9 nebrání nositeli práva na styk s dítětem obrátit se za účelem přezkoumání otázky práva na styk s dítětem na soudy v „novém“ členském státě.

3.2.4.2.7. Nebrání soudům nového členského státu rozhodnout v jiných věcech, než je právo na styk s dítětem.

Článek 9 se zabývá pouze příslušností k rozhodování o právu na styk s dítětem, nevztahuje se na jiné věci rodičovské zodpovědnosti, jako je právo péče o dítě. Článek 9 proto nositeli rodičovské zodpovědnosti,

který se spolu s dítětem přestěhoval do „nového“ členského státu, nebrání v tom, aby u soudů tohoto členského státu zahájil během tříměsíční lhůty po přestěhování řízení týkající se jiné otázky rodičovské zodpovědnosti.

3.2.4.2.8. *Zachování příslušnosti soudů podle předchozího obvyklého bydliště dítěte (ČLÁNEK 9)*

Vydaly soudy členského státu, z něhož se dítě přestěhovalo („členský stát původu“), rozhodnutí o právu na styk s dítětem?

▶ NE

Článek 9 se nepoužije, soudy jiného členského státu se však podle článku 8 stanou příslušnými, jakmile zde dítě získá obvyklé bydliště.

▼ ANO

Přestěhovalo se dítě z členského státu původu do jiného členského státu („nový členský stát“) zákonným způsobem?

▶ NE

Nedošlo-li k přestěhování zákonným způsobem, článek 9 se nepoužije. Místo toho platí pravidla týkající se únosu dítěte.

▼ ANO

Získalo dítě během tříměsíční lhůty obvyklé bydliště v novém členském státě?

▶ NE

Článek 9 se nepoužije. Má-li dítě po uplynutí tří měsíců dosud obvyklé bydliště v členském státě původu, jsou podle článku 8 i nadále příslušné soudy tohoto členského státu.

▼ ANO

Má nositel práva na styk s dítětem nadále obvyklé bydliště v členském státě původu?

▶ NE

Článek 9 se nepoužije.

▼ ANO

Zúčastnil se nositel práva na styk s dítětem řízení u soudů nového členského státu, aniž by zpochybnil jejich příslušnost?

▶ NE

Použije se článek 9.

▼ ANO

Článek 9 se nepoužije.

3.2.5. Příslušnost v případech únosu dítěte – článek 10

V případech únosu dítěte se příslušnost řídí zvláštním pravidlem⁽³³⁾.

3.2.6. Pokračování příslušnosti – článek 12

3.2.6.1. Omezená možnost volby soudu

Nařízení zavádí s výhradou určitých zvláštních podmínek omezenou možnost zahájit řízení v jakékoli věci týkající se rodičovské zodpovědnosti u soudu v jiném členském státě, než je stát, ve kterém má dítě obvyklé bydliště, pokud daná záležitost souvisí s probíhajícím rozvodovým řízením v tomto jiném členském státě nebo pokud má dítě k tomuto členskému státu silný vztah. Je třeba uvést, že článek 12 nemá zakládat důvod příslušnosti v případě neexistence návrhu, jak je uvedeno v odstavci 1 nebo 3.

3.2.6.2. Článek 12 se vztahuje na dvě odlišné situace:

Situace č. 1:

3.2.6.2.1. Příslušnost rozvodového soudu ve věcech týkajících se rodičovské zodpovědnosti

USTANOVENÍ ČL. 12 ODST. 1 A 2

Pokud v určitém členském státě probíhá rozvodové řízení, je dotyčný soud příslušný rozhodovat rovněž o každé věci týkající se rodičovské zodpovědnosti spojené s rozvodem i v případě, že dotyčné dítě nemá obvyklé bydliště v tomto členském státě. To platí bez ohledu na to, zda je dítě dítětem obou manželů, či nikoli. Totéž platí v případě, že soudou byl podán návrh na rozluku nebo na prohlášení manželství za neplatné.

Rozvodový soud je příslušný tehdy, jsou-li splněny tyto podmínky:

- alespoň jeden z manželů má rodičovskou zodpovědnost ve vztahu k dítěti a
- manželé a všichni nositelé rodičovské zodpovědnosti příslušnost rozvodového soudu výslovně či jiným jednoznačným způsobem přijali; o tom by měl rozhodnout soud v době zahájení řízení, a
- příslušnost tohoto soudu je v zájmu dítěte.

---

(33) Viz bod 4.2.

Příslušnost rozvodového soudu končí, jakmile:

- se rozhodnutí vyhovující návrhu na rozvod nebo návrh na rozvod zamítající stane pravomocným, nebo
- je vydáno pravomocné rozhodnutí v řízení o rodičovské zodpovědnosti, které v době, kdy se rozhodnutí o rozvodu stalo pravomocným, dosud probíhalo, nebo
- řízení o rozvodu a rodičovské zodpovědnosti skončilo z jiného důvodu (např. byl stažen návrh na rozvod a návrh týkající se rodičovské zodpovědnosti).

Pozn.: Tvůrci právního předpisu neměli v úmyslu rozlišovat v anglické jazykové verzi mezi pojmy „superior interests of the child“ (čl. 12 odst. 1 písm. b)) a „best interests of the child“ (čl. 12 odst. 3 písm. b)). Ostatní jazykové verze nařízení používají v obou odstavcích totožné znění.

Situace č. 2:

3.2.6.2.2. Příslušnost soudu členského státu, ke kterému má dítě silný vztah⁽³⁴⁾

USTANOVENÍ ČL. 12 ODS. 3

Soudy členského státu, u nichž bylo zahájeno jiné řízení než řízení o rozvodu, rozluce nebo prohlášení manželství za neplatné na základě příslušnosti stanovené v článku 3, jsou příslušné rovněž ve věcech týkajících se rodičovské zodpovědnosti i v případě, že dítě nemá obvyklé bydliště v tomto členském státě, pokud jsou splněny tyto podmínky:

- dítě má silný vztah k dotyčnému členskému státu, zejména z toho důvodu, že jeden z nositelů rodičovské zodpovědnosti má v tomto členském státě obvyklé bydliště nebo dítě je státním příslušníkem

(34) Je třeba uvést, že v době vyhotovování tohoto dokumentu byla Evropskému soudnímu dvoru postoupena žádost o rozhodnutí o předběžné otázce, která je důležitá pro výklad čl. 12 odst. 3; viz věc C-656/13 (2014/C 85/19); jedná se o žádost Nejvyššího soudu České republiky podanou dne 12. prosince 2013 ve věci L v. M, R a K; žádost se týká otázky, zda je nutno čl. 12 odst. 3 vykládat v tom smyslu, že zakládá příslušnost k řízení o rodičovské zodpovědnosti i v případě, že neprobíhá žádné další související řízení (tj. „jiná řízení, než která jsou uvedena v odstavci 1“).

Další žádost o rozhodnutí o předběžné otázce týkající se čl. 12 odst. 3 podal dne 2. srpna 2013 Court of Appeal (England & Wales) (Civil Division) (Spojené království) ve věci E v. B, C- 436/13, v této věci se první položená otázka týkala toho, zda v případě pokračování příslušnosti soudu určitého členského státu ve vztahu k věcem týkajícím se rodičovské zodpovědnosti podle čl. 12 odst. 3 je toto pokračování příslušnosti zachováno pouze do doby vydání pravomocného rozhodnutí v těchto řízeních, nebo zda je zachováno i po vydání pravomocného rozhodnutí.

tohoto členského státu. Tyto okolnosti nejsou výlučné a vztah je možné založit i na jiných okolnostech a

- všechny strany řízení v době zahájení řízení příslušnost těchto soudů výslovně či jiným jednoznačným způsobem přijmou (jinými slovy, to odpovídá požadavku v situaci č. 1);
- příslušnost je v zájmu dítěte (to opět odpovídá podmínce stanovené v čl. 12 odst. 1 písm. b) – viz rovněž výše uvedená poznámka na konci bodu 3.2.6.2.1).

3.2.6.2.3. Příslušnost podle článku 12 v případě, kdy má dítě obvyklé bydliště ve třetím státě, který není smluvní stranou Haagské úmluvy z roku 1996 – čl. 12 odst. 4

V čl. 12 odst. 4 je upřesněno, že se příslušnost podle článku 12 považuje za příslušnost v „zájmu dítěte“, pokud má dotyčné dítě obvyklé bydliště ve třetím státě, který není smluvní stranou Haagské úmluvy o ochraně dětí z roku 1996⁽³⁵⁾, zejména pokud se zjistí nemožnost konání řízení v daném třetím státě.

Omezená možnost pokračování příslušnosti umožňující stranám zvolit si soud, u něhož bude zahájeno řízení, v členském státě, ve kterém nemá dítě obvyklé bydliště, k němuž má však silný vztah, je například rozšířena na situace, kdy má dítě obvyklé bydliště na území takového třetího státu. Pokud v době zahájení řízení všechny strany příslušnost soudu jednoznačně přijaly a je to v zájmu dítěte, jsou příslušné soudy tohoto členského státu.

3.2.7. Přítomnost dítěte – článek 13

V případě, že nelze zjistit obvyklé bydliště dítěte a nepoužije se článek 12, umožňuje článek 13 soudci členského státu rozhodovat o věcech týkajících se rodičovské zodpovědnosti s ohledem na děti, které se nacházejí v tomto členském státě.

3.2.8. Zbytková soudní příslušnost – článek 14

Není-li žádný soud příslušný na základě článků 8 až 13, může soud založit svou příslušnost na vlastních vnitrostátních pravidlech týkajících se mezinárodního práva soukromého. Tato rozhodnutí budou uznána a prohlášena za vykonatelná v ostatních členských státech podle pravidel nařízení.

(35) Viz kapitola 8.

3.3. Postoupení věci k projednání vhodněji umístěnému soudu – článek 15⁽³⁶⁾

3.3.1. Za jakých okolností lze věc postoupit podle článku 15?

Nařízení obsahuje inovativní pravidlo, které výjimečně umožňuje, aby soud, u něhož bylo zahájeno řízení a který je příslušný v dané věci, postoupil věc soudu v jiném členském státě, je-li tento vhodnější k projednání věci. Soud může postoupit celou věc, nebo její určitou část.

Podle obecného pravidla jsou příslušné soudy členského státu, v němž má dítě v době podání žaloby obvyklé bydliště (článek 8). Příslušnost se proto automaticky nepřesouvá v případech, získá-li dítě během soudního řízení obvyklé bydliště v jiném členském státě.

Mohou však existovat okolnosti, kdy soud, u něhož bylo řízení zahájeno („soud země původu“), není výjimečně nejvhodněji umístěn k projednání věci. Za této situace článek 15 umožňuje, aby soud země původu postoupil věc soudu jiného členského státu, je-li to v zájmu dítěte.

Jakmile byla věc postoupena soudu jiného členského státu, nemůže být věc postoupena soudu třetímu (13. bod odůvodnění).

Postoupení podléhá těmto podmínkám:

Dítě musí mít k jinému členskému státu „zvláštní vztah“. V čl. 15 odst. 3 je vyjmenováno pět situací, kdy podle nařízení takovýto zvláštní vztah existuje:

- dítě získalo obvyklé bydliště v tomto státě poté, co bylo zahájeno řízení u soudu v zemi původu, nebo
- jiný členský stát je bývalým obvyklým bydlištěm dítěte, nebo
- dítě je jeho státním příslušníkem, nebo
- je obvyklým bydlištěm nositele rodičovské zodpovědnosti, nebo
- dítě vlastní jmění v jiném členském státě a věc se týká opatření k ochraně dítěte ve vztahu ke správě, zachování a nakládání s tímto jměním.

Oba soudy musí být navíc přesvědčeny, že postoupení věci je v zájmu dítěte. Za účelem posouzení této záležitosti na základě „zvláštních okolností věci“ by soudci měli spolupracovat. Soudci mohou spolupracovat buď přímo, nebo prostřednictvím ústředních orgánů.

(36) Viz pozn. pod čarou č. 34; v uvedené věci E v. B byla Soudnímu dvoru EU položena druhá otázka týkající se účinku článku 15; tato otázka zní – „Umožňuje článek 15... soudům členského státu, aby přenesly příslušnost za okolností, kdy není vedeno žádné řízení týkající se dítěte?“ V době vyhotovování tohoto dokumentu Soudní dvůr EU rozhodnutí dosud nevydal.

3.3.2. Kdo postoupení věci iniciuje?

K postoupení věci může dojít:

- na žádost strany, nebo
- z podnětu soudu, pokud s tím alespoň jedna strana souhlasí,
- na žádost soudu jiného členského státu, pokud s tím alespoň jedna strana souhlasí.

3.3.3. Jaký postup se použije?

Soud, který obdrží žádost o postoupení nebo který chce věc postoupit z vlastního podnětu, má dvě možnosti:

- **může řízení v dané věci přerušit a vyzvat strany, aby podaly žádost soudu jiného členského státu, nebo**
- **může přímo požádat soud jiného členského státu, aby věc převzal.**

V prvním případě stanoví soud země původu lhůtu, ve které musí strany zahájit řízení u soudů jiného členského státu. Pokud strany ve stanovené lhůtě řízení u takového jiného soudu nezahájí, není věc postoupena a příslušný je i nadále soud země původu. Nařízení nepředepisuje konkrétní lhůtu, tato lhůta by však měla být dostatečně krátká, aby bylo zajištěno, že postoupení věci nebude mít za následek zbytečně prodlévání v neprospěch dítěte a stran. Soud, který obdržel žádost o postoupení věci, musí do šesti týdnů rozhodnout, zda postoupení schválí, či nikoli. Pokud příslušnost nepřijme, ponechává si příslušnost v celé věci soud země původu a musí pokračovat ve výkonu své příslušnosti.

Důležitou otázkou by mělo být to, zda je v dotyčném případě postoupení věci v zájmu dítěte. Toto posouzení by mělo být založeno na zásadě vzájemné důvěry a na předpokladu, že k projednání věci jsou v zásadě příslušné soudy všech členských států. Ústřední orgány mohou hrát důležitou úlohu tím, že soudcům poskytnou informace o situaci v ostatních členských státech.

3.3.4. Některé praktické aspekty

3.3.4.1. Jak zjistí soudce, který by chtěl věc postoupit, který soud jiného členského státu je příslušný?

K vyhledání příslušného soudu v jiném členském státě lze použít Evropský soudní atlas ve věcech občanských. Soudní atlas určuje místně příslušný soud v jednotlivých členských státech a obsahuje kontaktní údaje jednotlivých soudů (názvy, telefonní čísla, e-mailové adresy atd.) (Viz Evropský soudní atlas⁽³⁷⁾). Při hledání příslušného soudu v jiném členském státě mohou být soudcům nápomocny rovněž ústřední orgány, které byly určeny podle nařízení, jelikož tak podle čl. 55 písm. c) musí činit⁽³⁸⁾.

(37) http://ec.europa.eu/justice_home/judicialatlascivil/

(38) Viz kapitola 7.

3.3.4.2. Jak by měli soudci komunikovat?

V článku 15 je uvedeno, že pro účely postoupení by soudy měly spolupracovat buď přímo, nebo prostřednictvím ústředních orgánů. Může být obzvláště užitečné, aby spolu dotyční soudci komunikovali za účelem posouzení, zda jsou v daném případě splněny požadavky na postoupení věci, zejména zda je postoupení v zájmu dítěte. Pokud oba soudci hovoří společným jazykem a/nebo rozumí společnému jazyku, měli by se kontaktovat přímo telefonicky nebo e-mailem⁽³⁹⁾. Užitečné mohou být i jiné formy moderních technologií, například konferenční hovory. V případě jazykových problémů mohou soudci využít tlumočnicků, umožňují-li to zdroje. Soudcům mohou být nápomocny rovněž ústřední orgány.

Soudci budou chtít informovat strany a jejich právní poradce, je však na soudcích, aby sami rozhodli, jaké postupy a záruky jsou v daném případě vhodné.

3.3.4.3. Kdo odpovídá za překlad písemnosti?

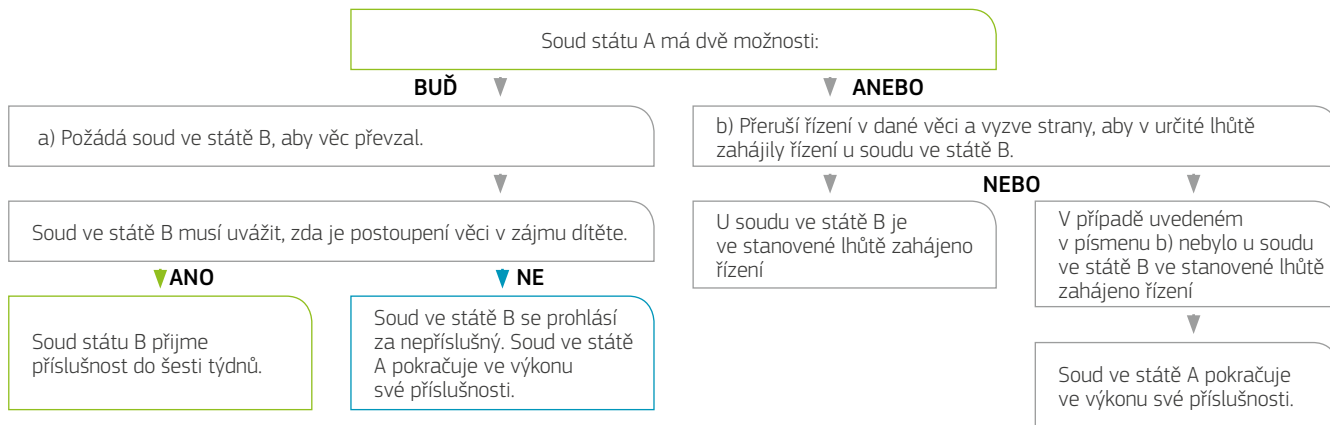
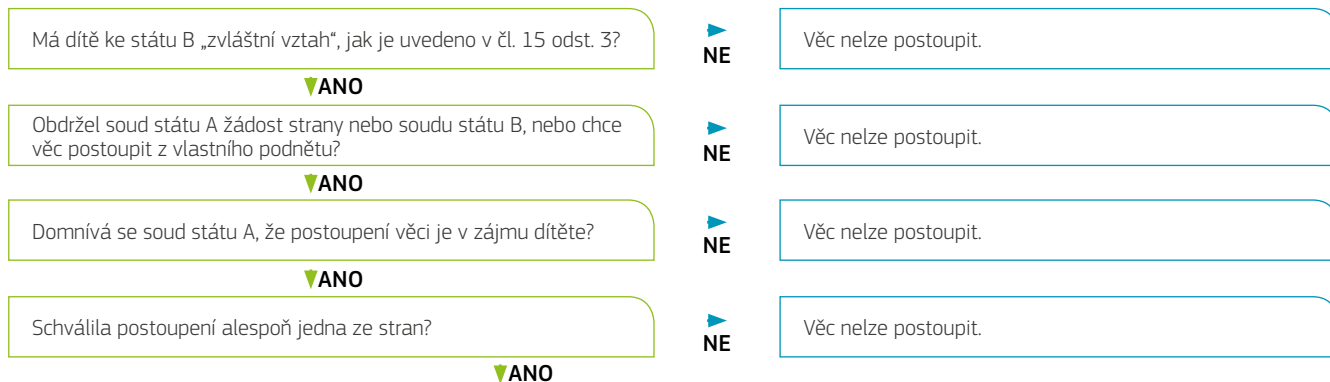
Článek 15 se nevztahuje na mechanismy překladu. Soudci by se měli pokusit nalézt praktické řešení, které odpovídá potřebám a okolnostem jednotlivého případu. S výhradou procesního práva dožádaného státu nemusí být překlad nutný, je-li věc postoupena soudci, který ovládá jazyk dané věci. Pokud se ukáže, že je nutný překlad, může být omezen na nejdůležitější písemnosti. Při poskytování neoficiálních překladů mohou být nápomocny i ústřední orgány⁽⁴⁰⁾.

(39) Haagská konference o mezinárodním právu soukromém vedla k zřízení mezinárodní haagské sítě soudců, jejímž cílem je usnadňovat přímou komunikaci mezi soudci v rámci mezinárodního práva rodinného. Haagská konference vypracovala určité obecné pokyny ke komunikaci soudců. V obou případech lze odkázat na internetové stránky Haagské konference – viz <http://www.hcch.net/upload/haguenetwork.pdf> a http://www.hcch.net/upload/brochure_djc_en.pdf Rovněž v EU existuje síť soudců pro věci rodinné, která působí v rámci struktury Evropské soudní sítě pro občanské věci.

(40) Viz bod 3.3.4.1 a pozn. pod čarou č. 38.

3.3.4.4. Postoupení věci vhodněji umístěnému soudu – článek 15

Pokud bylo u soudu v určitém členském státě (dále jen „stát A“) zahájeno řízení ve věci, s ohledem na niž je tento soud příslušný podle článků 8 až 14 nařízení, může tento soud výjimečně věc nebo její část postoupit soudu jiného členského státu (dále jen „stát B“), jsou-li splněny tyto podmínky:

3.4. Co se stane, je-li řízení zahájeno ve dvou členských státech?

3.4.1. Ve dvou různých státech jsou zahájena obdobná řízení týkající se téhož dítěte – čl. 19 odst. 2

Může dojít k tomu, že strany zahájí soudní řízení ve věci rodičovské zodpovědnosti ke stejnému dítěti a v téže věci ve dvou různých členských státech. To může mít za následek souběžná řízení, a tudíž možnost neslučitelných rozhodnutí v téže věci.

V čl. 19 odst. 2 je upravena situace, kdy je ve dvou různých členských státech zahájeno řízení o rodičovské zodpovědnosti týkající se

- stejného dítěte
- téže věci

V tomto případě čl. 19 odst. 2 stanoví, že věc převezme v zásadě soud, který řízení zahájil jako první. Soud, u něhož bylo řízení zahájeno později, řízení přeruší do doby, než se určí příslušnost druhého soudu. Pokud se první soud považuje za příslušný, musí se druhý soud prohlásit za nepříslušný. Druhý soud může v řízení pokračovat pouze tehdy, dospěl-li první soud k závěru, že není příslušný, nebo pokud se první soud rozhodne věc postoupit podle článku 15 a druhý soud s postoupením souhlasí.

3.4.2. Různé druhy řízení týkající se téhož dítěte ve dvou členských státech – čl. 19 odst. 2 a článek 20

Aby se použil mechanismus uvedený v čl. 19 odst. 2, musí být obě řízení ve dvou členských státech řízeními ve věci rodičovské zodpovědnosti. Pokud se však řízení v prvním členském státě týká předběžných a zajišťovacích opatření podle článku 20, pak řízení v jiném členském státě zahájené později, které se zabývá věcí rodičovské zodpovědnosti ke stejnému dítěti, nepodléhá pravidlu stanovenému v čl. 19 odst. 2. Důvodem je skutečnost, že jelikož předběžná opatření nejsou vykonatelná v jiném členském státě, neexistuje možnost protichůdných rozhodnutí.

Příklad: následující situace vedla ke dvěma řízením u Evropského soudního dvora:

Dvě děti se narodily v členském státě A; otec pocházel z tohoto členského státu a matka z členského státu B. Krátce po narození se vztah mezi rodiči zhoršil a matka uvedla, že se chce i s dětmi vrátit do členského státu B. Rodiče uzavřeli dohodu, podle níž mohla matka obě děti přemístit do státu B; zatímco jedno z dětí, chlapec, mohlo odcestovat, druhé dítě, dívka, musela zůstat v nemocnici, jelikož byla vážně nemocná; matka odcestovala do státu B a vzala s sebou chlapce.

Otec se však domníval, že již není dohodou vázán, jelikož nebyla schválena příslušnými orgány, a zahájil řízení u soudu ve státě A, v němž se domáhal nařízení předběžných opatření, konkrétně dočasného svěřeni obou dětí do jeho péče; jeho návrhu bylo vyhověno. Matka později zahájila u soudu ve státě B zvláštní řízení týkající se svěřeni chlapce do její péče.

Otec požádal podle nařízení o výkon rozhodnutí o dočasném svěřeni dětí do jeho péče, které vydal soud ve státě A, v členském státě B. Soud ve státě B postoupil věc Soudnímu dvoru EU s otázkou, zda jsou ustanovení článku 21 a následujících o uznávání a výkonu rozhodnutí použitelná také na vykonatelná předběžná opatření ve smyslu článku 20, která se týkají péče o dítě. Soudní dvůr EU v této věci rozhodl, že rozhodnutí ve prospěch otce týkající se předběžných opatření v souvislosti s právem péče o dítě, která spadají do oblasti působnosti článku 20 nařízení, nelze vykonat podle článku 21 nařízení⁽⁴¹⁾.

Ve zvláštním řízení, které matka zahájila ve státě B ve věci svěřeni chlapce do její péče, se soud snažil kontaktovat soud ve státě A, aby zjistil přesnou povahu řízení u tohoto soudu, a zejména to, zda tento soud vydal rozhodnutí. Z různých důvodů nemohly soudy navzdory zásahu styčného soudce ve státě A spolu vzájemně komunikovat a vzhledem k neexistenci dohody rodičů se soud ve státě B domníval, že nemůže v řízení pokračovat, aniž by věc postoupil Soudnímu dvoru EU⁽⁴²⁾. Otázkami, které byly předloženy v tomto druhém případě, se Soudní dvůr EU zabýval na základě svého rozhodnutí v první, výše uvedené věci.

První otázkou bylo to, zda je ustanovení čl. 19 odst. 2 týkající se překážky litispendence a závislých žalob použitelné v případě, že je (jak tomu bylo v této věci) nejprve zahájeno řízení u soudu – v tomto případě ve státě A – pouze za účelem vydání předběžného opatření ve smyslu článku

20 nařízení a později je na návrh jiného účastníka řízení zahájeno řízení u soudu jiného členského státu, který je příslušný rozhodnout v dané věci ve smyslu nařízení – v tomto případě ve státě B –, se stejným předmětem řízení za účelem rozhodnutí o rodičovské zodpovědnosti, a to předběžného, nebo pravomocného. Na tuto otázku Soudní dvůr EU odpověděl, že v této situaci nejsou ustanovení čl. 19 odst. 2 použitelná.

Soudní dvůr EU byl rovněž dotázán, jak dlouho má soud, u něhož bylo řízení zahájeno později, čekat, než vydá rozhodnutí o otázce, zda je soud, který zahájil řízení jako první, příslušný rozhodnout ve věci samé. Soudní dvůr uvedl, že pokud (jak tomu bylo v tomto případě), i přes úsilí vynaložené soudem ve státě B, který zahájil řízení později, informovat se u účastníka řízení, který se dovolává překážky věci zahájené, u soudu, který zahájil řízení jako první, a u ústředního orgánu nedisponuje soud, který zahájil řízení později, žádnými poznatky, které by umožňovaly určit předmět návrhu podaného u soudu ve státě A a věc, ve které byl návrh podán, a které by směřovaly zejména k doložení příslušnosti tohoto soudu v souladu s nařízením, a pokud z důvodů zvláštních okolností zájem dítěte vyžaduje, aby soud ve státě B přijal rozhodnutí, které lze uznat v jiných členských státech, než je členský stát soudu, který zahájil řízení později, je nutné, aby posledně uvedený soud po uplynutí přiměřené lhůty za účelem obdržení odpovědí na položené otázky pokračoval v přezkumu návrhu, který mu byl předložen. Délka této přiměřené lhůty musí být určena v souladu se zájmem dítěte s ohledem na konkrétní okolnosti dotčeného sporu.

(41) Viz rozsudek Soudního dvora EU ve věci Bianca Purucker v. Guillermo Vallés Pérez, C-256/09, Sb. rozh. 2010, s. I-7353, rozsudek vynesený dne 15. července 2010 („Purucker I“).

(42) Viz rozsudek Soudního dvora EU ve věci Bianca Purucker v. Guillermo Vallés Pérez, C-296/10, Sb. rozh. 2010, s. I-11163, rozsudek vynesený dne 9. listopadu 2010 („Purucker II“).

Jak lze rozhodnutí uznat a vykonat v jiném členském státě?

3.5. Uznávání a výkon rozhodnutí – obecné informace

3.5.1. Postup uznávání a výkonu rozhodnutí – články 21 a 23–39

Každá zúčastněná strana může požádat, aby rozhodnutí o rodičovské zodpovědnosti vydané soudem některého členského státu bylo či nebylo uznáno a prohlášeno za vykonatelné v jiném členském státě („řízení o vykonatelnosti“). Rozhodnutí o přijetí předběžných opatření spadajících do oblasti působnosti článku 20 se nepovažuje za vykonatelné podle nařízení mimo členský stát, v němž bylo vydáno⁽⁴³⁾.

Návrh je nutno podat příslušnému soudu v členském státě, v němž se o uznání a výkon rozhodnutí žádá. Soudy, které členské státy určily za tímto účelem, jsou uvedeny v seznamu č. 1⁽⁴⁴⁾. Příslušný soud neprodleně prohlásí, že rozsudek je v tomto členském státě vykonatelný.

Osoba, vůči níž je výkon navrhován, ani dítě nejsou v tomto stadiu řízení oprávněny podat k návrhu jakékoli připomínky. V judikatuře Evropského soudního dvora bylo potvrzeno, že osoba, vůči níž bylo rozhodnutí vydáno, nemůže podle článku 31 navrhnout, aby rozhodnutí nebylo uznáno nebo vykonáno⁽⁴⁵⁾.

(43) Viz bod 3.4.2 a rozsudek ve věci Purrucker I citovaný v pozn. pod čarou č. 41.

(44) Úř. věst. C 85, 23.3.2013, s. 6.

(45) Viz věc Inga Rinau, C-195/08, Sb. rozh. 2008, s. I-5271, rozsudek vyneseno dne 11. července 2008.

V tomto stadiu mohou obě strany podat proti rozhodnutí opravné prostředky a předložit připomínky. Podá-li opravný prostředek navrhovatel, je strana, vůči níž je výkon navrhován, předvolána k odvolacímu soudu.

3.5.2. Důvody pro neuznání nebo nevykonání rozhodnutí ve věci rodičovské zodpovědnosti – článek 23

Soud návrh na prohlášení o vykonatelnosti rozhodnutí zamítne pouze tehdy, pokud:

- by to bylo zjevně v rozporu s veřejným pořádkem dožádaného členského státu;
- jestliže dítě nemohlo s výjimkou naléhavých případů využít v řízení vedoucím k rozhodnutí práva být vyslechnuto;
- rozhodnutí bylo vydáno v nepřítomnosti strany, která nebyla písemně vyzooměna o zahájení řízení v dostatečném časovém předstihu a takovým způsobem, který by jí umožnil přípravu na jednání před soudem, pokud není zjištěno, že tato strana rozhodnutí jednoznačným způsobem přijala;
- osoba, která prohlašuje, že rozhodnutí zasahuje do její rodičovské zodpovědnosti, nemohla využít práva být vyslechnuta;
- rozhodnutí je neslučitelné s jiným rozhodnutím za podmínek stanovených v čl. 23 písm. e) a f);
- věc se týká přemístění dítěte do jiného členského státu a nebyl dodržen postup stanovený v článku 56.

3.5.3. Opravné prostředky proti rozhodnutí o návrhu na prohlášení vykonatelnosti – článek 33

Strany mohou proti rozhodnutí podat opravný prostředek. Opravný prostředek se podává u soudů určených členskými státy za tímto účelem, které jsou uvedeny v seznamu č. 2⁽⁴⁶⁾. V tomto stadiu řízení mohou obě strany podat připomínky.

3.5.4. Právní a jiná pomoc – článek 50 a čl. 55 písm. b)

Při podávání návrhu na prohlášení vykonatelnosti má osoba nárok na právní pomoc, pokud by na ni měla nárok v členském státě původu. Této osobě mohou být nápomocny rovněž ústřední orgány, které mají poskytovat informace a pomoc nositelům rodičovské zodpovědnosti, kteří žádají o uznání a výkon rozhodnutí o rodičovské zodpovědnosti v jiném členském státě.

3.5.5. Uznání a prohlášení vykonatelnosti veřejných listin a dohod – článek 46

Jak bylo objasněno v bodech 3.1.3.2 a 3.1.3.3, postup uznávání a výkonu rozhodnutí se vztahuje rovněž na veřejné listiny a dohody, které jsou vykonatelné v členském státě původu. Tyto listiny a dohody se tudíž v ostatních členských státech uznávají a jsou prohlášeny za vykonatelné za stejných podmínek jako rozhodnutí.

3.5.6. Žádný požadavek na legalizaci písemností – článek 52

Pokud se podle nařízení navrhuje uznání, prohlášení vykonatelnosti nebo výkon rozhodnutí o rodičovské zodpovědnosti, není za tímto účelem nutná legalizace písemností. Rozhodnutí o právu péče o dítě nebo osvědčení o vykonatelnosti tohoto rozhodnutí proto nemusí být předmětem legalizace v souvislosti s uznáním nebo výkonem v jiném členském státě.

3.5.7. Výjimky z obecného postupu uznávání a výkonu rozhodnutí – článek 40

3.5.7.1. Rozhodnutí o styku s dítětem a navrácení dítěte podle čl. 11 odst. 6 až 8 – články 41 a 42

Výše popsaný postup se obecně vztahuje na rozhodnutí o rodičovské zodpovědnosti, jako jsou záležitosti týkající se péče o dítě. Existují však dvě výjimky, kdy nařízení tento postup nevyžaduje a kdy se rozhodnutí uznává a je vykonatelné v jiném členském státě bez jakéhokoli řízení. Tyto výjimky se týkají práva na styk s dítětem (viz bod 3.6.3) a navrácení dítěte po jeho neoprávněném odebrání nebo zadržení (viz bod 4.4.7). V každé z těchto situací nařízení stanoví, že se prohlášení vykonatelnosti nevyžaduje a že se nepoužijí ustanovení o vznesení námítky proti uznání a důvody stanovené v článku 23. Místo toho je zaveden postup, podle něhož soud země původu vystaví osvědčení a toto osvědčení spolu s opisem rozhodnutí, jehož se osvědčení týká, postačuje k přímému výkonu rozhodnutí. Pokud jde o více informací o těchto osvědčeních, viz bod 3.6.3 a následující body, co se týká styku s dítětem, a bod 4.4.7 a následující body, co se týká navrácení dítěte.

(46) Úř. věst. C 85, 23.3.2013, s. 6.

3.5.7.2. Osvědčení pro výkon rozhodnutí o navrácení dítěte – článek 42 a příloha IV

Osvědčení, které má být vydáno za účelem výkonu rozhodnutí o navrácení dítěte po neoprávněném odebrání, jak vyžaduje rozhodnutí vydané podle čl. 11 odst. 8, musí obsahovat tyto informace:

- a. dítě dostalo příležitost být vyslechnuto, pokud nebyl výslech považován za nevhodný s přihlédnutím k jeho věku nebo stupni vyspělosti.

Pozn.: Toto ustanovení znamená, že soud, který vydává osvědčení a vynesl rozhodnutí, je povinen vyslechnout dítě, pokud to nepovažuje za nevhodné, přičemž toto rozhodnutí musí přijmout s přihlédnutím k informacím o věku a stupni vyspělosti dítěte; soud by neměl osvědčení vystavit, není-li tato podmínka splněna;

- b. všechny strany dostaly příležitost být vyslechnuty a
- c. soud při vydání svého rozhodnutí přihlédl k důvodům a důkazům, na jejichž základě soud v jiném členském státě odmítl na základě článku 13 Haagské úmluvy z roku 1980 nařídit navrácení dítěte.

V případě, že soud přijme opatření k zajištění ochrany dítěte po jeho navrácení do státu jeho obvyklého bydliště, musí být tato opatření uvedena v osvědčení; za tímto účelem je k dispozici místo v bodě 14 osvědčení.

Soudce vydá osvědčení bez návrhu.

3.5.7.3. Písemnosti pro výkon rozhodnutí – článek 45

Strana, která žádá o výkon rozhodnutí, musí předložit opis rozhodnutí a osvědčení vystavené podle článku 41 nebo 42, které je vyhotoveno v jazyce rozhodnutí. Pokud se o výkon rozhodnutí žádá v jiném členském státě, je nutno předložit překlad příslušné části osvědčení do úředního jazyka tohoto členského státu. Co se týká práva na styk s dítětem, je třeba předložit překlad zvláštních podmínek pro výkon práva na styk s dítětem, jak je uvedeno v bodě 12 osvědčení. Co se týká navrácení dítěte, v bodě 14 osvědčení musí být uvedeny podmínky k provádění opatření přijatých pro zajištění navrácení dítěte.

3.6. Pravidla týkající se práva na styk s dítětem – uznávání a výkon rozhodnutí – články 40 a 41

3.6.1. Přímé uznání a výkon práva na styk s dítětem podle nařízení – články 40 a 41

Jedním z hlavních politických cílů nařízení je zajistit, aby dítě mohlo během svého dětství zůstat ve styku se všemi nositeli rodičovské zodpovědnosti i po rozluce rodičů a v případě, že rodiče žijí v různých členských státech⁽⁴⁷⁾. Nařízení usnadňuje výkon přeshraničního práva na styk s dítětem, jelikož zajišťuje, aby bylo rozhodnutí o právu na styk s dítětem vydané v jednom členském státě přímo uznáno a bylo vykonatelné v jiném členském státě, pokud je k němu připojeno osvědčení vystavené soudem, který rozhodnutí vydal⁽⁴⁸⁾. To nositelům rodičovské zodpovědnosti nebrání v dovolávání se uznání a výkonu rozhodnutí o právu na styk s dítětem podáním návrhu na prohlášení vykonatelnosti podle příslušných částí nařízení, pokud tak chtějí učinit (viz čl. 40 odst. 2 a bod 3.5).

(47) Nařízení tímto vyjadřuje zásadu obsaženou v člancích 9 a 10 Úmluvy OSN o právech dítěte. Úmluva se vztahuje na děti mladší osmnácti let; viz rovněž čl. 24 odst. 3 Listiny základních práv Evropské unie (2010/C 83/02), Úř. věst. C 83, 30.3.2010, s. 389.

(48) Viz bod 3.6.7.

3.6.2. O jaká práva se jedná? – čl. 2 bod 10

„Právo na styk s dítětem“ zahrnuje zejména právo vzít dítě na omezenou dobu na místo odlišné od místa jeho obvyklého bydliště.

Pravidla týkající se práva na styk s dítětem se vztahují na veškerá tato práva bez ohledu na to, kdo je jejich nositelem. Podle vnitrostátního práva může být právo na styk s dítětem přiznáno rodiči, s nímž dítě nežije ve společné domácnosti, nebo jiným rodinným příslušníkem, jako jsou prarodiče, nebo třetím osobám.

„Právo na styk s dítětem“ může zahrnovat jakoukoli formu styku mezi dítětem a jinou osobou, včetně například kontaktu prostřednictvím telefonu, skypu, internetu nebo e-mailu.

Pravidla týkající se uznávání a výkonu se vztahují pouze na rozhodnutí, která přiznávají právo na styk s dítětem. Uznání rozhodnutí, kterým se zamítá žádost o právo na styk s dítětem, se naopak řídí obecnými pravidly týkajícími se uznávání.

3.6.3. Jaké jsou podmínky pro vystavení osvědčení? – články 40 a 41 a příloha III

Rozhodnutí o právu na styk s dítětem je přímo uznáno a je vykonatelné v jiném členském státě, pokud je k němu připojeno osvědčení vystavené původním soudcem, který rozhodnutí vydal. Osvědčení má zaručit, že během řízení v členském státě původu byly dodrženy určité procesní záruky.

Původní soudce vystaví osvědčení poté, co ověří, že byly dodrženy tyto procesní záruky:

- všechny zúčastněné strany dostaly příležitost být vyslechnuty;
- dítě dostalo příležitost být vyslechnuto, pokud nebyl výslech považován za nevhodný s přihlédnutím k jeho věku nebo stupni vyspělosti;
- v případě vydání rozsudku pro zmeškání byla osoba, která se k řízení nedostavila, písemně vyzooměna o zahájeném řízení v dostatečném předstihu a takovým způsobem, který by této osobě umožnil přípravu na jednání před soudem, nebo byla osobě písemnost doručena, ale nikoli v souladu s těmito podmínkami, nicméně je zjištěno, že tato osoba rozhodnutí jednoznačným způsobem přijala.

I když to není v nařízení upraveno, soudci mohou považovat za osvědčený postup to, že v případě rozhodnutí o tom, že dítě nebude vzhledem ke svému věku nebo stupni vyspělosti vyslechnuto, je třeba v rozhodnutí

uvést popis přijatých opatření k zjištění věku a stupně vyspělosti dítěte a důvody, proč dítě nedostalo příležitost být vyslechnuto.

Pokud nebyly procesní záruky dodrženy, rozhodnutí nebude přímo uznáno a prohlášeno za vykonatelné v ostatních členských státech, nýbrž strany budou muset za tímto účelem požádat o doložku o vykonatelnosti.

3.6.4. Osvědčení – čl. 41 odst. 2

Původní soudce vystaví osvědčení v jazyce rozhodnutí na jednotném formuláři obsaženém v příloze III. V osvědčení je uvedeno nejen to, zda byly dodrženy výše uvedené procesní záruky, nýbrž osvědčení obsahuje i praktické informace, které mají usnadnit výkon rozhodnutí. To může zahrnovat například jména a adresy nositelů rodičovské zodpovědnosti a dotyčných dětí, praktické podmínky výkonu práva na styk s dítětem, zvláštní povinnosti nositele rodičovské zodpovědnosti nebo druhého rodiče a případná omezení, která mohou být spojena s výkonem práva na styk s dítětem. Veškeré povinnosti uvedené v osvědčení v souvislosti s právem na styk s dítětem jsou v zásadě přímo vykonatelné podle pravidel.

3.6.5. Kdy by měl původní soudce vydat osvědčení? – čl. 41 odst. 1 a 3

To závisí na tom, zda má v době vydání rozhodnutí právo na styk s dítětem pravděpodobně přeshraniční povahu.

3.6.5.1. Právo na styk s dítětem, které má přeshraniční povahu

V případě, má-li právo na styk s dítětem v době vydání rozhodnutí přeshraniční povahu, například rodič dotyčného dítěte má bydliště v jiném členském státě nebo se chce přestěhovat do jiného členského státu, vydá soudce osvědčení z vlastního podnětu („z moci úřední“) v okamžiku, kdy se rozhodnutí stane vykonatelným, byť i jen předběžně.

Vnitrostátní právní předpisy mnoha členských států stanoví, že rozhodnutí o rodičovské zodpovědnosti jsou „vykonatelná“ bez ohledu na opravný prostředek. Pokud vnitrostátní právo neumožňuje, aby bylo rozhodnutí vykonatelné, dokud se projednává opravný prostředek podaný proti tomuto rozhodnutí, svěřuje nařízení toto právo původnímu soudci. Cílem je zabránit zdržujícím opravným prostředkům, které vedou k neoprávněnému odkladu výkonu rozhodnutí.

3.6.5.2. Právo na styk s dítětem, které nemá přeshraniční povahu

V případě, že v době vydání rozhodnutí nic nenasvědčuje tomu, že právo na styk s dítětem má přeshraniční povahu, nemusí soudce osvědčení vystavit. Pokud však z okolností daného případu vyplývá, že existuje skutečná nebo potenciální možnost, že právo na styk s dítětem

bude mít přeshraniční povahu, mohou soudci pokládat za osvědčení postup vystavení osvědčení současně s rozhodnutím. Tak tomu může být například v případě, nachází-li se dotyčný soud v blízkosti hranic s jiným členským státem nebo jsou-li nositelé rodičovské zodpovědnosti státními příslušníky různých států.

Jestliže případ následně získá přeshraniční povahu, například proto, že se jeden z nositelů rodičovské zodpovědnosti přestěhuje do jiného členského státu, může kterákoli strana v té době soud země původu, který rozhodnutí vydal, požádat o vystavení osvědčení.

3.6.6. Je možné podat proti osvědčení opravný prostředek? – článek 43 a 24. bod odůvodnění

Nikoli, proti vydání osvědčení nelze opravný prostředek podat. Pokud se původní soudce dopustil chyby při vyplňování osvědčení a to nezohledňuje řádně rozhodnutí, je možné požádat soud země původu o opravu. V tomto případě se použije vnitrostátní právo členského státu původu.

3.6.7. Jaká je účinnost osvědčení? – čl. 41 odst. 1 a článek 45

Rozhodnutí o právu na styk s dítětem, k němuž je připojeno osvědčení, je přímo uznáno a je vykonatelné v ostatních členských státech, aniž by bylo nutně řízení o prohlášení vykonatelnosti.

Skutečnost, že k rozhodnutí o právu na styk s dítětem je připojeno osvědčení, znamená, že nositel práva na styk s dítětem může požádat o uznání a výkon rozhodnutí v jiném členském státě bez jakéhokoli zprostředkujícího řízení („řízení o vykonatelnosti“). Druhá strana nesmí mimoto vznést proti uznání rozhodnutí námitku. S ohledem na rozhodnutí o právu na styk s dítětem není proto nutné požádat o prohlášení vykonatelnosti, ani není možné vznést proti uznání tohoto rozhodnutí námitku na základě důvodů pro neuznání uvedených v článku 23. Osvědčení k rozhodnutí vystavuje soud v členském státě původu, pokud byly dodrženy určité procesní záruky. Strana, která chce požádat o výkon rozhodnutí o právu na styk s dítětem v jiném členském státě, předloží opis tohoto rozhodnutí a osvědčení. Osvědčení nemusí být přeloženo s výjimkou bodu 12, který se týká praktických podmínek výkonu práva na styk s dítětem.

3.6.8. Rozhodnutí se považuje za rovnocenné rozhodnutí členského státu výkonu – články 44 a 47

Osvědčení zajišťuje, aby se pro účely uznání a výkonu v jiném členském státě považovalo rozhodnutí za rovnocenné rozhodnutí vydanému v tomto členském státě.

Skutečnost, že rozhodnutí je přímo uznáno a je vykonatelné v jiném členském státě, znamená, že se musí mít za to, že se jedná o „vnitrostátní“ rozhodnutí, a rozhodnutí musí být uznáno a vykonáno za stejných podmínek jako rozhodnutí vydané v tomto členském státě. Jestliže některá strana nesplní dobrovolně rozhodnutí o právu na styk s dítětem, může druhá strana požádat o výkon tohoto rozhodnutí přímo orgány v členském státě výkonu. Vykonávací řízení není upraveno nařízením, nýbrž se řídí vnitrostátním právem (viz kapitola 5).

3.6.9. Pravomoc soudů v členském státě výkonu stanoví praktické podmínky výkonu práva na styk s dítětem – článek 48

Výkon rozhodnutí může být obtížný či dokonce nemožný, neobsahuje-li rozhodnutí žádné informace o podmínkách organizace výkonu práva na styk s dítětem, či obsahuje-li pouze nedostatečné informace. Aby bylo zajištěno, že i v těchto případech je možný výkon práva na styk s dítětem, přiznává nařízení soudům členského státu výkonu pravomoc stanovit nezbytné praktické podmínky organizace výkonu práva na styk s dítětem, přičemž není dotčen základní obsah tohoto rozhodnutí.

Článek 48 nepřiznává soudu výkonu příslušnost ve věci samé. Praktické podmínky nařízené podle tohoto ustanovení proto přestanou platit, jakmile soud členského státu, který je příslušný rozhodnout ve věci samé, vydal následně rozhodnutí.

A young boy with dark hair, wearing a blue shirt, is seen from the back, holding a white teddy bear. He is looking towards a blurred background where a man and a woman are standing by a large window, engaged in conversation. The scene is brightly lit, suggesting a sunny day. The text is overlaid on the bottom left of the image.

4. Pravidla týkající se mezinárodních únosů dětí v rámci EU

4.1. Obecný úvod – články 10, 11, 40, 42, 55 a 62

4.1.1. Vztah k Haagské úmluvě z roku 1980 – články 60 a 62 a 17. bod odůvodnění

Haagskou úmluvu ze dne 25. října 1980 o občanskoprávních aspektech mezinárodních únosů dětí (dále jen „Haagská úmluva z roku 1980“) ratifikovaly všechny členské státy Evropské unie a tato úmluva se uplatňuje ve vztahu k případům únosů dětí mezi členskými státy. Haagská úmluva z roku 1980 je však doplněna některými ustanoveními nařízení, která se v těchto případech použijí. Co se týká uplatňování Haagské úmluvy z roku 1980 ve vztazích mezi členskými státy, pravidla stanovená v nařízení mají přednost před pravidly obsaženými v této úmluvě, pokud jde o záležitosti, které jsou upraveny v nařízení.

4.1.2. Odrazování rodičů od únosů dětí

Haagská úmluva z roku 1980 a nařízení mají společný cíl, kterým je odradit rodiče od únosů dětí mezi členskými státy. Pokud však přesto k takovému únosu dojde, uvedená úmluva i nařízení mají zajistit urychlené navrácení dítěte do členského státu původu⁽⁴⁹⁾. Pro účely úmluvy a nařízení zahrnuje únos dítěte neoprávněné odebrání i neoprávněné zadržení⁽⁵⁰⁾. Níže uvedené informace se vztahují na případy zahrnující obě situace.

4.1.3. Obecný popis fungování nařízení, pokud jde o únos dítěte

Je-li dítě uneseno z jednoho členského státu (dále jen „členský stát původu“) do jiného členského státu (dále jen „dožádaný členský stát“), nařízení zajišťuje, aby byly soudy v členském státě původu i nadále příslušné rozhodovat o otázce péče o dítě bez ohledu na únos. Jakmile je u soudu v dožádaném členském státě podána žádost o navrácení dítěte, použije tento soud Haagskou úmluvu z roku 1980, doplněnou nařízením. Jestliže se soud dožádaného členského státu rozhodne nenařídít navrácení dítěte z důvodů stanovených v článku 13 úmluvy, neprodleně zašle opis svého rozhodnutí příslušnému státu v členském státě původu (dále jen „soud země původu“), který poté může na žádost některé strany přezkoumat otázku péče o dítě, pokud se již touto otázkou nezabývá. Vydá-li soud země původu rozhodnutí nařizující navrácení dítěte, je toto rozhodnutí přímo uznáno a je vykonatelné v dožádaném členském státě, aniž by bylo zapotřebí řízení o vykonatelnosti (viz bod 4.4.7 a schéma v bodě 4.4.9).

(49) Viz 17. bod odůvodnění v nařízení a mimo jiné čl. 1 písm. a) a článek 12 Haagské úmluvy z roku 1980.

(50) Viz čl. 2 bod 9 a 11 nařízení a články 3, 4 a 5 úmluvy.

4.1.4. Hlavní zásady pravidel týkajících se únosů dětí

1. Po neoprávněném odebrání nebo zadržení dítěte jsou v zásadě příslušné i nadále soudy členského státu původu (viz schéma v bodě 4.2.2).
2. Soudy dožádaného členského státu zajistí bezodkladné navrácení dítěte (viz schéma v bodě 4.3.6).
3. Pokud soud dožádaného členského státu rozhodne o nenavrácení dítěte na základě jednoho z důvodů stanovených v článku 13 úmluvy, musí zaslat opis svého rozhodnutí příslušnému soudu členského státu původu, který vyrozumí strany. Oba soudy vzájemně spolupracují (viz schéma v bodě 4.4.9).
4. Jestliže soud členského státu původu rozhodne o navrácení dítěte, je u tohoto rozhodnutí zrušeno řízení o vykonatelnosti a rozhodnutí je přímo vykonatelné v dožádaném členském státě (viz schéma v bodě 4.4.9)⁽⁵¹⁾.
5. Ústřední orgány členského státu původu a dožádaného členského státu vzájemně spolupracují a jsou soudům nápomocny při plnění jejich úkolů⁽⁵²⁾.

(51) Ve věci *Povse v. Alpagó*, C-211/10 PPU, Sb. rozh. 2010, s. I-06673, rozsudek vynesený dne 1. července 2010, Evropský soudní dvůr mimo jiné objasnil, že aby bylo rozhodnutí podle čl. 11 odst. 8 vykonatelné, pokud jde o navrácení dítěte, není nezbytně nutné, aby řízení u soudu země původu vedlo k přijetí rozhodnutí ve věci péče o dítě; viz bod 5 a následující body.

(52) Viz článek 55 nařízení a článek 7 úmluvy.

4.1.5. Význam úlohy soudců

Jako obecnou poznámku je třeba uvést, že složitost a povaha záležitostí, jimiž se zabývají různé mezinárodní nástroje v oblasti únosů dětí, vyžadují specializované nebo náležitě vyškolené soudce. Ačkoliv organizace soudů nespadá do oblasti působnosti nařízení, zkušenosti členských států, které příslušnost k projednávání věcí podle Haagské úmluvy z roku 1980 soustředily na omezený počet soudů nebo soudců, jsou pozitivní a prokazují vyšší kvalitu a účinnost.

V posledních letech se v rostoucí míře rozvíjí mezinárodní spolupráce mezi soudci pro věci rodinné. Nyní existuje zvětšující se síť soudců, kteří mohou být nápomocni při optimalizaci fungování úmluvy a nařízení, pokud jde o únosy dětí a jiné otázky týkající se dětí. V mnoha zemích byli určeni styční soudci, kteří mohou napomáhat při komunikaci soudců a poskytovat kolegům ve svém vlastním státě i v jiných státech rady a podporu, pokud jde o záležitosti vyskytující se v těchto případech⁽⁵³⁾.

(53) Viz http://www.hcch.net/index_en.php?act=text.display&tid=21, pokud jde o podrobnosti o mezinárodní haagské síti soudců; viz rovněž pozn. pod čarou č. 39; evropská síť soudců pro věci rodinné funguje v rámci Evropské soudní sítě pro občanské věci.

4.2. Otázky příslušnosti v případech únosů dětí

4.2.1. Zamezení změně příslušnosti po únosu – článek 10

4.2.1.1. I nadále jsou příslušné soudy členského státu původu

S cílem odrazovat rodiče od únosů dětí mezi členskými státy článek 10 zajišťuje, že soudy členského státu, ve kterém mělo dítě obvyklé bydliště před neoprávněným odebráním nebo zadržením („členský stát původu“), jsou příslušné rozhodovat ve věci samé i posléze. Příslušnost může být soudům nového členského státu („dožádaný členský stát“) přiznána pouze za velmi přísných podmínek (viz schéma v bodě 4.2.2).

4.2.1.2. Omezené případy, kdy příslušnost získávají soudy v dožádaném členském státě

Nařízení umožňuje přiznat příslušnost soudům dožádaného členského státu pouze ve dvou situacích:

Situace č. 1:

- dítě získalo obvyklé bydliště v dožádaném členském státě a
- všechny osoby, orgány nebo jiné subjekty mající právo péče o dítě daly souhlas k únosu.

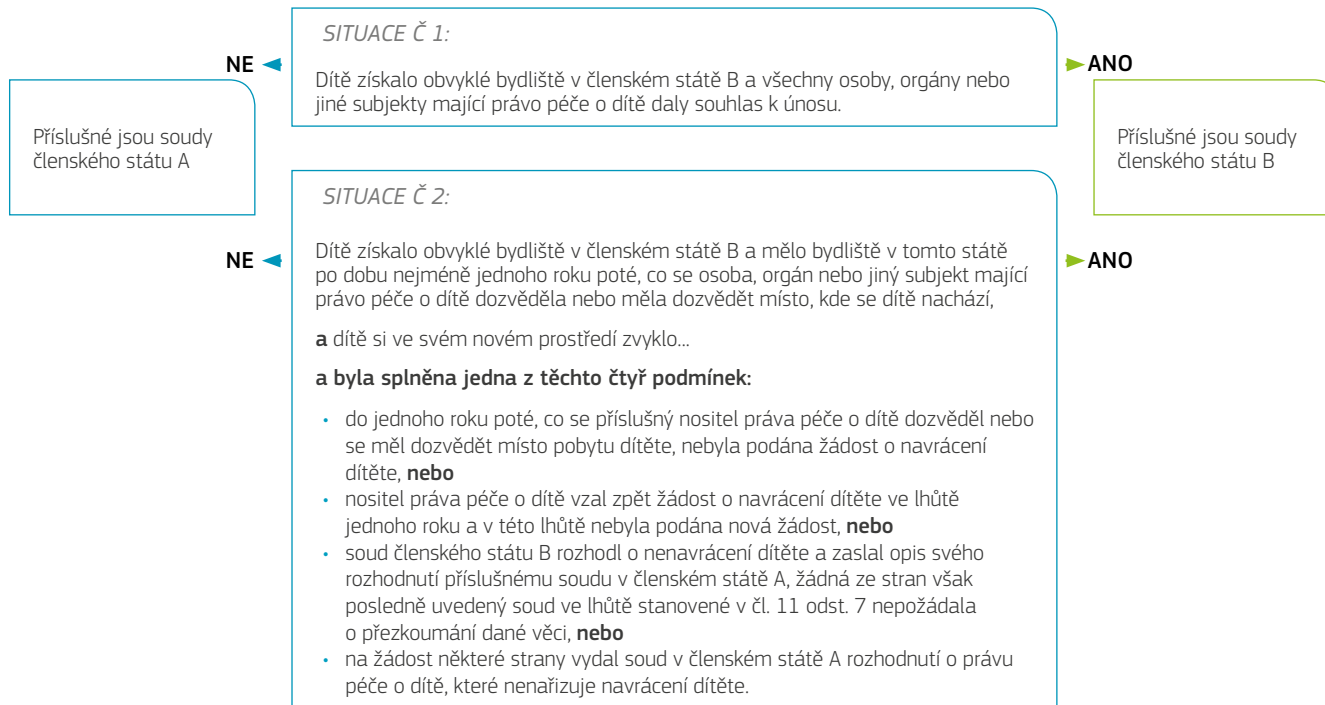
Situace č. 2:

- dítě získalo obvyklé bydliště v dožádaném členském státě a mělo bydliště v tomto státě po dobu nejméně jednoho roku poté, co se osoba, orgán nebo jiný subjekt mající právo péče o dítě dozvěděla nebo měla dozvědět místo, kde se dítě nachází, a
- dítě si ve svém novém prostředí zvyklo **a mimoto byla splněna nejméně jedna z těchto podmínek**:
  - do jednoho roku poté, kdy se opuštěný rodič dozvěděl nebo se měl dozvědět místo pobytu dítěte, nebyla podána žádost o navrácení dítěte,
  - žádost o navrácení dítěte byla podána, byla však vzata zpět a ve lhůtě jednoho roku nebyla podána nová žádost,
  - v dožádaném členském státě bylo vydáno rozhodnutí o nenavrácení a soudy v obou členských státech podnikly potřebné kroky uvedené v čl. 11 odst. 6, věc však byla podle čl. 11 odst. 7 uzavřena, jelikož strany do tří měsíců od oznámení nedoručily soudu svá podání,
  - příslušný soud země původu vydal rozhodnutí o právu péče o dítě, které nenařizuje navrácení dítěte. V této souvislosti je třeba uvést, že Evropský soudní dvůr objasnil, že podmínku stanovenou v čl. 10 písm. b) bodě iv) je nutno vykládat striktně a že uvedeným rozhodnutím musí být pravomocné rozhodnutí. Rozhodnutí o předběžných a zajišťovacích opatřeních tudíž tuto podmínku nespĺňuje a takovéto rozhodnutí stejně tak nemůže vést k postoupení příslušnosti soudům členského státu, do něhož bylo dítě přemístěno⁽⁵⁴⁾.

(54) Viz věc Povse v. Alpagó, C-211/10, citováno výše v pozn. pod čarou č. 51, body 39 až 49.

4.2.2. Příslušnost v případech únosu dítěte – účinnost článku 10

Příklad: Dítě je uneseno z členského státu A do členského státu B, kde zůstane. Který soud je příslušný rozhodnout ve věci samé?

4.3. Pravidla, která mají zajistit bezodkladné navrácení dítěte – čl. 11 odst. 1 až 5

4.3.1. Soud použije Haagskou úmluvu z roku 1980 doplněnou čl. 11 odst. 1 až 5 nařízení

Pokud soud některého členského státu obdrží žádost o navrácení dítěte podle Haagské úmluvy z roku 1980, použije pravidla této úmluvy doplněná čl. 11 odst. 1 až 5 nařízení (viz schéma v bodě 4.3.6). Za tímto účelem může soudce pokládat za užitečné přezkoumat příslušnou judikaturu vydanou na základě této úmluvy, která je k dispozici v databázi INCADAT, jež vytvořila Haagská konference o mezinárodním právu soukromém⁽⁵⁵⁾. Užitečná může být rovněž vysvětlující zpráva k této úmluvě a praktický průvodce (viz internetové stránky Haagské konference o mezinárodním právu soukromém)⁽⁵⁶⁾. Rovněž Evropská soudní síť pro občanské věci vypracovala praktického průvodce, který poskytuje informace o způsobech vyřizování a projednávání věcí týkajících se navrácení dítěte⁽⁵⁷⁾.

4.3.2. Soud posoudí, zda došlo k únosu dítěte – čl. 2 bod 11 písm. a) a b)

Soudce nejprve rozhodne, zda došlo k „neoprávněnému odebrání nebo zadržení“. Definice v čl. 2 bodě 11 nařízení je velmi podobná definici v článku

(55) <http://www.incadat.com/>; databáze INCADAT nyní obsahuje rovněž věci podle nařízení a věci projednávané u Soudního dvora EU a ESLP.

(56) http://www.hcch.net/index_en.php; http://www.hcch.net/index_en.php?act=text.display&tid=21; http://www.hcch.net/index_en.php?act=publications.details&pid=2779

(57) Viz https://e-justice.europa.eu/content_parental_child_abduction-309-en.do?clang=en

3 Haagské úmluvy z roku 1980 a zahrnuje odebrání nebo zadržení dítěte v rozporu s právem péče o dítě podle práva členského státu, ve kterém mělo dítě své obvyklé bydliště bezprostředně před únosem.

4.3.2.1. Význam pojmu „péče o dítě“ – čl. 2 body 9 a 11

Rozumí se samo sebou, že pro otázku, zda došlo k neoprávněnému odebrání nebo zadržení, má zásadní význam pojem „právo péče o dítě“. Tento pojem má význam, který není určen výhradně právem členského státu, ve kterém má dotyčné dítě své obvyklé bydliště. Musí mu být přisouzen význam, který je autonomní a odráží podmínky nařízení a úmluvy. Existenci a výkon práva péče o dítě je nutno posoudit rovněž z hlediska ustanovení Listiny základních práv Evropské unie, jelikož článek 7 Listiny obsahuje ustanovení, které odpovídá ustanovení článku 8 EÚLP, a sice že každý má právo na respektování svého rodinného života. Podle článku 51 Listiny musí orgány EU a členské státy při uplatňování práva EU respektovat práva, dodržovat zásady a podporovat jejich uplatňování⁽⁵⁸⁾.

Příklad: Tato otázka vyvstala ve věci projednávané Soudním dvorem EU, kdy otec a matka tří dětí neuzavřeli manželství a podle práva místa obvyklého bydliště dětí neměl otec právo péče o dítě bez soudního rozhodnutí nebo dohody. Děti se spolu se svou matkou přestěhovaly do jiného členského státu a otec požádal o jejich navrácení podle Haagské úmluvy doplněné nařízením. Otec se dovolával použití článku 7 Listiny základních práv za tím účelem, že by nařízení mělo být vykládáno v tom smyslu, že takové právo (péče o dítě) biologický otec nabyvá ze zákona v situaci, kdy se svými dětmi vede rodinný život stejným způsobem jako rodina, jejímž základem

(58) Viz věc *McB v. L.E.*, C-400/10 PPU, Sb. rozh. 2010, s. I-8965; rozsudek vynesený dne 5. října 2010.

je sezdáný pár. Na tomto základě je přemístění dětí ve smyslu nařízení a úmluvy z roku 1980 nezákonné.

V tomto konkrétním případě Soudní dvůr EU konstatoval, že Listinu je třeba zohlednit pouze pro účely výkladu nařízení, aniž by se posuzovalo vnitrostátní právo⁽⁵⁹⁾. Na tomto základě a s přihlédnutím k judikatuře Evropského soudu pro lidská práva (dále jen „ESLP“) nelze mít za to, že otec byl zbaven možnosti získat právo péče o dítě. Za tímto účelem se může obrátit na soud a soud může posoudit, zda by mělo být toto právo přiznáno s přihlédnutím k zájmu dětí. Soudní dvůr EU uvedl, že členskému státu není na základě článku 7 Listiny zabráněno v tom, aby na základě svého práva požadoval, aby otec dítěte, který není sezdán s matkou dítěte, získal od příslušného soudu rozhodnutí o svěřeni dítěte do jeho péče, což by znamenalo, že přemístění daného dítěte ze země jeho obvyklého bydliště je protiprávní pro účely čl. 2 odst. 11 nařízení.

4.3.2.2. Skutečný výkon práva péče o dítě a společná péče – čl. 2 bod 11 písm. b)

Odebrání nebo zadržení se považuje za neoprávněné za předpokladu, že v době protiprávního odebrání nebo zadržení bylo skutečně vykonáváno právo péče o dítě, ať společně nebo samostatně, nebo by toto právo bylo vykonáváno, kdyby k odebrání nebo zadržení nedošlo (čl. 2 bod 11 písm. b) nařízení).

Toto ustanovení nařízení dodává, že se péče o dítě považuje za vykonávanou společně v případě, kdy jeden z nositelů rodičovské zodpovědnosti nemůže rozhodnout o místě bydliště dítěte bez souhlasu jiného nositele rodičovské zodpovědnosti. V důsledku toho představuje přemístění dítěte z jednoho členského státu do druhého bez souhlasu příslušné osoby podle nařízení únos dítěte. Došlo-li k odebrání podle vnitrostátního práva zákonným způsobem, může se použít článek 9 nařízení⁽⁶⁰⁾.

4.3.3. Soud vždy nařídí navrácení dítěte, může-li být chráněno v členském státě původu – čl. 11 odst. 4

Nařízení posiluje zásadu, že soud nařídí bezodkladné navrácení dítěte, a to omezením výjimek stanovených v čl. 13 prvním odstavci písm. b) Haagské úmluvy z roku 1980 na naprosté minimum. Platí zásada, že dítě je vždy navraceno, může-li být chráněno v členském státě původu.

Podle čl. 13 prvního odstavce písm. b) Haagské úmluvy z roku 1980 není soud povinen navrácení dítěte nařídít, jestliže by návrat dítě vystavil fyzické

---

(59) Tamtéž.

---

(60) Viz bod 3.2.4.

nebo duševní újmě nebo je jinak dostal do nesnesitelné situace. Nařízení jde o krok dále a rozšiřuje povinnost nařídit navrácení dítě na případy, kdy by návrat mohl dítě vystavit takovéto újmě, bylo však prokázáno, že byla přijata vhodná opatření k zajištění ochrany dítěte po jeho navrácení.

Soud musí toto přezkoumat na základě skutkové podstaty daného případu. Nepostačuje, že v členském státě původu existují postupy k zajištění ochrany dítěte, musí být prokázáno, že orgány v členském státě původu přijaly konkrétní opatření k ochraně dotyčného dítěte.

Pro soudce bude obvykle obtížné posoudit skutkové okolnosti v členském státě původu. Při posuzování, zda v této zemi byla či nebyla přijata ochranná opatření a zda tato opatření zajistí náležitou ochranu dítěte po jeho navrácení, bude mít zásadní význam pomoc ústředních orgánů členského státu původu.

4.3.4. Výslech dítěte – čl. 11 odst. 2 a 5⁽⁶¹⁾

4.3.4.1. Dítě a osoba žádající o navrácení musí mít příležitost být vyslechnuty

Nařízení posiluje právo dítěte být během řízení vyslechnuto. Soud tudíž musí zajistit dítěti možnost být vyslechnuto, pokud to soudce nepovažuje za nevhodné vzhledem k jeho věku nebo stupni vyspělosti⁽⁶²⁾ (viz schéma v bodě 6.2 v kapitole 6). Nařízení nestanoví kritéria pro určení věku nebo

stupně vyspělosti, ani postup vyslechnutí dítěte. Soud mimoto nemůže zamítnout žádost o navrácení dítěte, aniž by předtím osobě, která o navrácení dítěte požádala, poskytl příležitost být vyslechnuta. Vzhledem k striktní lhůtě by se výslech měl uskutečnit pokud možno co nejrychleji a neefektivněji.

4.3.4.2. Použití nařízení o dokazování

Jednou z možností je použít ujednání stanovená v nařízení (ES) č. 1206/2001 o spolupráci soudů členských států při dokazování v občanských nebo obchodních věcech (dále jen „nařízení o dokazování“). Nařízení o dokazování usnadňuje spolupráci mezi soudy různých členských států při dokazování v občanských a obchodních věcech, včetně rodinněprávních věcí. Soud může příslušný soud jiného členského státu požádat, aby provedl dokazování, nebo může provést dokazování přímo v jiném členském státě. Jelikož soud musí o navrácení dítěte rozhodnout do šesti týdnů, musí být žádost vyřízena bez prodlení a nejpozději v 90denní lhůtě stanovené v čl. 10 odst. 1 nařízení o dokazování. Při dokazování ve věcech týkajících se dětí může být obzvláště užitečné použití videokonference a telefonní konference, jak se navrhuje v čl. 10 odst. 4 nařízení o dokazování.

(61) Viz rovněž kapitola 6.

(62) Podobné ustanovení obsahuje čl. 12 odst. 2 Úmluvy OSN o právech dítěte; viz rovněž čl. 24 odst. 1 Listiny základních práv EU.

4.3.5. Soud vydá rozhodnutí v šestitýdenní lhůtě – čl. 11 odst. 3

Soud musí využít nejrychlejší postupy, které vnitrostátní právo umožňuje, a vydat rozhodnutí do šesti týdnů od obdržení žádosti o navrácení dítěte. Tuto lhůtu lze prodloužit pouze tehdy, neumožňují-li mimořádné okolnosti její dodržení.

Co se týká rozhodnutí nařizujících navrácení dítěte, čl. 11 odst. 3 neupřesňuje, že rozhodnutí, která mají být vydána do šesti týdnů, jsou ve stejné lhůtě vykonatelná.

To je však jediný výklad, který skutečně zaručí dosažení cíle, kterým je zajištění bezodkladného navrácení dítěte ve striktní lhůtě. Tento cíl by mohl být narušen, pokud by vnitrostátní právo umožňovalo podat opravný prostředek proti rozhodnutí o navrácení dítěte, přičemž by byl odložen výkon tohoto rozhodnutí, aniž by byla stanovena lhůta vztahující se na odvolací řízení.

Z těchto důvodů by se členské státy měly snažit zajistit, aby rozhodnutí o navrácení dítěte vydané ve stanovené šestitýdenní lhůtě bylo „vykonatelné“. Je na vnitrostátním právu, aby stanovilo, jakým způsobem bude tohoto cíle dosaženo.

Za tímto účelem lze předpokládat různé postupy, například:

- a. vnitrostátní právní předpisy mohou vylučovat možnost podání opravného prostředku proti rozhodnutí nařizujícímu navrácení dítěte, nebo
- b. vnitrostátní právní předpisy mohou umožňovat podání opravných prostředků, avšak stanoví, že rozhodnutí nařizující navrácení dítěte je vykonatelné během řízení o opravném prostředku;
- c. v případě, že vnitrostátní právní předpisy umožňují podání opravného prostředku a odkládají výkon rozhodnutí, měly by členské státy zavést postupy za účelem
  - prohlášení rozhodnutí za vykonatelné, pokud to vyžadují okolnosti jednotlivého případu, a
  - zajištění zrychleného řízení o opravném prostředku v zájmu dodržení šestitýdenní lhůty.

Požadavek na výše popsané zrychlené řízení by se měl vztahovat obdobně i na rozhodnutí o nenavrácení dítěte v zájmu rychlého vyjasnění situace dítěte.

4.3.6. Navrácení dítěte – porovnání pravidel Haagské úmluvy z roku 1980 a nařízení

Pozn.: Pravidla stanovená v nařízení (čl. 11 odst. 2 až 5) mají přednost před příslušnými pravidly úmluvy.

	Příslušná pravidla Haagské úmluvy z roku 1980	Příslušná pravidla nařízení
Povinnost nařídit navrácení dítěte	Článek 12: Soud členského státu, do něhož bylo dítě uneseno (dále jen „soud“), v zásadě nařídí bezodkladné navrácení dítěte, pokud od únosu uplynulo období kratší jednoho roku.	Čl. 11 odst. 2 až 5: Nařízení tuto zásadu potvrzuje a posiluje.
Výjimka z této povinnosti	Čl. 13 první odstavec písm. b): Soud není povinen nařídit navrácení dítěte, jestliže je vážné nebezpečí, že návrat by dítě vystavil fyzické nebo duševní újmě nebo je jinak dostal do nesnesitelné situace.	Čl. 11 odst. 4: Soud nemůže zamítnout žádost o navrácení dítěte z toho důvodu, že by to dítě ohrozilo, pokud se prokáže, že orgány v členském státě původu přijaly vhodná opatření k zajištění ochrany dítěte po jeho navrácení.
Výslech dítěte	Čl. 13 druhý odstavec: Soud může odmítnout nařídit návrat dítěte, zjistí-li se, že dítě nesouhlasí s návratem a dosáhlo věku a stupně vyspělosti, v němž je vhodné přihlížet k jeho stanoviskům.	Čl. 11 odst. 2: Soud během řízení zajistí dítěti možnost být vyslechnuto, pokud se to nejeví jako nevhodné vzhledem k jeho věku nebo stupni vyspělosti.
Výslech nositele práva péče o dítě, který dítě neunesl	(žádné ustanovení)	Čl. 11 odst. 5: Soud nemůže zamítnout žádost o navrácení dítěte, pokud osoba, která o navrácení dítěte požádala, nedostala příležitost být vyslechnuta.
Lhůta pro vyřízení žádostí o navrácení dítěte	Články 2/11: Článek 2: Smluvní státy učiní všechna potřebná opatření k zajištění cílů Úmluvy na svých územích. S tímto cílem musí postupovat pro ně nejrychlejším možným způsobem. Článek 11: V řízení o navrácení dětí budou soudní orgány jednat urychleně. Nerozhodne-li soudní orgán do šesti týdnů, lze požádat o sdělení důvodů odkladu.	Čl. 11 odst. 3: Soud využívá nejrychlejší postupy, které vnitrostátní právo umožňuje. Soud vydá s výjimkou případů, kdy to neumožňují mimořádné okolnosti, rozhodnutí do šesti týdnů od podání žádosti.

4.4. Co se stane v případě, že soud rozhodne o nenavrácení dítěte? – čl. 11 odst. 6 a 7

4.4.1. Příslušný soud zašle opis soudního rozhodnutí o nenavrácení dítěte příslušnému soudu v členském státě původu.

Vzhledem k přísným podmínkám stanoveným v článku 13 Haagské úmluvy z roku 1980 a v čl. 11 odst. 2 až 5 nařízení soudy pravděpodobně v naprosté většině případů nařídí navrácení dítěte.

Ve výjimečných případech, kdy soud rozhodne o nenavrácení dítěte na základě článku 13 Haagské úmluvy z roku 1980, nařízení v čl. 11 odst. 6 a 7 stanoví zvláštní postup. Vyžaduje se, aby soud, který vydal rozhodnutí o nenavrácení, ať už pravomocné rozhodnutí, či rozhodnutí, proti němuž lze podat opravný prostředek, zaslal opis svého rozhodnutí a příslušných písemností příslušnému soudu v členském státě původ⁽⁶³⁾. Zaslání se může uskutečnit přímo z jednoho soudu jinému soudu, nebo prostřednictvím ústředních orgánů v dotčených dvou členských státech. Soud v členském státě původu musí písemnosti obdržet do jednoho měsíce ode dne rozhodnutí o nenavrácení.

Pokud již před soudem země původu nebylo řízení jednou ze stran zahájeno, musí tento soud oznámit informace stranám a vyzvat je, aby v souladu s vnitrostátním právem do tří měsíců od tohoto oznámení sdělily, zda si přejí, aby soud země původu přezkoumal otázku péče o dítě.

Pokud strany nedoručí svá podání ve stanovené tříměsíční lhůtě, soud země původu věc uzavře.

Soud země původu věc přezkoumá, jestliže alespoň jedna ze stran učiní podání za tímto účelem. Ačkoli nařízení nestanoví žádnou lhůtu, cílem by mělo být zajistit, aby bylo rozhodnutí vydáno co nejdříve.

4.4.2. Kterému soudu má být zasláno rozhodnutí o nenavrácení dítěte? – čl. 11 bod 6

Rozhodnutí o nenavrácení dítěte a příslušné písemnosti je třeba zaslat soudu, který je příslušný v dané věci.

Jestliže soud v členském státě původu vydal předtím rozhodnutí týkající se dotyčného dítěte, musí být písemnosti v zásadě zaslány tomuto soudu. Nebylo-li rozhodnutí vydáno, zasílají se informace soudu, který je příslušný podle práva tohoto členského státu, ve většině případů soudu, v jehož obvodu mělo dítě obvyklé bydliště před únosem. K vyhledání příslušného soudu v jiném členském státě může být vhodným nástrojem Evropský soudní atlas ve věcech občanských⁽⁶⁴⁾. Soudcům mohou být při hledání příslušného soudu v jiném členském státě nápomocny rovněž ústřední orgány, které byly určeny podle nařízení (viz kapitola 7).

(63) Viz věc Inga Rinau, C-195/08 PPU, Sb. rozh. 2008, s. I-5271.

(64) https://e-justice.europa.eu/content_european_judicial_atlas_in_civil_matters-88-cs.do

4.4.3. Které písemnosti je třeba zaslat a v jakém jazyce? – čl. 11 bod 6

V čl. 11 odst. 6 je stanoveno, že soud, který vydal rozhodnutí o nenavrácení dítěte, zašle opis rozhodnutí a „příslušných písemností, zejména přepisu výslechnů učiněných před soudem“. Je na soudci, který rozhodnutí vydal, aby rozhodl, které písemnosti jsou důležité. Za tímto účelem poskytně soudce přiměřený popis nejdůležitějších prvků a vyzdvihne faktory, které ovlivnily jeho rozhodnutí. To by mělo obecně zahrnovat písemnosti, na nichž soudce založil své rozhodnutí, včetně například zpráv vyhotovených orgány sociální péče ohledně situace dítěte. Druhý soud musí písemnosti obdržet do jednoho měsíce ode dne rozhodnutí.

Mechanismy překladu nejsou v čl. 11 odst. 6 upraveny. Soudci by se měli pokusit nalézt praktické řešení, které odpovídá potřebám a okolnostem jednotlivého případu. S výhradou procesního práva dožádaného státu nemusí být překlad nutný, je-li věc postoupena soudci, který ovládá jazyk dané věci. Pokud se ukáže, že je nutný překlad, může být omezen na nejdůležitější písemnosti. Při poskytování neoficiálních překladů mohou být nápomocny i ústřední orgány. Není-li možné vyhotovit překlad během jednoměsíční lhůty, měl by být vyhotoven v členském státě původu.

4.4.4. Soud země původu je příslušný ve věci v celém rozsahu – čl. 10 písm. b) body iii) a iv), čl. 11 odst. 7 a článek 42

Soud země původu, který vydá rozhodnutí podle čl. 11 odst. 7, je příslušný v dané věci v celém rozsahu, jelikož to je soud, v jehož obvodu mělo dítě své obvyklé bydliště bezprostředně před neoprávněným odebráním nebo zadržením. Jeho příslušnost není proto omezena na rozhodnutí o právu péče o dítě, nýbrž může rozhodovat rovněž o jiných aspektech rodičovské zodpovědnosti, včetně například práva na styk s dítětem. Soudce by měl být v zásadě ve stejné pozici, v jaké by se nacházel, pokud by rodič, který dítě unesl, tak neučinil, nýbrž místo toho zahájil řízení u soudu země původu za účelem pozměnění předchozího rozhodnutí o právu péče o dítě nebo schválení změny obvyklého bydliště dítěte. Může se stát, že osoba, která o navrácení dítěte žádá, s dítětem před únosem nebydlela, nebo že tato osoba je ochotna souhlasit s přemístěním obvyklého bydliště dítěte do jiného členského státu, bude-li odpovídajícím způsobem upraveno její právo na styk s dítětem.

4.4.5. Řízení u soudu země původu – čl. 11 odst. 7 a článek 42

Soud země původu by měl při zkoumání dané věci použít určitá procesní pravidla. Dodržení těchto pravidel později umožní soudu země původu vystavit osvědčení uvedené v čl. 42 odst. 2.

Původní soudce by měl zajistit, aby:

- všechny zúčastněné strany dostaly příležitost být vyslechnuty;
- dítěte dostalo příležitost být vyslechnuto, ledaže soud nepovažuje výslech dítěte za vhodný s přihlédnutím k jeho věku nebo stupni vyspělosti.

Pozn. Toto ustanovení znamená, že je na soudu země původu, aby rozhodl, zda dítě vyslechne, či nikoli, poté, co posoudil jeho věk a stupeň vyspělosti; neměl by osvědčení vystavit, není-li tato podmínka splněna;

- jeho rozhodnutí přihlíží k důvodům a důkazům, na jejichž základě bylo vydáno rozhodnutí o nenavrácení dítěte.

4.4.6. Navrácení dítěte po únosu – některé praktické aspekty

4.4.6.1. Jak může původní soudce zohlednit důvody, na nichž se zakládá rozhodnutí o nenavrácení dítěte?⁽⁶⁵⁾

Je nezbytné navázat spolupráci mezi soudci, aby mohl původní soudce řádně zohlednit důvody a důkazy, na jejichž základě bylo vydáno rozhodnutí o nenavrácení dítěte. Pokud oba soudci hovoří společným jazykem a/nebo rozumí společnému jazyku, měli by se za tímto účelem kontaktovat přímo telefonicky nebo e-mailem⁽⁶⁶⁾. V případě jazykových problémů by měly být nápomocny ústřední orgány (viz kapitola 7).

4.4.6.2. Jak bude moci soud v členském státě původu vyslechnout rodiče a dítě, kteří se nenacházejí v tomto členském státě?

Skutečnost, že osoba, která dítě neoprávněně odebrala nebo zadržela, a unesené dítě pravděpodobně neodcestují do členského státu původu, aby se zde zúčastnili řízení, vyžaduje, aby tyto osoby mohly podat svědectví v členském státě, ve kterém se nacházejí. Jednou z možností je využít ujednání, která jsou stanovena v nařízení o dokazování (viz bod 4.3.4.2).

(65) Viz rovněž bod 3.3.4.

(66) Viz https://e-justice.europa.eu/content_european_judicial_atlas_in_civil_matters-88-cs.do

4.4.6.3. Zmírnění účinků trestních sankcí v členském státě původu

Je nutno vzít v úvahu rovněž skutečnost, že v některých členských státech představuje únos dítěte trestný čin. Tyto členské státy by měly přijmout vhodná opatření s cílem zajistit, aby se osoba, která dítě neoprávněně odebrala nebo zadržela, mohla zúčastnit soudního řízení v členském státě původu, aniž by byla vystavena trestním sankcím. Jiným řešením může být přijetí zvláštních opatření s cílem zajistit, aby tato osoba mohla svobodně vycestovat do a z členského státu původu, v zájmu usnadnění její účasti v řízení u soudu tohoto státu.

4.4.6.4. Výsledek řízení podle čl. 11 odst. 6 a 7

Jestliže soud země původu vydá rozhodnutí, které nenařizuje navrácení dítěte, věc se uzavře. Příslušnost k rozhodnutí v dané věci je poté přiznána soudům členského státu, do něhož bylo dítě uneseno, pokud má dítě v tomto státě obvyklé bydliště (viz schéma v bodech 4.3.6 a 4.4.9).

Jestliže soud země původu vydá na druhou stranu rozhodnutí o navrácení dítěte, je toto rozhodnutí přímo uznáno a je vykonatelné ve druhém členském státě, je-li k němu připojeno osvědčení (viz bod 4.4.7 a schéma v bodě 4.4.9). Toto rozhodnutí má rovněž přednost před případným rozhodnutím soudů dožádaného členského státu, jímž

se zamítá žádost o navrácení dítěte z důvodů stanovených v článku 13 Haagské úmluvy z roku 1980⁽⁶⁷⁾.

Příklad:

Skutkové okolnosti:

Dívku, dceru sezdaných rodičů, kteří se rozešli, žijí v členském státě A a zahájili rozvodové řízení u soudu ve státě A, vzala její matka se souhlasem otce do členského státu B s tím, že se po dvou týdenní dovolené matka a dcera vrátí do státu A. Dcera ani matka se však nevrátily.

V jednotlivých státech byla zahájena různá řízení:

Krátce po odjezdu dívky a její matky do státu B svěčil soud ve státě A dívku předběžně do péče jejímu otci. Toto rozhodnutí bylo později potvrzeno poté, co se matka proti tomuto rozhodnutí odvolala. Otec podal u soudů v zemi B rovněž žádost o navrácení dívky do státu A na základě Haagské úmluvy z roku 1980. Tato žádost byla v prvním stupni zamítnuta, odvolací soud však nařídil navrácení dítěte. Toto rozhodnutí nebylo vykonáno, jelikož soud prvního stupně ve státě B na návrh matky několikrát nařídil odklad jeho výkonu.

Matka poté usilovala o obnovu řízení o navrácení dítěte. Ačkoli tato žádost byla v prvním stupni zamítnuta, po podání opravného prostředku soud třetího stupně nakonec výkon rozhodnutí o navrácení dítěte odložil do doby vydání vlastního rozhodnutí v dané věci. V této fázi uplynulo od doby, kdy byla dívka přemístěna do státu B, přibližně osmnáct měsíců.

(67) Viz čl. 11 odst. 8 nařízení; viz rovněž věc Inga Rinau, C-195/08 PPU, v níž byly skutkové okolnosti takové, že rozhodnutí o nenavrácení dítěte bylo zvráceno poté, co opuštěný rodič získal u původního soudu rozhodnutí o svěřeni dítěte do jeho péče nařizující navrácení dítěte.

Právní zástupce otce zaslal opis rozhodnutí o nenavrácení dítěte ze státu B v původním jazyce ústřednímu orgánu státu A, který jej předal opatrovnickému soudu ve státě A. Příklad rozhodnutí a příslušné písemnosti byly soudy ve státě A následně zaslány prostřednictvím ústředních orgánů. Soud v zemi A poté vystavil osvědčení podle článku 42 o rozvodu a svěřeni dívky trvale do péče otci a nařídil navrácení dítěte do státu A. Následný opravný prostředek, který podala matka, byl zamítnut.

Matka se snažila zabránit výkonu rozhodnutí o navrácení dítěte ze státu A prostřednictvím svého osvědčení u soudů ve státě B. Odvolací soud návrh matky za tímto účelem zamítl z toho důvodu, že není oprávněna požádat o neuznání osvědčeného rozhodnutí, které musí být vykonáno přímo a bez jakéhokoli zprostředkujícího řízení. Soud třetího stupně ve státě B nakonec věc postoupil Soudnímu dvoru EU.

Rozhodnutí Soudního dvora EU:

Soudní dvůr EU byl požádán, aby mimo jiné posoudil, zda je vydání rozhodnutí o navrácení dítěte a vystavení osvědčení ve smyslu článku 42 nařízení soudem v členském státě původu, v tomto případě soudem ve státě A, v souladu s cíli a postupy nařízení, pokud soud členského státu, v němž je dítě neoprávněně zadrženo, v tomto případě odvolací soud ve státě B, vydal rozhodnutí o navrácení dítěte do členského státu původu.

Soudní dvůr EU odpověděl v tomto smyslu: jelikož rozhodnutí o nenavrácení vydal soud ve státě B a toto rozhodnutí bylo oznámeno soudy ve státě A, nemá pro účely vystavení osvědčení podle článku 42 nařízení žádný dopad, že toto rozhodnutí bylo pozastaveno, změněno, zrušeno nebo se za jakýchkoli okolností nestalo pravomocným nebo bylo nahrazeno rozhodnutím o navrácení dítěte, jestliže ke skutečnému navrácení dítěte nedošlo.

Postup stanovený v článcích 40 až 42 umožňuje, aby rozhodnutí, na něž se mohou tyto články vztahovat, mohla být prohlášena za vykonatelná soudem země původu bez ohledu na možnost podání opravného prostředku buď v členském státě původu, nebo členském státě výkonu. Jelikož nevyvstala žádná pochybnost, pokud jde o pravost osvědčení, a protože toto osvědčení bylo vyhotoveno v souladu s jednotným formulářem obsaženým v příloze IV nařízení, nebyla námitka vůči uznání rozhodnutí o navrácení dítěte přípustná a dožádaný soud musel pouze zajistit, aby osvědčené rozhodnutí bylo přímo a okamžitě vykonáno v zájmu zajištění bezodkladného navrácení dítěte.

Poznámka:

Tento rozsudek jednoznačně prokazuje, že řízení podle čl. 11 odst. 6 až 8 je třeba považovat za nezávislé na jakémkoli jiném řízení o uznání a výkonu rozhodnutí podle nařízení. Jestliže je rozhodnutí o nenavrácení dítěte vydáno na základě článku 13 Haagské úmluvy z roku 1980, musí být bez ohledu na skutečnost, zda lze proti rozhodnutí podat opravný prostředek, následné rozhodnutí o navrácení dítěte podle čl. 11 odst. 6 až 8 vykonáno podle článku 42. Takto je dosaženo cíle nařízení, kterým je zajistit navrácení dítěte do členského státu jeho obvyklého bydliště s minimální prodlevou.

4.4.6.5. Účinnost rozhodnutí o navrácení dítěte – čl. 11 odst. 8

Je třeba mít na paměti, že Evropský soudní dvůr objasnil, že rozhodnutí soudu v místě obvyklého bydliště dítěte, které nařizuje nebo vyžaduje navrácení dítěte, spadá do oblasti působnosti ustanovení čl. 11 odst. 8 i v případě, že rozhodnutí nepředchází pravomocné rozhodnutí ve věci péče o dítě. To vyplývá z potřeby zajistit, aby dítě, které bylo neoprávněně odebráno nebo zadrženo, bylo co nejrychleji navráceno do státu jeho obvyklého bydliště⁽⁶⁸⁾. Tak tomu však není v případě, je-li osvědčení podle článku 42 vyhotoveno „předčasně“ ve vztahu k rozhodnutí vydanému v členském státě původu před vydáním rozhodnutí o nenavrácení dítěte v dožádaném státě. V těchto případech je nutno navzdory osvědčení použít řízení o prohlášení vykonatelnosti, požaduje-li se výkon rozhodnutí⁽⁶⁹⁾.

4.4.6.6. Souběžná řízení v dožádaném státě a ve státě obvyklého bydliště dítěte – čl. 11 odst. 6 až 8

Z ustanovení čl. 11 odst. 6 až 8 vyplývá, že pokud v případě souběžných řízení, a to v dožádaném státě o navrácení dítěte a ve státě obvyklého bydliště dítěte ve věci samé, soudy v prvním státě zamítnou žádost o navrácení z důvodů stanovených v článku 13 Haagské úmluvy z roku 1980, bude přesto nutno věc postoupit podle čl. 11 odst. 6, a to navzdory možnosti podat proti rozhodnutí o nenavrácení dítěte, které bylo vydáno v prvním členském státě, opravný prostředek. To vzhledem k podmínkám v čl. 11 odst. 8 v zásadě nepředstavuje problém, jelikož pokud soudy

ve státě obvyklého bydliště vydají rozhodnutí vyžadující navrácení dítěte, bude nutno toto rozhodnutí vykonat.

Možnosti kolize při výkonu těchto dvou rozhodnutí je zamezeno, jelikož buď oba soudy nařídí navrácení dítě, přičemž v tomto případě si může žadatel vybrat, které rozhodnutí bude vykonáno, nebo je podle čl. 11 odst. 8 vykonatelné rozhodnutí soudu v místě obvyklého bydliště. Jestliže soud ve státě obvyklého bydliště svěří dítě do péče rodiči, který dítě unesl, před ukončením řízení o navrácení dítěte v dožádaném státě, bude se to pro účely řízení o navrácení dítěte pravděpodobně pokládat za rovnocenné souhlasu. V tomto případě bude rozhodnutí o navrácení dítěte zamítnuto a soud ve státě obvyklého bydliště nevydá rozhodnutí vyžadující navrácení dítěte do tohoto státu.

Vede-li (jako ve věci Inga Rinau⁽⁷⁰⁾) řízení o navrácení dítěte k vydání rozhodnutí o navrácení dítěte poté, co soud ve státě obvyklého bydliště vydal rozhodnutí vyžadující navrácení dítěte, nemělo by rovněž dojít ke kolizi, jelikož vykonatelné budou oba rozsudky, a to první z nich podle nařízení a druhý podle vnitrostátního práva dožádaného státu; tímto aspektem se nařízení nezabývá.

(68) Viz věc *Povse v. Alpagó*, C-210/10 PPU, bod 51 a následující body.

(69) Viz věc *Inga Rinau*, C-195/08 PPU, body 68 a 69.

(70) Viz poznámky pod čarou č. 45 a 69.

4.4.7. Zrušení řízení o vykonatelnosti u rozhodnutí soudu země původu nařizujícího navrácení dítěte – články 40 a 42

4.4.7.1. Soud země původu nařídí navrácení dítěte po vydání rozhodnutí o jeho nenavrácení

Jak bylo popsáno výše (bod 4.3), soud, jemuž byla podána žádost o navrácení dítěte na základě Haagské úmluvy z roku 1980, uplatní pravidla úmluvy doplněná o článek 11 nařízení. Pokud dožádaný soud rozhodne na základě článku 13 úmluvy o nenavrácení dítěte, má konečné slovo při rozhodování, zda se má dítě vrátit, či nikoli, soud země původu.

Jestliže soud země původu vydá rozhodnutí nařizující navrácení dítěte, je důležité zajistit, aby mohlo být toto rozhodnutí rychle vykonáno v jiném členském státě. Z tohoto důvodu nařízení stanoví, že rozhodnutí se přímo uznávají a jsou vykonatelná v jiném členském státě, je-li k nim připojeno osvědčení. Toto pravidlo má dva důsledky: a) není nutné požádat o prohlášení vykonatelnosti a b) proti uznání rozhodnutí nelze podat námitku. Rozhodnutí je osvědčeno, pokud splňuje procesní požadavky uvedené v bodě 4.4.5.

4.4.7.2. Původní soud vystaví osvědčení

Původní soudce vystaví osvědčení na jednotném formuláři obsaženém v příloze IV v jazyce rozhodnutí. Soudce vyplní rovněž další informace požadované v příloze, včetně údaje o tom, zda je v době vystavení osvědčení rozhodnutí vykonatelné v členském státě původu.

Původní soud v zásadě osvědčení vystaví, jakmile se rozhodnutí stane „vykonatelným“, což znamená, že uplynula lhůta pro podání opravného prostředku. Toto pravidlo však není absolutní a původní soud může v případě, že to pokládá za nutné, prohlásit, že rozhodnutí je vykonatelné bez ohledu na případný opravný prostředek⁽⁷¹⁾. Nařízení svěřuje toto právo soudci i v případě, že podle vnitrostátního práva se tato možnost nepředpokládá. Cílem je zabránit zdržujícím opravným prostředkům, které vedou k neoprávněnému odkladu výkonu rozhodnutí.

4.4.7.3. Oprava osvědčení – článek 43 a 24. bod odůvodnění

Proti vydání osvědčení nelze opravný prostředek podat. Pokud se původní soudce dopustil chyby při vyplňování osvědčení a to nezohledňuje řádně rozhodnutí, je možné požádat soud země původu o opravu. V tomto případě se použije vnitrostátní právo členského státu původu. Strana, které chce požádat o výkon rozhodnutí nařizujícího navrácení dítěte, předloží opis tohoto rozhodnutí a osvědčení. Překlad osvědčení se nevyžaduje s výjimkou bodu 14, který se týká opatření, která přijaly orgány v členském státě původu k zajištění ochrany dítěte po jeho navrácení.

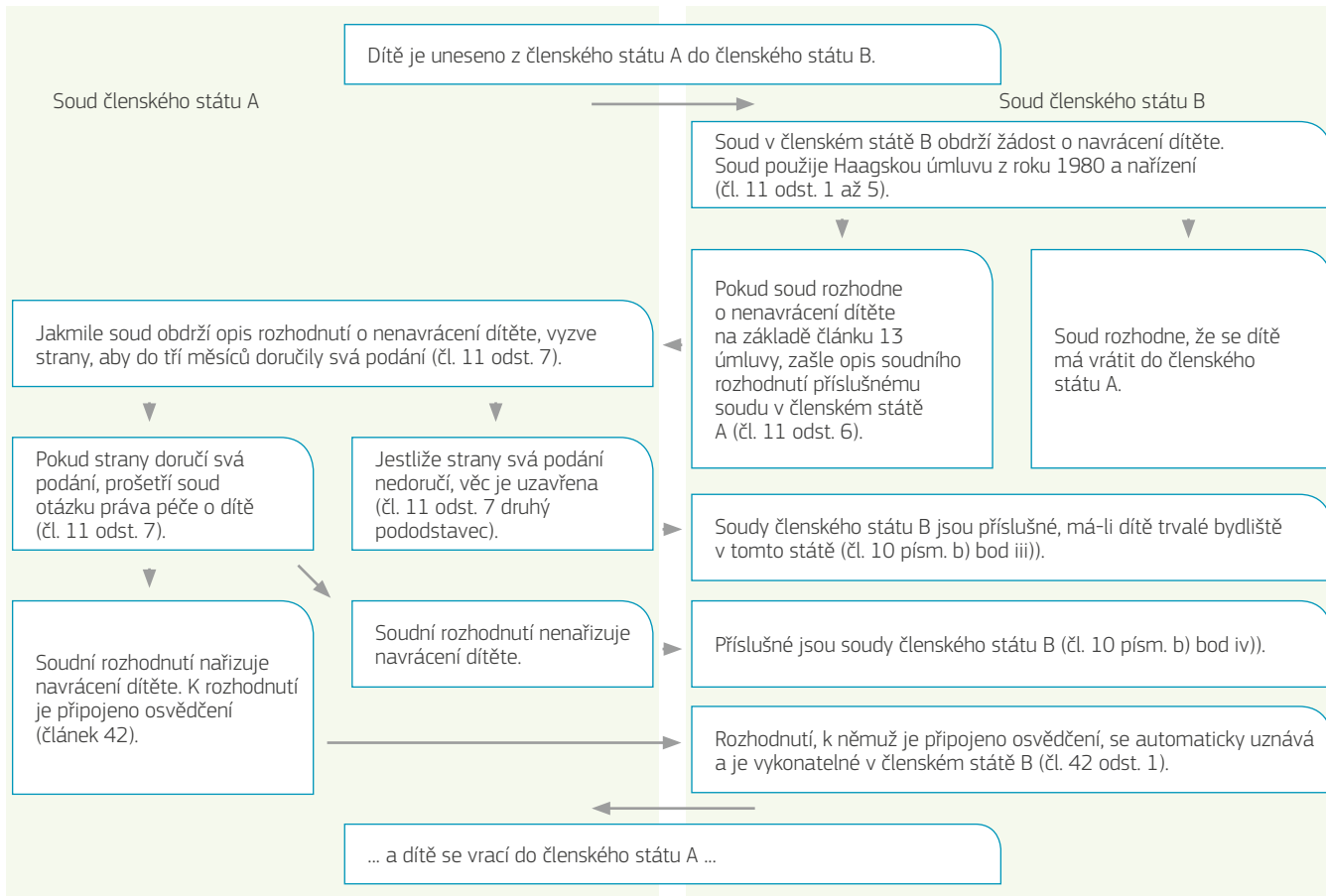
(71) Viz bod 4.4.6.4.

4.4.8. Opětovné přemístění dítěte do jiného členského státu – článek 42

Je třeba zdůraznit, že rozhodnutí původního soudu je automaticky vykonatelné ve všech členských státech, a nikoli pouze v členském státě, v němž bylo vyneseno rozhodnutí o navrácení. To jednoznačně vyplývá ze znění čl. 42 odst. 1 a odpovídá to cílům a smyslu nařízení. Přemístění dítěte do jiného členského státu nemá proto na rozhodnutí původního soudu žádný dopad. Není nutné zahájit nové řízení o navrácení dítěte na základě Haagské úmluvy z roku 1980, nýbrž pouze vykonat rozhodnutí původního soudu.

4.4.9. Schéma postupu v případech únosu dítěte po vydání rozhodnutí o nenavrácení – čl. 11 odst. 6 a 7

A wooden gavel with a brass band is positioned diagonally across the frame, resting on a wooden block. In the background, a silhouette of a scale of justice is visible against a warm, golden-brown gradient. The entire scene is set against a dark, rounded rectangular background.

5. Výkon rozhodnutí

5.1. Význam výkonu rozhodnutí – obecné poznámky

Ačkoli (jak je uvedeno v článku 47) se vykonávací řízení neřídí nařízením, nýbrž vnitrostátním právem, vnitrostátní orgány v podstatě uplatňují pravidla, která zajišťují účinný a rychlý výkon rozhodnutí vydaných podle nařízení, aby nebyly narušeny jeho cíle. Rychlý výkon rozhodnutí má obzvláštní význam s ohledem na právo na styk s dítětem a navrácení dítěte po únosu, kdy v těchto případech bylo podle nařízení zrušeno řízení o vykonatelnosti s cílem urychlit postup. Význam této záležitosti byl zdůrazněn rovněž v řadě rozsudků Soudního dvora EU i Evropského soudu pro lidská práva (viz bod 5.3)⁽⁷²⁾.

5.1.1. Předběžná opatření nelze použít k maření výkonu rozhodnutí

Soudní dvůr EU byl v řadě případů požádán o objasnění určitých aspektů používání nařízení, co se týká výkonu rozhodnutí. Již bylo poukázáno na skutečnost, že předběžná opatření, která jsou nařízena v jednom členském státě podle článku 20, nejsou vykonatelná v ostatních členských státech podle ustanovení článku 21 a následujících článků⁽⁷³⁾. To platí rovněž v situaci, kdy bylo ve prospěch jednoho rodiče vydáno vykonatelné rozhodnutí o schválení předběžných opatření týkajících se rodičovské zodpovědnosti, které bylo prohlášeno za vykonatelné v jednom členském

(72) Pokud jde o více informací o otázkách výkonu rozhodnutí, zejména ve vztahu k případům únosu dítěte, viz Příručka o osvědčených postupech pro výkon rozhodnutí (*Guide to Good Practice on Enforcement*), kterou zveřejnila Haagská konference o mezinárodním právu soukromém, k dispozici na adrese <http://www.hcch.net/upload/guide28enf-e.pdf>

(73) Viz bod 3.4.2 a rozsudek ve věci *Purrucker I*, citováno v pozn. pod čarou č. 41.

státě, a druhý rodič se pokouší výkon tohoto rozhodnutí v jiném členském státě zmařit tím, že zde požádá o předběžná opatření ve svůj prospěch. V tomto případě Soudní dvůr EU objasnil, že soud v tomto druhém členském státě není jednoduše oprávněn nařídit tato opatření a podle nařízení musí vykonat původní rozhodnutí.

5.1.2. Zamezení prodlevám, které by mohly zablokovat výkon rozhodnutí

Pokud by v případě neoprávněného odebrání ve smyslu čl. 2 bodu 11 změna okolností vyplývajících z postupného procesu, jako je integrace dítěte v rámci nového prostředí, postačovala k tomu, aby byl soud, který není v dané věci příslušný, oprávněn přijmout předběžné opatření, jež mění opatření ve věci rodičovské zodpovědnosti, které přijal soud příslušný v dané věci, přispěla by jakákoli prodleva ve vykonávacím řízení v dožádaném členském státě k vytvoření podmínek, jež by prvnímu soudu umožnily zablokovat výkon rozhodnutí, které bylo prohlášeno za vykonatelné. Takovýto výklad by narušil zásady, na nichž je nařízení založeno⁽⁷⁴⁾.

5.1.3. Soudní dvůr EU a výkon rozhodnutí o navrácení dítěte

Soudní dvůr EU rozhodl, že pokud soud v členském státě původu dítěte vydal následně po rozhodnutí o nenavrácení dítěte vydaném v jiném členském státě, do něhož bylo dítě neoprávněně přemístěno nebo v němž je zadržováno, rozhodnutí nařizující navrácení dítěte, nemohou soudy v tomto druhém členském státě toto rozhodnutí přezkoumat s cílem

(74) Viz věc *Detiček v. Sgueglia*, C-403/09 PPU, Sb. rozh. 2009, s. I-12193, rozsudek vynesený dne 23. prosince 2009, bod 47.

zabránit jeho výkonu⁽⁷⁵⁾. Soudní dvůr EU konstatoval, že tak nelze učinit ani v případě, existují-li důkazy o tom, že osvědčení, které soud vystavil podle článku 42, obsahuje nepravdivé prohlášení⁽⁷⁶⁾.

5.2. Rozhodnutí má být vykonáno za stejných podmínek, jako kdyby bylo vydáno v členském státě výkonu – čl. 47 odst. 2

Při uplatňování ustanovení čl. 47 odst. 2 za tím účelem, že by rozhodnutí vydané v jednom členském státě mělo být vykonáno v jiném členském státě „za stejných podmínek, za jakých by bylo v tomto členském státě vykonáno, kdyby v něm bylo i vydáno“, musí být soudy obezřetné, aby dodržely velmi přísné podmínky obsažené v tomto ustanovení, a neměly by se domýšlet ani obcházet rozhodnutí původního soudu. Výkon rozhodnutí vydaného v jiném členském státě „za stejných podmínek“, jako kdyby bylo toto rozhodnutí vydáno v členském státě výkonu, se může ve skutečnosti vztahovat pouze na procesní opatření, za nichž musí dojít k navrácení dítěte, a nemůže v žádném případě představovat důvod pro vznesení námítky proti rozhodnutí příslušného soudu.

(75) Viz bod 4.4.6.4 a rozsudek ve věci Inga Rinau, C-195/08 PPU, Sb. rozh. 2008, s. I-5271, citováno v pozn. pod čarou č. 48.

(76) Viz věc Aguirre Zarraga v. Pelz, C-491/10 PPU, Sb. rozh. 2010, s. I-14247, rozsudek vynesený dne 22. prosince 2010, a bod 6.6 níže.

Příklad:

Skutkové okolnosti:

Matka přemístí dítě z členského státu A do členského státu B navzdory rozhodnutí, které přemístění ze státu A zakazuje. Pro účely nařízení a Haagské úmluvy z roku 1980 je přemístění protiprávní. Oba rodiče se obrátí na soud v příslušných členských státech za účelem zajištění rodičovských práv; opuštěný otec žádá rovněž o navrácení dívky ze státu B do státu A na základě úmluvy a matka u soudů v zemi B požaduje rozhodnutí o právu péče o dítě. Soud ve státě B žádost o navrácení dívky do státu A zamítne na základě jednoho z důvodů uvedených v článku 13 úmluvy. Soud ve státě A posléze vydá osvědčení podle postupu v čl. 11 odst. 6 až 8 nařízení vyžadující navrácení dítěte do státu A.

Soud ve státě B mezitím vydá předběžné rozhodnutí o svěřeni dítěte do péče matce, která se snaží zabránit navrácení dívky do státu A tím, že u soudu ve státě B podá návrh na odmítnutí výkonu rozhodnutí za prvé z tohoto důvodu, že rozhodnutí o navrácení dítěte není slučitelné s následným rozhodnutím o svěřeni dítěte do její péče, a za druhé z toho důvodu, že došlo ke změně okolností, které by měly zamezit navrácení dítěte, a to že by dítě bylo po návratu v ohrožení, což je stejné tvrzení, na jehož základě soud ve státě B zamítl žádost o navrácení dítěte na základě úmluvy.

Rozsudek Soudního dvora EU⁽⁷⁷⁾:

Věc byla postoupena Soudnímu dvoru EU, který v této věci jednoznačně uvedl, že soud ve státě B nesmí jít podle čl. 47 odst. 2 nad rámec procesních otázek při výkonu osvědčeného rozhodnutí a zcela jistě nelze uplatnit žádný prostředek ochrany práv, pokud jde o podstatu dotyčných záležitostí, které mohou na základě náležitého uplatňování nařízení projednat pouze soudy členského státu původu, v tomto případě státu A.

Soudní dvůr EU dále uvedl, že mít za to, že rozhodnutí vydané později soudem členského státu výkonu může bránit výkonu dřívějšího rozhodnutí osvědčeného v členském státě původu a nařizujícího navrácení dítěte, by znamenalo obcházení mechanismu zavedeného oddílem 4 kapitoly III nařízení. Taková výjimka z příslušnosti soudů členského státu původu by zbavila čl. 11 odst. 8 nařízení, který právo rozhodnout ponechává v poslední instanci na příslušném soudu, užitečného účinku a zakládala by věcnou příslušnost soudů členského státu výkonu.

Co se týká změny okolností, Soudní dvůr EU potvrdil, že to může mít vliv na výkon rozhodnutí, pokud by mohl tento výkon ohrozit nejlepší zájem dítěte, tuto záležitost však musí vždy posoudit původní soud, který je podle nařízení věcně příslušný. Výkon osvědčeného rozhodnutí nelze v členském státě výkonu odmítnout z toho důvodu, že v důsledku změny okolností může tento výkon vážně ohrozit nejlepší zájem dítěte. Takovou změnu je třeba namítat před příslušným soudem členského

(77) Dotyčným rozsudkem Soudního dvora EU je rozsudek ve věci *Povse v. Alpago*, C-211/10 PPU, Sb. rozh. 2010, s. I-06673.

státu původu, na nějž je třeba se obrátit rovněž s případným návrhem na odklad výkonu jeho rozhodnutí.

5.3. Judikatura Evropského soudu pro lidská práva (dále jen „ESLP“)

5.3.1. Nepřijetí vhodných opatření k navrácení dítěte může představovat porušení článku 8 Evropské úmluvy o lidských právech (dále jen „EÚLP“)

Podle ustálené judikatury ESLP platí, že jakmile orgány státu, který je smluvní stranou Haagské úmluvy z roku 1980, zjistily, že dítě bylo podle úmluvy neoprávněně odebráno, musí vynaložit přiměřené a účinné úsilí o zajištění navrácení dítěte. Nevynaložení takového úsilí představuje porušení článku 8 EÚLP (právo na respektování rodinného života)⁽⁷⁸⁾. Každý smluvní stát musí zajistit odpovídající a účinné prostředky k dodržování těchto pozitivních povinností podle článku 8 EÚLP⁽⁷⁹⁾. To se vztahuje na zajištění výkonu práva na styk s dítětem, jak tomu bylo ve věcech *Shaw v. Maďarsko*⁽⁸⁰⁾ a *Prizzia v. Maďarsko*⁽⁸¹⁾, kdy bylo konstatováno, že došlo k porušení článku 8, jelikož maďarské orgány nezajistily, aby žalobci mohli vykonávat právo na styk se svými dětmi.

(78) Viz například rozsudek ve věci *Iglesias Gil v. Španělsko*, žaloba č. 56673/00, rozsudek vynesený dne 29. července 2003, bod 62.

(79) Viz řada rozsudků ve věcech *Ignaccolo-Zenide v. Rumunsko*, žaloba č. 31679/96, *Maire v. Portugalsko*, žaloba č. 48206/99, *PP v. Polsko*, žaloba č. 8677/03 a nejnověji *Raw v. Francie*, žaloba č. 10131/11, rozsudek vynesený dne 7. března 2013, který nabyl právní moci dne 7. června 2013.

(80) Žaloba č. 6457/09, rozsudek vynesený dne 26. října 2011.

(81) Žaloba č. 20255/12, rozsudek vynesený dne 11. června 2013.

5.3.2. Význam rychlosti při vydávání a výkonu rozhodnutí

ESLP rovněž zdůraznil, že řízení o navrácení dětí a přiznání rodičovské zodpovědnosti, včetně výkonu pravomocného rozhodnutí, pokud se týká navrácení dítěte, vyžaduje okamžité jednání, jelikož doba, která uplynula, může mít nenapravitelné důsledky pro vztahy mezi dítětem a rodičem, s nímž dítě nežije. Přiměřenost opatření je proto nutno posoudit z hlediska rychlosti jeho provedení⁽⁸²⁾. Potřeba rychlého jednání ve věcech týkajících se dětí souvisí rovněž tím, že je v zájmu dotyčného dítěte, aby byly záležitosti týkající se jeho budoucnosti vyřešeny rychle s cílem omezit na minimum nejistotu, zejména v případech týkajících se neoprávněného odebrání a zadržování dětí⁽⁸³⁾.

5.3.3. S výjimkou mimořádných okolností nepředstavuje navrácení dítěte porušení článku 8 EÚLP

V řadě případů ESLP obecně rozhodl, že navrácení dítěte, které bylo neoprávněně odebráno nebo zadržováno, podle postupů stanovených v nařízení a v Haagské úmluvě z roku 1980 nepředstavuje porušení povinností podle EÚLP, zejména jejího článku 8. V tomto se ESLP ukázal jako podporovatel zásad těchto dvou nástrojů a často prohlašuje, že je důležité jejich dodržování ve smluvních státech EÚLP, jelikož v opačném případě tyto členské státy riskují porušení zmíněné úmluvy. Pouze v malém počtu případů a většinou za výjimečných okolností ESLP rozhodl, že navrácení dítěte může představovat porušení EÚLP.

(82) Viz například věci citované v pozn. pod čarou č. 79.

(83) Viz například věc Iosub Caras v. Rumunsko, žaloba č. 7198/04, Deak v. Rumunsko a Spojené království, žaloba č. 19055/05 a Raw v. Francie, citováno v pozn. pod čarou č. 79.

5.3.4. Věci projednávané ESLP, v nichž nebylo zjištěno porušení článku 8

ESLP se zabýval řadou žalob týkajících se údajného porušení článku EÚLP v důsledku navrácení dětí, přičemž konstatoval, že k porušení nedošlo, a v nedávných případech pokládal žalobu za nepřípustnou. Jednalo se o tyto věci: *Maurmosseau a Washington v. Francie*⁽⁸⁴⁾, kdy bylo rozhodnuto, že výkon rozhodnutí o navrácení poměrně malého dítěte z Francie do USA nepředstavuje porušení článku 8; *Lipkowski v. Německo*⁽⁸⁵⁾, kdy byla žaloba na porušení řady článků EÚLP, včetně článku 8, v případě, kdy německý soud uplatňující Haagskou úmluvu z roku 1980 rozhodl o navrácení dítěte, které bylo neoprávněně přemístěno z Austrálie do Německa, zpět do Austrálie, prohlášena za nepřípustnou, a *Povse v. Rakousko*⁽⁸⁶⁾, kdy byla podobně jako v předchozím případě zamítnuta žaloba podaná u ESLP za účelem konstatování porušení článku 8 EÚLP v případě, kdy rakouské orgány vykonaly rozhodnutí italského soudu o navrácení dítěte do Itálie z Rakouska, do něhož bylo dítě neoprávněně přemístěno⁽⁸⁷⁾. Ve věci *Raban v. Rumunsko*⁽⁸⁸⁾ ESLP konstatoval, že nedošlo k porušení článku

(84) Žaloba č. 29388/05, rozsudek vynesený dne 6. prosince 2007.

(85) Žaloba č. 26755/10, rozsudek vynesený dne 18. ledna 2011.

(86) Žaloba č. 3890/11; viz rovněž bod 5.2.

(87) Rozsudek ESLP byl vynesen dne 18. června 2013.

(88) *Raban v. Rumunsko*, žaloba č. 25437/08, rozsudek vynesený dne 26. října 2010.

8 v případě, kdy byla zamítnuta žádost o navrácení dítěte z podobných důvodů, jaké byly uvedeny v rozsudku ve věci Neulinger⁽⁸⁹⁾.

5.3.5. Případy, v nichž bylo zjištěno porušení

V malém počtu případů ESLP rozhodl, že navrácení dítěte po neoprávněném odebrání nebo zadržení může představovat porušení článku 8, většina těchto případů však vyplývá z mimořádných okolností⁽⁹⁰⁾.

Rozhodnutí ESLP v těchto věcech, zejména v případech, v nichž se uvádělo, že mezi vydáním rozhodnutí o navrácení dítěte a jeho výkonem došlo ke změně okolností, jsou založena na tom, že při rozhodování o vydání či výkonu rozhodnutí o navrácení dítěte musí dotyčné soudy přihlídnout k nejlepšímu zájmu dítěte. Existuje nebezpečí, že pokud tento způsob uvažování zajde příliš daleko, může mít za následek narušení jedné ze základních zásad Haagské úmluvy z roku 1980 i nařízení, a sice to, že by o dlouhodobých zájmech dítěte měly rozhodovat soudy ve státě jeho obvyklého bydliště a že

(89) Viz rozsudek ve věci Neulinger a Shuruk v. Švýcarsko žaloba č. 41615/07, rozsudek vynesený velkým senátem dne 6. července 2010.

(90) Viz rozsudek ve věci Neulinger a Shuruk v. Švýcarsko, citováno v pozn. pod čarou č. 89; Šneerson a Kampanella v. Itálie, žaloba č. 14737/09, rozsudek vynesený dne 12. července 2011, který nabyl právní moci dne 12. října 2011; B v. Belgie, žaloba č. 4320/11, rozsudek vynesený dne 10. července 2012, který nabyl právní moci dne 19. listopadu 2012, a X v. Lotyšsko, žaloba č. 27853/09, rozsudek vynesený dne 13. prosince 2011; poslední uvedená věc byla postoupena velkému senátu, který vynesl rozsudek dne 26. listopadu 2013.

neoprávněně odebrání a zadržení by v zásadě nemělo vést ke změně této zásady s výjimkou okolností stanovených v článku 10 nařízení⁽⁹¹⁾.

5.3.6. X v. Lotyšsko – rozsudek velkého senátu

V nedávném rozsudku velkého senátu ve věci X v. Lotyšsko⁽⁹²⁾ se soud většinou devíti hlasů k osmi pokusil objasnit některé ze svých dřívějších výroků, co se týká přístupu, jenž je nutno přijmout v případě, projednávali se vztah mezi Evropskou úmluvou o lidských právech a Haagskou úmluvou o únosech dětí, zejména s ohledem na uvážení zájmu dítěte a rodičů, pokud se případ týká výjimky ze zásady navrácení dítěte, jak je stanoveno v čl. 13 prvním odstavci písm. b) Haagské úmluvy. Soud konkrétně uvedl, že jeho poznámky k tomuto bodu uvedené v rozsudku velkého senátu ve věci Neullinger a Shuruk v. Švýcarsko⁽⁹³⁾ nemají být vykládány v tom smyslu, že stanoví zásadu pro uplatňování Haagské úmluvy ze strany vnitrostátních soudů.

Soud objasnil, jaké faktory musí podle jeho názoru existovat, aby bylo dosaženo harmonického výkladu Evropské úmluvy o lidských právech a Haagské úmluvy. Dožádaný soud musí vzít v úvahu faktory, které mohou představovat výjimku ze zásady navrácení dítěte podle Haagské úmluvy, a vydat odůvodněné rozhodnutí. Tyto faktory by měly být posouzeny podle článku 8 EÚLP.

(91) Viz bod 4.2.

(92) Viz poznámka pod čarou č. 90.

(93) Citováno v pozn. pod čarou č. 90.

Vnitrostátní soudy proto musí uvážit nejen diskutabilní tvrzení ohledně „vážného nebezpečí“ hrozícího dítěti v případě navrácení, nýbrž musí vydat rozhodnutí, v němž uvedou konkrétní důvody na základě okolností daného případu. Nezhlednění námitek vůči navrácení i nedostatečné odůvodnění rozhodnutí o zamítnutí těchto námitek by bylo v rozporu s požadavky článku 8 EÚLP a rovněž s cílem a účelem Haagské úmluvy.

Poté soud konstatoval, že jelikož preambule Haagské úmluvy zajišťuje návrat dětí „do státu jejich obvyklého bydliště“, musí se soudy přesvědčit, že v dané zemi skutečně existují vhodné záruky a že v případě, je-li známo nebezpečí, jsou přijata konkrétní ochranná opatření.

Je třeba uvést, že co se týká případů spadajících do oblasti působnosti nařízení, nebude mít tento posledně uvedený aspekt rozhodnutí v této věci projednávané ESLP významné účinky vzhledem k podmínkám stanoveným v čl. 11 odst. 4 a 6 až 8. Soudy v EU musí podle čl. 11 odst. 4 přihlédnout k dostupným opatřením k ochraně dítěte, s ohledem na něž se uplatňuje výjimka na základě čl. 13 prvního odstavce písm. b) Haagské úmluvy. I v případě, že dožádaný soud odmítne nařídít navrácení dítěte z důvodů stanovených v článku 13 Haagské úmluvy, přiznávají ustanovení čl. 11 odst. 6 až 8 poslední slovo soudu v členském státě, ve kterém má dítě obvyklé bydliště. Uvidí se, jaký bude další vývoj po vynesení rozsudku ve věci X v. Lotyšsko jak v tomto ohledu, tak i v souvislosti s jinými otázkami, jichž se tato věc týkala.

6. Výslech dítěte – články 23, 41 a 42

6.1. Děti musí mít příležitost vyjádřit svůj názor

Nařízení zdůrazňuje, že je důležité, aby děti měly příležitost vyjádřit svůj názor během řízení, která se jich dotýkají⁽⁹⁴⁾. Výslech dítěte představuje jeden z požadavků pro zrušení řízení o vykonatelnosti, pokud jde o právo na styk s dítětem a rozhodnutí nařizující navrácení dítěte (viz bod 3.6 a kapitola 4). Proti uznání a výkonu rozhodnutí o rodičovské zodpovědnosti lze podat námitku na základě toho, že dotyčné dítě nedostalo příležitost být vyslechnuto (viz bod 3.5.2).

6.2. Výjimka z povinnosti zohlednit názory dítěte

Nařízení stanoví hlavní zásadu, že dítě musí být vyslechnuto v řízení, které se jej dotýká. Výjimečně nemusí být dítě vyslechnuto, pokud by to nebylo vhodné s přihlédnutím k jeho věku a stupni vyspělosti. Tuto výjimku je nutno vykládat velmi striktně. Zejména je třeba mít na paměti, že ve vztahu k řízení, které se dítěte dotýká, jsou práva dítěte velmi důležitá a že obecně mají rozhodnutí o budoucnosti dítěte a o jeho vztazích s rodiči a ostatními osobami zásadní význam z hlediska zájmu dítěte. Je nutno pamatovat rovněž na to, že se tyto faktory vztahují na děti jakéhokoli věku.

(94) Je třeba odkázat na ustanovení čl. 12 odst. 2 Úmluvy OSN o právech dítěte, které obsahuje podobné prohlášení: „Za tímto účelem se dítěti zejména poskytuje možnost, aby bylo vyslyšeno v každém soudním nebo správním řízení, které se jej dotýká, a to buď přímo a nebo prostřednictvím zástupce nebo příslušného orgánu, přičemž způsob slyšení musí být v souladu s procedurálními pravidly vnitrostátního zákonodárství.“ Viz rovněž článek 24 Listiny základních práv Evropské unie: (Děti) „mohou svobodně vyjadřovat své názory. V záležitostech, které se jich dotýkají, se k těmto názorům musí přihlížet s ohledem na jejich věk a vyspělost.“

6.3. Postup za účelem zohlednění názorů dítěte

Nařízení nemění platné vnitrostátní postupy v této záležitosti⁽⁹⁵⁾. Soudy v členských státech vyvinou vlastní postupy a strategie k zohlednění názorů dětí jakéhokoli věku. Některé soudy tak činí přímo; jiné pověřují zjištěním názorů dětí zvláštní znalce, kteří podávají soudu zprávu. Bez ohledu na použitý postup k zohlednění názorů dítěte je na samotném soudu, aby rozhodl, zda tak učiní, či nikoli, v tomto ohledu však nemůže přijmout informované rozhodnutí, aniž by posoudil věk a stupeň vyspělosti dítěte, což je jediné kritérium. Jakmile soud rozhodne o dostatečném věku a stupni vyspělosti dítěte, aby mohlo sdělit svůj názor, musí názor dítěte zohlednit, ať už přímo, či jinak, je-li nutno k těmto názorům přihlídnout v řízení, které se dítěte dotýká.

6.4. Jak získat názory dítěte

Výslech dítěte je obecně nutno provést způsobem, který přihlíží k jeho věku a stupni vyspělosti. K posouzení názorů menších dětí jsou zapotřebí zvláštní odborné znalosti a toto posouzení je nutno provést obezřetně a odlišným způsobem, než v případech dospívajících.

Není nutné, aby byly názory dítěte vyslechnuty během soudního jednání, podle vnitrostátních právních předpisů je může získat příslušný orgán. V některých členských státech provádí výslech dítěte například sociální pracovník, který soudu podá zprávu, v níž jsou uvedena přání a pocity dítěte. V případech jednání u soudu by soudce měl zorganizovat výslech

(95) Viz 19. bod odůvodnění nařízení.

s přihlédnutím k povaze dané věci, věku dítěte a jiným okolnostem daného případu. U mnoha soudů se toto provádí přijetím neformálního opatření, kdy je dítě vyslechnuto v jiné místnosti než v soudní síni. Bez ohledu na situaci je důležité, aby dítě mohlo své názory vyjádřit v tajnosti.

6.5. Odborná příprava týkající se získání názorů dítěte

Bez ohledu na to, zda výslech dítěte provádí soudce, znalec, sociální pracovník nebo jiný úředník, podstatné je, aby byla tato osoba náležitě vyškolená, například s ohledem na to, jak co nejlépe komunikovat s dětmi. Ať dítě vyslyší kdokoli, tato osoba si musí být vědoma toho, že se rodiče snaží dítě ovlivnit a vyvíjejí na ně tlak. Je-li výslech proveden řádně a s příslušnou diskrétností, může dítěti umožnit, aby vyslovilo svá přání, a zbavit jej pocitu odpovědnosti nebo viny.

6.6. Účel zohlednění názorů dítěte

Výslech dítěte může mít rozdílné účely v závislosti na druhu a cíli řízení. V řízení o právu péče o dítě je obvykle cílem snaha o zajištění co nejvhodnějšího prostředí, v němž by dítě mělo žít. V případě únosu dítěte je často cílem zjištění povahy námitek dítěte vůči návratu a jejich důvodů a rovněž možnosti ohrožení dítěte a jeho způsobu.

Příklad:

Skutkové okolnosti:

Dívku ve věku osmi let a šesti měsíců zadržuje její matka v členském státě B, kde byla na prázdninách, jinak dívka bydlela se svým otcem v členském státě A; otcí byla dívka předběžně svěřena do péče a právo matky na styk s dítětem bylo upraveno rozhodnutím soudu v členském státě A. Otec podá žádost o navrácení dítěte na základě Haagské úmluvy z roku 1980, kterou soudy ve státě B zamítnou z toho důvodu, že dítě vzneslo proti navrácení námítky. Soudy ve státě B vyslechly názory dítěte poté, co dospěly k závěru, že dosáhlo dostatečného věku a stupně vyspělosti, aby mohlo vyjádřit svůj názor.

Soudy ve státě A následně potvrdí rozhodnutí o svěřeni dítěte do péče otcí a nařídí navrácení dítěte do státu A. Soud ve státě B mezitím v souladu s čl. 11 odst. 6 až 8 zašle soudu ve státě A oznámení o zamítnutí žádosti o navrácení dítěte; tento soud vystaví osvědčení podle článku 42 nařízení, před vydáním osvědčení však dítě nevyslechl a odmítl možnost, aby své názory vyjádřilo prostřednictvím videokonference.

Rozhodnutí Soudního dvora EU:

Věc byla postoupena Soudnímu dvoru EU⁽⁹⁶⁾ z důvodu porušení základních práv dítěte, zejména práv přiznaných článkem 24 Listiny základních práv EU, který potvrzuje právo dětí vyjadřovat svobodně

(96) Viz věc *Aguirre Zarraga v. Pelz*, C-491/10 PPU, Sb. rozh. 2010, s. I-14247; viz rovněž věc *McB v. L.E.*, C-400/10, Sb. rozh. 2010, s. I-8965.

své názory v záležitostech, které se jich dotýkají, a povinnost přihlížet k těmto názorům s ohledem na jejich věk a vyspělost.

Soudní dvůr EU uvedl, že ačkoli článek 24 Listiny základních práv a čl. 42 odst. 2 první pododstavec písm. a) nařízení neukládají soudu členského státu původu povinnost dítě v každém případě vyslechnout v rámci slyšení, a ponechávají tak soudu jistý prostor pro uvážení, nic to nemění na tom, že pokud se rozhodne dítě vyslechnout, daná ustanovení vyžadují, aby v závislosti na nejvlastnějším zájmu dítěte a s ohledem na konkrétní okolnosti případu přijal veškerá vhodná opatření k provedení výslechu za účelem zachování užitečného účinku uvedených ustanovení, a aby dal dítěti skutečnou a účinnou příležitost se vyjádřit.

Soudní dvůr EU dodal, že soud členského státu původu, který je podle nařízení soudem s obecnou příslušností, musí dítě posoudit a rozhodnout o tom, zda názory dítěte vyslechne, či nikoli, přičemž v možném rozsahu a vždy s ohledem na nejvlastnější zájem dítěte musí využít veškeré prostředky, jimiž disponuje na základě vnitrostátního práva, jakož i nástroje vlastní přeshraniční soudní spolupráci, případně včetně těch, které stanoví nařízení o dokazování. To může provést pouze původní soud, nikoli soud v členském státě výkonu.

Soud členského státu původu může vydat osvědčení v souladu s požadavky článku 42 nařízení pouze poté, co ověří, že v závislosti na nejvlastnějším zájmu dítěte a s ohledem na veškeré okolnosti projednávané věci bylo rozhodnutí, jehož se osvědčení týká, vydáno při dodržení práva dítěte svobodně vyjádřit svůj názor a že dítěti byla nabídnuta skutečná a účinná možnost se vyjádřit. Soudní dvůr EU však

dospěl k závěru, že přezkum legality uvedeného rozhodnutí s ohledem na požadavky uložené zejména čl. 24 Listiny základních práv a článkem 42 nařízení přísluší pouze vnitrostátním soudům členského státu původu, a že v dotyčném případě nemohou soudy ve státě B, členském státě výkonu, rozhodnutí přezkoumat ani bránit jeho výkonu, a to ani za takových okolností, jako jsou okolnosti dané věcí, ani nemohou podat opravný prostředek proti osvědčení a nemohou výkon rozhodnutí přezkoumat ani vznést proti výkonu námitku, a to ani za takových okolností, jako jsou okolnosti dané věcí.

6.7. Úmluva OSN o právech dítěte⁽⁹⁷⁾

Úmluva OSN o právech dítěte je celosvětová úmluva, jejímž obecným cílem je věnovat větší pozornost právům dětí mladších osmnácti let ve všech oblastech, které se dotýkají jejich zájmů, a usilovat o posílení těchto práv. Smluvní stranou úmluvy je přibližně sto devadesát států a úmluva je základem činnosti Organizace spojených národů prostřednictvím UNICEF na podporu dětí na celém světě. Řada ustanovení úmluvy má přímý vliv na vývoj zásad v řízeních, která se dotýkají dětí, zejména co se týká způsobu zohlednění jejich práv a zájmů⁽⁹⁸⁾. Jak je stanoveno v článku 3 úmluvy, **zájem dítěte musí být předním hlediskem** při jakékoli činnosti týkající se dětí, ať už uskutečňované veřejnými nebo soukromými zařízeními sociální péče, správními nebo zákonodárnými orgány.

(97) Úmluva o právech dítěte přijata a otevřena k podpisu, ratifikaci a přistoupení na základě rezoluce Valného shromáždění OSN 44/25 ze dne 20. listopadu 1989; vstoup v platnost dne 2. září 1990, v souladu s článkem 49; viz <http://www.ohchr.org/en/professionalinterest/pages/crc.aspx>

(98) Viz zejména článek 12 o zohlednění názorů dítěte, jak je uvedeno výše v pozn. pod čarou č. 94.

Úmluva je podporována Výborem pro práva dítěte, který provádí pravidelná šetření a vydává zprávy o stavu práv dětí ve světě. Výbor zejména vydává obecné komentáře, v nichž uvádí své názory na situaci dětí a vydává doporučení. V posledním obecném komentáři⁽⁹⁹⁾ výbor uvedl, že by práva dětí měla být plně začleněna do všech aspektů řízení, která se dotýkají dětí, jako principiální i procesní otázka. V témže dokumentu se objevuje tato pasáž⁽¹⁰⁰⁾.

„Výbor podporuje ratifikaci a provádění úmluv Haagské konference o mezinárodním právu soukromém⁽¹⁰¹⁾, které usnadňují uplatňování nejlepšího zájmu dítěte a poskytují záruky týkající se jeho uplatňování v případech, že rodiče žijí v různých zemích.“

(99) Obecný komentář č. 14 vydaný dne 29. května 2013; viz http://www2.ohchr.org/English/bodies/crc/docs/GC/CRC_C_GC_14_ENG.pdf

(100) V bodě 68.

(101) K nim patří tyto úmluvy: č. 28 o občanskoprávních aspektech mezinárodních únosů dětí z roku 1980; č. 33 o ochraně dětí a spolupráci při mezinárodním osvojení z roku 1993; č. 23 o uznávání a výkonu rozhodnutí o vyživovací povinnosti z roku 1973; č. 24 o právu rozhodném pro vyživovací povinnosti z roku 1973.

7. Spolupráce mezi ústředními orgány a mezi soudy – články 53–58

Ústřední orgány hrají zásadní úlohu při uplatňování nařízení, co se týká věci rodičovské zodpovědnosti. Členské státy musí určit alespoň jeden ústřední orgán. V ideálním případě se tyto orgány shodují s orgány určenými podle Haagské úmluvy z roku 1980. To zajistí součinnost a umožní, aby orgány využily zkušeností získané při vyřizování jiných případů podle úmluvy.

7.1. Evropská soudní síť pro občanské a obchodní věci – článek 54

Nařízení předpokládá, že ústřední orgány budou účinně začleněny do Evropské soudní sítě pro občanské a obchodní věci⁽¹⁰²⁾ (dále jen „Evropská soudní síť“) a že se budou v rámci této sítě pravidelně scházet, aby diskutovaly o uplatňování nařízení.

7.2. Povinnosti ústředních orgánů – článek 55

Konkrétní povinnosti ústředních orgánů jsou uvedeny v článku 55. Ústřední orgány nemusí tyto povinnosti plnit samy, nýbrž mohou jednat prostřednictvím jiných orgánů.

Na žádost nositele rodičovské zodpovědnosti musí ústřední orgány učinit veškeré potřebné kroky, aby shromažďovaly a vyměňovaly informace o situaci dítěte; o probíhajících řízeních nebo o rozhodnutích týkajících se dítěte. Musí rovněž učinit potřebné kroky, aby poskytovaly informace a pomoc nositelům rodičovské zodpovědnosti, kteří žádají o uznání a výkon rozhodnutí na jejich území, zejména ve věci práva na styk s dítětem a na navrácení dítěte.

(102) https://e-justice.europa.eu/content_ejn_in_civil_and_commercial_matters-21-cs.do

K jejich povinnostem patří rovněž usnadňování komunikace soudů, což je nezbytné zejména v případě postoupení věci jedním soudem jinému soudu (viz bod 3.3 a kapitola 4). V těchto případech budou ústřední orgány sloužit jako prostředník mezi vnitrostátními soudy a ústředními orgány ostatních členských států.

7.3. Usnadnění uzavírání dohod – čl. 55 písm. e)

Dalším úkolem ústředních orgánů je v souladu s čl. 55 písm. e) usnadňování uzavírání dohod mezi nositeli rodičovské zodpovědnosti uchýlením se ke zprostředkování či k jiným prostředkům a rovněž usnadňování přeshraniční spolupráce v této věci. Bylo prokázáno, že zprostředkování může hrát důležitou úlohu například v případech únosu dítěte s cílem zajistit, aby se dítě mohlo po únosu stýkat i nadále s druhým rodičem a vidět se s rodičem, který je unesl, poté, co se vrátilo do členského státu původu. Je však důležité, aby se zprostředkování nevyužívalo k neoprávněnému odkladu návratu dítěte.

7.4. Umístění dítěte do péče v jiném členském státě – článek 56

Důležité ustanovení nařízení se týká umístění dítěte do pěstounské rodiny nebo do ústavní péče v jiném členském státě. Rozhodnutí za tímto účelem, které spadá do oblasti působnosti nařízení⁽¹⁰³⁾, podléhá zvláštním ustanovením, co se týká spolupráce mezi soudy a ústředními a jinými

(103) Viz čl. 1 odst. 2 písm. d); viz rovněž věc C, C-435/06, Sb. rozh. 2007, s. I-10141, kdy Soudní dvůr EU konstatoval, že rozhodnutí o umístění dítěte do pěstounské rodiny představuje „občanskoprávní“ věc pro účely článku 1 nařízení i v případě, je-li příslušný postup veřejnoprávní otázkou.

orgány členských států, která jsou obsažena v článku 56. Stručně řečeno, před tím, než soud v jednom členském státě může nařídit umístění do ústavní péče nebo do pěstounské rodiny v jiném členském státě, musí konzultovat ústřední orgány nebo jiný příslušný orgán, pokud se v tomto druhém členském státě pro případy umístění dětí vyžaduje zásah orgánu veřejné moci. V přeshraničních věcech, kdy v daném členském státě hraje orgán veřejné moci úlohu ve vnitrostátních případech tohoto druhu, může soud v dožádaném státě o umístění rozhodnout pouze tehdy, pokud s tím příslušný orgán dožádaného státu souhlasí. Při umístění dítěte do pěstounské rodiny v případě, že se v dožádaném státě nevyžaduje za účelem umístění zásah orgánu veřejné moci, musí soud zvažující toto umístění pouze uvědomit ústřední nebo jiný orgán v dožádaném členském státě.

Příklad:

Skutkové okolnosti:

Situace byla taková, že orgány v členském státě A chtěly umístit dospívající dívku do uzavřené ústavní péče mimo zemi původu z toho důvodu, že vzhledem k jejímu chování a opakovaným útěkům ze zařízení v tomto státě jsou zapotřebí zvláštní ochranná opatření. V daném státě neexistovalo žádné zvláštní zařízení, proto orgány považovaly za nejlepší možnost její umístění v zařízení v členském státě B, ve kterém žila její matka. Výměna mezi ústředními orgány vedla k tomu, že soudy ve státě A bylo sděleno, že zařízení ve státě B má volné místo, aby mohlo dívku přijmout, a že s umístěním souhlasí; soud poté rozhodl o přemístění. Soudy ve státě B vydaly rozhodnutí o předběžném opatření podle článku 20. Dívka byla přemístěna ze státu B a umístěna v zařízení.

Rozhodnutí Soudního dvora EU:

Soudnímu dvoru EU byla poté položena řada otázek týkajících se postupu podle článku 56 v dané věci⁽¹⁰⁴⁾ a Soudní dvůr EU toto využil k objasnění řady záležitostí, přičemž první z nich bylo to, zda toto rozhodnutí spadá do věcné oblasti působnosti nařízení – na tuto otázku bylo odpovězeno kladně na základě judikatury Soudního dvora EU ve věci C⁽¹⁰⁵⁾.

(104) Viz věc *Health Service Executive v. S.C. a A.C.*, C-92/12 PPU. Sb. rozh. 2012, s. I-0000, rozsudek vyneseny dne 26. dubna 2012.

(105) Citováno v pozn. pod čarou č. 20 a 103.

Další otázka se týkala toho, zda byl orgán ve státě B oprávněn udělit souhlas s umístěním, na niž bylo odpovězeno v tom smyslu, že souhlas uvedený v čl. 56 odst. 2 nařízení musí být udělen předtím, než příslušný orgán rozhodne o přemístění dítěte, přičemž to se řídí veřejným právem. Nepostačuje skutečnost, že zařízení, do něhož má být dítě umístěno, udělí svůj souhlas. Za takových okolností, kdy soud členského státu, který rozhodl o umístění, má pochybnosti o tom, zda byl souhlas v dožádaném členském státě vydán platně, protože nebylo možné s jistotou určit, kdo byl v posledně uvedeném státě příslušným orgánem, je zhojení možné za účelem zabezpečení, že požadavek souhlasu stanovený v článku 56 nařízení byl zcela splněn.

Třetí a čtvrtá otázka se týkaly účinku a výkonu rozhodnutí o umístění a zabývaly se tím, zda před tím, než mohlo dojít k přemístění, musely soudy v členském státě, v němž má mít přemístění účinek, vydat prohlášení vykonatelnosti. Odpověď na tyto otázky byla taková, že rozhodnutí mělo být předmětem řízení o prohlášení vykonatelnosti a nemělo žádný účinek, jinými slovy, nemohlo být oficiálně provedeno před vydáním prohlášení vykonatelnosti. Soudní dvůr EU dodal, že řízení musí být provedeno zvláště rychle a že opravný prostředek podaný proti takovémuto rozhodnutí nemůže mít odkladný účinek.

Pátá a šestá otázka se zabývaly situací, zda po udělení souhlasu s rozhodnutím o umístění po určitou dobu, jak tomu bylo v daném případě, může být vydáno další rozhodnutí prodlužující dobu trvání umístění, aniž by byl zapotřebí další souhlas. Na tuto otázku Soudní dvůr EU celkem jednoznačně odpověděl, že se souhlas s umístěním dítěte na určitou dobu nevztahuje na případná další rozhodnutí, která mají

prodloužit dobu umístění. Za těchto okolností je nutné požádat o nový souhlas. Rozhodnutí o umístění dítěte vydané v jednom členském státě, které bylo prohlášeno za vykonatelné v jiném členském státě, může být v posledně uvedeném členském státě vykonáno pouze po dobu uvedenou v rozhodnutí o umístění.

7.5. Zdroje ústředních orgánů

Ústřední orgány musí mít k dispozici dostatečné finanční a lidské zdroje, aby mohly plnit své povinnosti, a jejich pracovníci musí být náležitě vyškoleni s ohledem na fungování nařízení a pokud možno rovněž souvislosti a fungování Haagské úmluvy z roku 1980 a jiných příslušných nástrojů rodinného práva. Velmi užitečné je rovněž jazykové vzdělávání, jelikož představuje společné vzdělávání soudců, právníků a jiných subjektů, jež se podílejí na fungování nařízení a úmluvy. Nanejvýš prospěšné pro rychlejší vyřizování případů je používání moderních technologií, které by se mělo pokud možno podporovat.

7.6. Spolupráce soudů

Společně s požadavky týkajícími se spolupráce ústředních orgánů nařízení vyžaduje, aby za různým účelem vzájemně spolupracovaly i soudy jednotlivých členských států. Některá ustanovení ukládají soudcům různých členských států konkrétní povinnosti týkající se komunikace a výměny informací v rámci postoupení věci (viz bod 3.3) a v rámci únosu dítěte (viz kapitola 4).

7.7. Styční soudci

S cílem podporovat a usnadňovat tuto spolupráci jsou a měly by být podněcovány diskuse mezi soudci v rámci Evropské soudní sítě a prostřednictvím iniciativ organizovaných jednotlivými členskými státy. V této souvislosti se jako poučné ukázaly zkušenosti s neformální mezinárodní haagskou sítí soudců zřízenou Haagskou konferencí o mezinárodním právu soukromém v rámci Haagské úmluvy z roku 1980⁽¹⁰⁶⁾.

Mnoho členských států pokládá za užitečné podílet se na zřizování justičních sítí jmenováním styčných soudců nebo soudců specializujících se na rodinné právo s cílem napomoci fungování nařízení. Takováto ujednání jako na základě haagské sítě existují rovněž v rámci Evropské soudní sítě a mohla by vést k lepším a účinnějším kontaktům mezi soudci a ústředními orgány a rovněž mezi soudci samotnými, a tudíž přispět k rychlejšímu řešení případů týkajících se rodičovské zodpovědnosti podle nařízení.

---

(106) V této souvislosti viz body 3.3.4.2 a 4.1.5.

8. Vztah mezi nařízením a Haagskou
úmluvou z roku 1996 o ochraně dětí
– články 61 a 62

8.1. Oblast působnosti obou nástrojů

Oblast působnosti nařízení je velmi podobná oblasti působnosti Haagské úmluvy ze dne 19. října 1996 o pravomoci orgánů, použitelném právu, uznávání a výkonu rozhodnutí a spolupráci ve věcech rodičovské zodpovědnosti a opatření k ochraně dětí (dále jen „Haagská úmluva z roku 1996“)⁽¹⁰⁷⁾. Oba nástroje obsahují pravidla týkající se příslušnosti, uznávání a výkonu rozhodnutí o rodičovské zodpovědnosti. Hlavní rozdíl spočívá v tom, že Haagská úmluva z roku 1996 obsahuje rovněž pravidla týkající se použitelného práva.

8.2. Ratifikace členskými státy EU

V době vyhotovování tohoto dokumentu [červen 2014] úmluvu ratifikovaly nebo k ní přistoupily všechny členské státy kromě dvou; těmito dvěma výjimkami jsou Belgie a Itálie, které sice úmluvu podepsaly, dosud ji však neratifikovaly. S ohledem na jednotlivé členské státy vstoupila úmluva v platnost podle ratifikace. Vztah mezi oběma nástroji je objasněn v člancích 61 a 62 nařízení.

8.3. Na které případy se vztahuje nařízení a na které úmluva z roku 1996? – články 61 a 62

Za účelem určení, zda se v daném případě použije nařízení nebo úmluva, je třeba přezkoumat tyto otázky:

8.3.1. Týká se daná věc záležitosti, která je upravena v nařízeních?

Ve vztazích mezi členskými státy má nařízení přednost před úmluvou ve věcech, které jsou upraveny nařízením. Nařízení má proto přednost ve věcech týkajících se příslušnosti, uznávání a výkonu rozhodnutí. Úmluva se na druhou stranu ve vztazích mezi členskými státy použije ve věcech týkajících se použitelného práva, jelikož tato záležitost není nařízením upravena.

8.3.2. Má dotyčné dítě své obvyklé bydliště na území některého členského státu?

Jsou-li odpovědi na otázky v bodech 8.3.1 a 8.3.2 kladné, má nařízení přednost před úmluvou.

(107) Pokud jde o Haagskou úmluvu z roku 1996, lze odkázat na vysvětlující zprávu k úmluvě, kterou vypracoval prof. Paul Lagarde, k dispozici na adrese http://www.hcch.net/index_en.php?act=publications.details&pid=2943

8.3.3. Týká se daná věc uznání a/nebo výkonu rozhodnutí, které vydal soud v jiném členském státě?

Tuto otázku je nutno zodpovědět na základě toho, že se pravidla týkající se uznávání a výkonu stanovená v nařízení použijí na všechna rozhodnutí vydaná příslušným soudem některého členského státu. Není důležité, zda dotyčné dítě žije na území určitého členského státu, či nikoli, jsou-li soudy tohoto státu příslušné vydat dotyčné rozhodnutí. Pravidla týkající se uznávání a výkonu rozhodnutí obsažená v nařízení se proto vztahují na rozhodnutí vydaná soudy členského státu i v případě, že dotyčné dítě žije ve třetím státě, který je smluvní stranou úmluvy. Cílem je zajistit vytvoření společného justičního prostoru, což vyžaduje, aby byla veškerá rozhodnutí vydaná příslušnými soudy v rámci Evropské unie uznána a vykonána podle společného souboru pravidel.

8.3.4. Omezená možnost pokračování příslušnosti – článek 12

Jak je popsáno v bodě 3.2.6, článek 12 nařízení zavádí s ohledem na pokračování příslušnosti omezenou možnost stran zvolit soud členského státu, ve kterém nemá dítě obvyklé bydliště, má však k tomuto členskému státu silný vztah.

Tato možnost není omezena na situace, kdy má dítě obvyklé bydliště na území členského státu, nýbrž se použije i v případě, má-li dítě obvyklé bydliště ve třetím státě, který není smluvní stranou Haagské úmluvy z roku 1996. V tomto případě se příslušnost podle článku 12 bude pokládat za příslušnost v zájmu dítěte, zejména (avšak nejen) tehdy, pokud se zjistí nemožnost konání řízení v daném třetím stát⁽¹⁰⁸⁾. Má-li naopak dítě obvyklé bydliště na území třetího státu, který je smluvní stranou úmluvy, použijí se pravidla úmluvy.

---

(108) Viz čl. 12 odst. 4 nařízení.

Seznam tabulek a postupových diagramů uvedených v tomto průvodci

<i>Tabulka / postupový diagram</i>	<i>Bod</i>
Příslušnost ve věcech manželských	2.3.2
Posouzení soudem příslušným ve věcech rodičovské zodpovědnosti.	3.2.2
Zachování příslušnosti soudů podle předchozího obvyklého bydliště dítěte	3.2.4.2.8
Postoupení věci vhodněji umístěnému soudu.	3.3.4.4
Hlavní zásady pravidel týkajících se únosů dětí	4.1.4
Omezené případy, kdy příslušnost získávají soudy v dožádaném členském státě	4.2.1.2
Příslušnost v případech únosu dítěte – účinnost článku 10	4.2.2
Navrácení dítěte – porovnání pravidel Haagské úmluvy z roku 1980 a nařízení	4.3.6
Navrácení dítěte po únosu – některé praktické aspekty	4.4.6
Postup v případech únosu dítěte po vydání rozhodnutí o nenavrácení	4.4.9

Seznam případů, na něž v tomto průvodci odkazuje

<i>Věci projednávané Soudním dvorem EU</i>	<i>Bod</i>
Věc Hadadi v. Hadadi, C-168/08, Sb. rozh. 2009, s. I-6871	2.3.4
Věc A, C-523/07, Sb. rozh. 2009, s. I-2805	2.3.5, 3.1.1.3, 3.1.3.2 a 3.2.3.2
Věc Sundelind Lopez v. Lopez Lizazo, C-68/07, Sb. rozh. 2007, s. I-10403	2.3.6 a 2.3.8
Věc Unibank A/S v. Flemming G. Christensen, C-260/97, Recueil 1999, s. I-3715	2.5.5
Věc C, C-435/06, Sb. rozh. 2007, s. I-10141	3.1.1.3 a 7.4
Věc Bianca Purruker v. Guillermo Vallés Pérez, C-256/09, Sb. rozh. 2010, s. I-7353, („Purruker I“)	3.1.3.4, 3.2.2, 3.4.2, 3.5.1 a 5.1.1
Věc Mercredi v. Chaffe, C-497/10 PPU, Sb. rozh. 2010, s. I-0000	3.2.3.2
Žádost ve věci L v. M, R a K, C-656/13 (2014/C 85/19)	
Žádost ve věci E v. B, C- 463/13	
Věc Bianca Purruker v. Guillermo Vallés Pérez, C-296/10, Sb. rozh. 2010, s. I-11163, („Purruker II“)	3.4.2

Věc Inga Rinau, C-195/08 PPU, Sb. rozh. 2008, s. I-5271	3.5.1, 4.4.1, 4.4.6.4, 4.4.6.5, 4.4.6.6 a 5.1.3	Shaw v. Maďarsko, žaloba č. 6457/09	5.3.1
Věc Povse v. Alpagó, C-211/10 PPU, Sb. rozh. 2010, s. I-06673	4.1.4, 4.2.1.2, 4.4.6.5 a 5.2	Prizzia v. Maďarsko, žaloba č. 20255/12	5.3.1
Věc McB v. L.E., C-400/10 PPU, Sb. rozh. 2010, s. I-8965	4.3.2.1 a 6.6	Iosub Caras v. Rumunsko, žaloba č. 7198/04	5.3.2
Věc Detiček v. Sgueglia, C-403/09 PPU, Sb. rozh. 2009, s. I-12193	5.1.2	Deak v. Rumunsko a Spojené království, žaloba č. 19055/05	5.3.2
Věc Aguirre Zarraga v. Pelz, C-491/10, Sb. rozh. 2010, s. I-14247	5.1.3 a 6.6	Maumosseau a Washington v. Francie, žaloba č. 29388/05	5.3.4
Věc Health Service Executive v. S.C. a A.C., C-92/12 PPU, Sb. rozh. 2012, s. I-0000	7.4	Lipkowski v. Německo, žaloba č. 26755/10	5.3.4
<i>Věci projednávané ESLP .....</i>	<i>Bod</i>	Povse v. Rakousko, žaloba č. 3890/11	5.3.4
Iglesias Gil v. Španělsko, žaloba č. 56673/00	5.3.1	Raban v. Rumunsko, žaloba č. 25437/08	5.3.4
Ignaccolo-Zenide v. Rumunsko, žaloba č. 31679/96	5.3.1	Neulinger a Shuruk v. Švýcarsko, žaloba č. 41615/07 ...	5.3.4 a 5.3.5
Maire v. Portugalsko, žaloba č. 48206/99	5.3.1	Šneersona a Campanella v. Itálie, žaloba č. 14737/09	5.3.5
PP v. Polsko, žaloba č. 8677/03	5.3.1	B v. Belgie, žaloba č. 4320/11	5.3.5
Raw v. Francie, žaloba č. 10131/11	5.3.1 a 5.3.2	X v. Lotyšsko, žaloba č. 27853/09	5.3.5 a 5.3.6

Elektronická verze průvodce je k dispozici na této internetové stránce

<http://e-justice.europa.eu>

***Europe Direct je služba, která vám pomůže odpovědět
na otázky týkající se Evropské unie.***

**Bezplatná telefonní linka (*):
00 800 6 7 8 9 10 11**

(*) Informace jsou poskytovány zdarma, stejně jako většina telefonních hovorů
(někteří operátoři, telefonní automaty nebo hotely však mohou telefonické spojení zpoplatnit).

Obálka, s. 4, s. 68: © iStockphoto
S. 8, s. 18, s. 48, s. 76, s. 82, s. 88: © Thinkstock

ISBN 978-92-79-39734-9
doi:10.2838/2840

© Evropská unie, 2014
Reprodukce povolena pod podmínkou uvedení zdroje.

Printed in Belgium

VYTIŠTĚNO NA PAPIŘE BĚLENÉM BEZ POUŽITÍ ELEMENTÁRNÍHO CHLORU (ECF)

Kontakt

Evropská komise
Generální ředitelství pro spravedlnost
Evropská soudní síť pro
občanské a obchodní věci
just-ejn-civil@ec.europa.eu
<http://ec.europa.eu/justice/civil>

Úřad pro publikace

Evropská soudní síť pro
občanské a obchodní věci

